

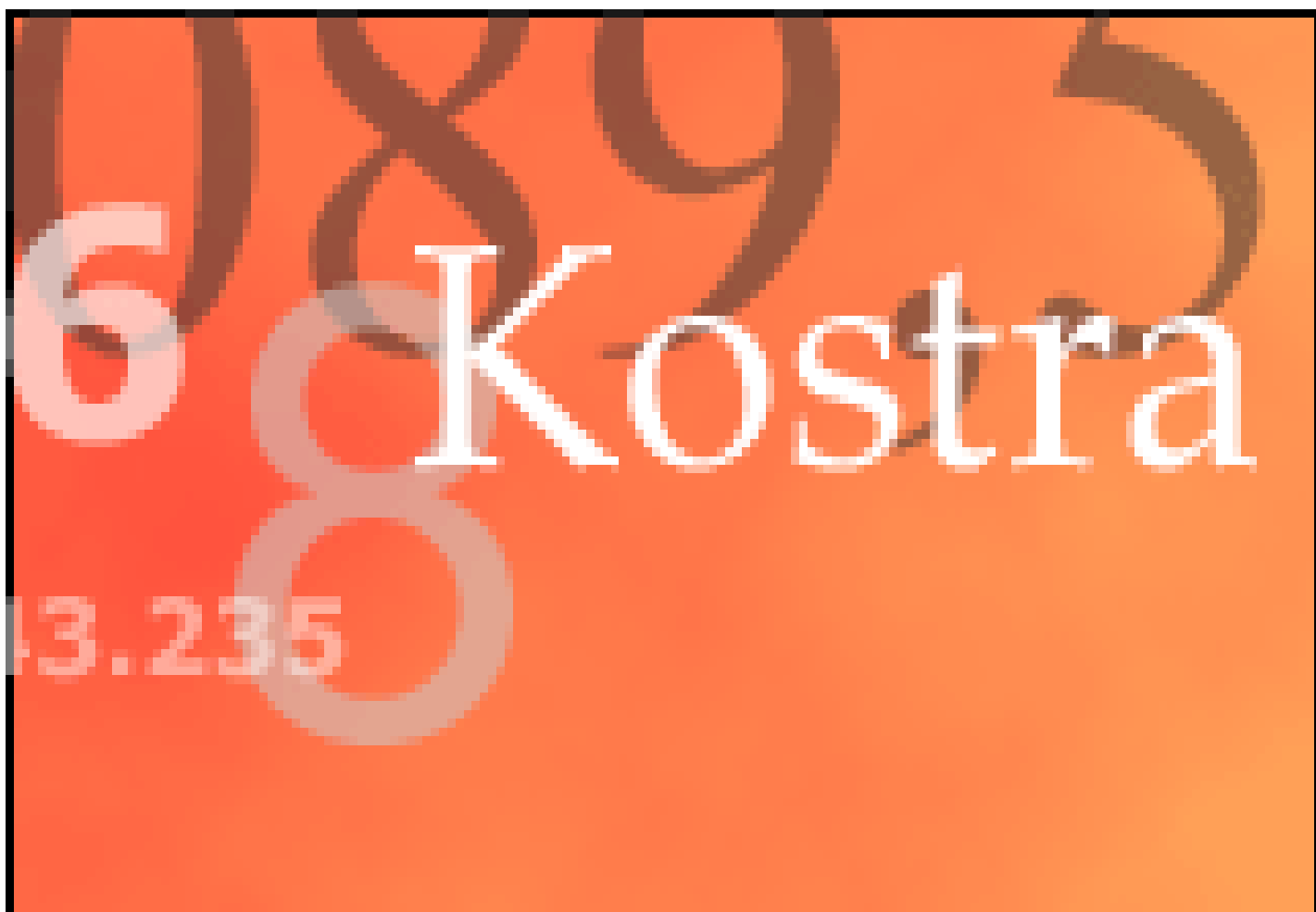
TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkasuohkan

KOSTRA-ANALYSE

TROMS FYLKESKommUNE

REGNSKAP 2014

Innhold

1	Sammendrag	4
2	FINANSIERINGSANALYSE	7
	Netto driftsresultat	7
	Brutto driftsresultat	9
	Disposisjonsfond	10
	Lånegjeld	12
	Driftsinntekter	13
	Driftsutgiftene	15
	Investeringer	19
3	POLITISK STYRING OG KONTROLLORGANER	21
4	ADMINISTRASJON OG FELLESUTGIFTER	25
5	UTDANNING	29
6	TANNHELSE	43
7	KULTUR	47
8	SAMFERDSEL	53

1 Sammendrag

Som et grunnlag i arbeidet med økonomiplan og budsjett er det utarbeidet KOSTRA - analyse for Troms fylkeskommune basert på regnskapet for 2014. I rapporten er det gjort tidsserieanalyser for Troms fylkeskommune og sammenligninger med andre fylker.

Regnskapet for 2014 og tilhørende KOSTRA-analyse viser at Troms fylkeskommune har en svak økonomiske stilling ved utgangen av 2014. Netto driftsresultat er minst 52 mill. kroner lavere enn nasjonale anbefalinger, og vi mangler driftsreserver til å takle omstilling og uforutsette utgifter. Driftsfondet bør være mellom 350 og 400 mill. kroner, mens det er på 10 mill. kroner ved utgangen av 2014. Gjelden er noe lavere enn anbefalt maksimum, men vedtatte investeringer i økonomiplan vil øke denne betydelig. Hvor stor gjeldsgraden vil bli avhenger av økning i inntekten. Nøkkeltallene for Troms er lavere enn for de fleste andre fylkeskommuner.

Kostnadsanalysen korrigert for behov viser at utgiftsnivået i Troms samlet sett er 424 mill. kroner høyere enn gjennomsnittet av fylkeskommunene utenom Oslo. Analysen viser at vi har høyere utgifter enn gjennomsnittsfylke på alle områder, og aller høyest på utdanning og samferdsel.

Politisk styring

Fylkene med parlamentarisk styresett bruker mer totalt til politisk styring enn de uten parlamentarisme, mens størrelsen i folketall avgjør hvor mye kostnadene per innbygger blir. Disse utgiftene svinger ikke i takt med folketallet og det blir derfor mer riktig å sammenligne totale kostnader enn kostnad per innbygger.

Administrasjon

Troms fylkeskommune har lavere netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger i forhold til Finnmark, Nord-Trøndelag og Nordland. Sammenlignet med landsgjennomsnittet utenom Oslo ligger Troms noe høyere.

Troms har også lavere andel til administrasjon (funksjon 420) av totale netto driftsutgifter enn Finnmark, Nordland, Nord-Trøndelag og landet utenom Oslo.

Utdanning

Troms fortsetter den positive utviklingen med å bedre kvaliteten på opplæringen og redusere frafallet.

I flere år har Troms vært ett av de dyreste fylkene i landet på videregående opplæring. I 2014 opplever Troms en bedring i forhold til tidligere år, og plasserer seg som det sjette dyreste fylket, målt i kostnad per elev. Det er flere kostnadsdrivere i videregående opplæring i Troms, to hovedmomenter er tilbuds- og skolestruktur.

Det omfattende arbeidet med skolestruktur de siste årene der flere skoler har blitt administrativt sammenslått, er en av årsaken til at Troms har hatt en jevn økning i gjennomsnittlig antall elever

per skole. I 2014 opplever Troms en liten nedgang i gjennomsnittlig antall elever per skole som følge av færre elever. Antall skolesteder er uendret, og skolestrukturen i Troms er fortsatt desentralisert.

Andelen 16-18-åringer som benytter seg av retten til videregående opplæring hatt en jevn og god økning de siste årene. I 2014 er andelen uendret i forhold til 2013-nivået.

Andelen netto driftsutgifter til videregående opplæring i forhold til fylkeskommunens totale driftsutgifter er redusert med 2,0 prosentpoeng i forhold til året før.

En yrkesfagelev i Troms kostet i gjennomsnitt 40 prosent mer enn en elev ved studiespesialiserende utdanningsprogram i 2014. Troms har en større andel yrkesfagelever enn landsgjennomsnittet, noe som igjen medfører en større kostnad for fylket. Troms har fortsatt betydelig høyere kostnader per elev i utdanningsprogram naturbruk i forhold til landet for øvrig. Kostnadene ved Restaurant- og matfag og Medier og kommunikasjon har økt mest i Troms i 2014 (12,0 og 10,6 prosent). Kostnaden for Helse- og sosialfag og Bygg- og anleggsteknikk ligger allikevel lavere enn ellers i landet.

Sammenlignet med landsgjennomsnittet er kostnadene per elev ved spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring, gjennomsnittlig 6,2 prosent høyere i Troms. Kostnad per elev ved Oppfølgingstjenesten og PPT var rundt 5,3 prosent høyere enn landsgjennomsnittet.

Kultur

Troms andel til kultursektoren av totale brutto driftsutgifter har økt fra 5,2 prosent i 2013 til 5,9 prosent i 2014, og det har vært en økning i andel netto driftsutgifter til kultursektoren fra 3,3 prosent i 2013 til 4,7 prosent i 2014. Troms brukte større andel av totalbudsjettet til kulturformål enn Finnmark og Nordland i 2014. Økningen for Troms skyldes i hovedsak endringen i regnskapsføringen av spillemidler som utgjorde 45 mill. kroner mer utgiftsført i 2014 enn i 2013.

Tannhelse

KOSTRA-tallene for 2014 viser at tannhelse har hatt en reell nedgang i netto driftsutgifter pr innbygger fra 2013 til 2014, og har hatt reell nedgang hvert år siden 2011.

Troms fylkeskommune bruker om lag 19 mill. kroner netto på utgifter knyttet til TkNN. Hvis man ser bort fra disse utgiftene ville Troms ligget på et kostnadsnivå som er ganske likt Nordland, og dermed billigst av de fire fylkene vi har sammenlignet oss med.

Tannlegedekningen har bedret seg de siste årene, men det er fortsatt utfordringer knyttet til stabilitet i stillingene.

Indikator på tannhelse for 12-åringer viser at det stadig er en forbedring i tannhelseutviklingen for 12-åringer, også blant den tredjedelen som har dårligst tannhelse. Utviklingen i Troms er noenlunde lik utviklingen i Nordland.

Samferdsel

Netto driftsutgifter for samferdsel var kroner 7.010 per innbygger i Troms i 2014. Til sammenligning brukte Sogn og Fjordane kr 8.997, Nordland kr 7.031 og Finnmark kr 6.637 per innbygger. Gjennomsnittet for alle fylkeskommuner utenom Oslo var kroner 3.763 per innbygger. Både Nordland og Sogn og Fjordane har hatt betydelig høyere utgiftsvekst fra 2013 til 2014 enn gjennomsnittet for landet utenom Oslo, mens Finnmark og Troms hadde lavere vekst enn landsgjennomsnittet.

Troms har en betydelig større andel av fylkesvegnettet med dårlig eller svært dårlig dekke i forhold til de andre nordnorske fylkene og gjennomsnittet for resten av landet utenom Oslo.

Alle de nordnorske fylkene har økt sin andel med dårlige eller svært dårlige veier, men Troms mest med hele 6,4 prosentpoeng, tilsvarende 187 km vei, fra 2012 til 2014. Dette til tross for at vi hadde høye kostnader både til drift/vedlikehold pr. km vei og høye investeringskostnader. For å komme ned på landsgjennomsnittet må det legges nytt dekke på 487 km vei i Troms i tillegg til det som kommer av normal årlig slitasje.

Troms fylkeskommune brukte 3.758 kroner per innbygger til kollektivtrafikk i 2014, mens Nordland fylkeskommune brukte 4.666, Sogn og Fjordane kr 4.359 og Finnmark fylkeskommune 3.905 kroner. Gjennomsnitt for fylkeskommuner utenom Oslo var 2.160 kroner.

2 FINANSIERINGSANALYSE

Finansieringsanalysen tar utgangspunkt i hovedstørrelsene i driftsregnskapet, og ser på utviklingen i disse. De viktigste finansielle nøkkeltallene er netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene, netto lånegjeld i prosent av driftsinntektene og disposisjonsfondet i prosent av driftsinntektene. Disse tre tallene gir et godt grunnlag for å beskrive den finansielle stillingen til en kommune eller en fylkeskommune.

I analysen er det gjort sammenligninger mellom de seks nordligste fylkeskommunene, landsgjennomsnittet utenom Oslo og det fylket med «best» nøkkeltall for den enkelte indikator.

Utgangspunkt for finansieringsanalysen er følgende regnskapsoppstilling:

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)
+ Andre driftsinntekter
<hr/>
= Totale driftsinntekter ekskl. netto renter og avdragsinntekter
- Totale utgifter ekskl. renter og avdragsutgifter
<hr/>
= Brutto driftsresultat
- Netto renter og avdragsutgifter
<hr/>
= Netto driftsresultat
- Netto avsetninger til fonds, underskuddsdekning, overføringer til investeringsregnskapet
<hr/>
= Regnskapsmessig resultat

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, er det viktigste finansielle nøkkeltallet. Netto driftsresultat viser hva som er igjen av driftsinntektene når driftsutgifter og finansposter (renter og avdrag) er trukket fra, det vil si hva som er igjen til å dekke uforutsette utgifter og egenkapital til investeringer.

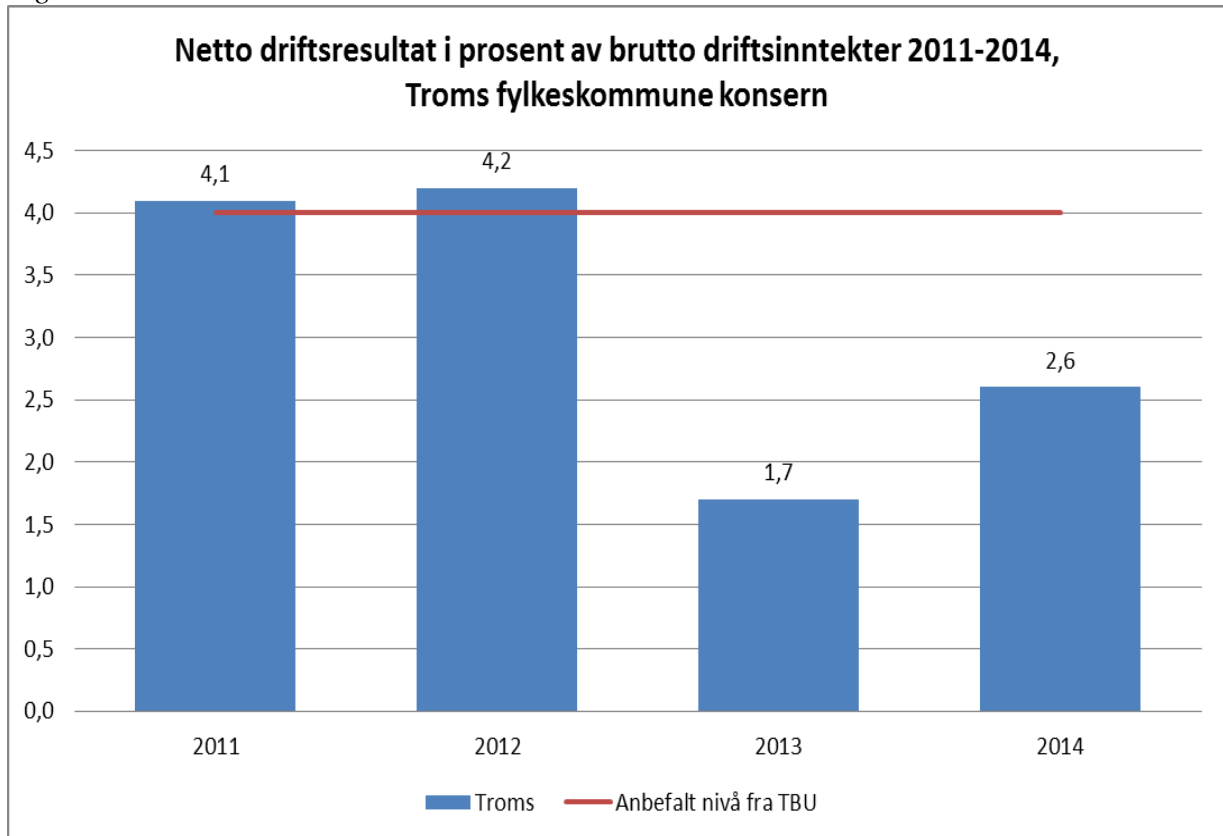
Netto driftsoverskudd er helt avgjørende for å ha handlingsrom i en fylkeskommune. Dersom netto driftsresultat er negativ, har ikke fylkeskommunen økonomisk bæreevne over tid. Netto driftsresultat er dermed en sentral størrelse for å bedømme fylkeskommunens økonomiske handlefrihet.

Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren og KMD regner netto driftsresultat som hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren, og anbefaler fra 2014 at netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene over tid bør være 4 prosent.

For Troms fylkeskommune må det korrigeres for netto bruk av bundne fonds for at netto driftsresultat skal være en god indikator på soliditeten. Fra 2004 fikk fylkeskommunene en mer sentral rolle som regional utviklingsaktør og den påfølgende innføring av RDA-midler førte til at fylkene fikk store øremerkede statstilskudd, hvor overføringene fra staten inntektsføres et år, mens utbetalingen av pengene i stor grad strekker seg over flere år. For å få et mer korrekt bilde av soliditeten i økonomien korrigeres netto driftsresultat for avsetning til og bruk av bundne fonds. For Troms fylkeskommune legges denne korrigeringen til grunn i alle analyser.

I figur 2.1 er netto driftsresultat (korrigert) for Troms fylkeskommune i perioden 2011-2014 vist.

Figur 2.1

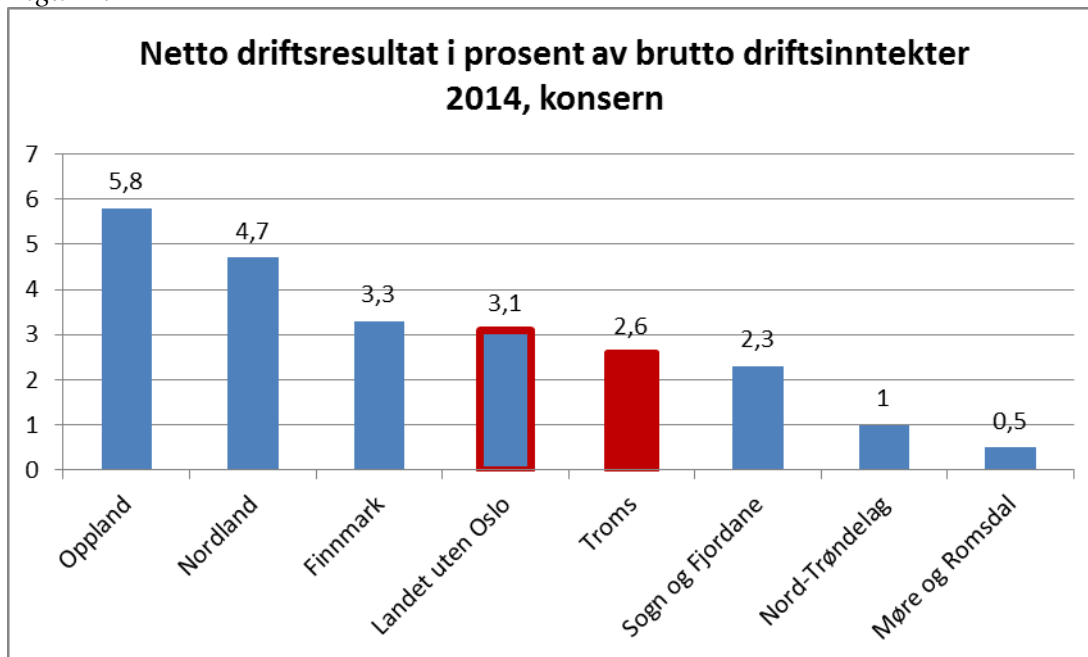
I 2011 og 2012 hadde Troms resultater som lå over anbefalte 4 prosent. Netto driftsresultat var spesielt godt de første årene etter forvaltningsreformen i 2010 som følge av betydelig økning i ansvar og overføring av midler knyttet til samferdselsformål. I 2013 og 2014 var netto driftsresultat betydelig lavere enn anbefalt nivå med henholdsvis 1,7 og 2,6 prosent av brutto driftsinntekter. I 2014 var netto driftsresultat 1,4 prosentpoeng lavere enn anbefalt, noe som utgjør vel 52 mill. kroner.

I vedtatt budsjett for 2014 var det budsjettetert med negativt netto driftsresultat som følge av bruk av tidligere fondsavsetninger, på tilsammen 40 mill. kroner. Faktisk netto driftsresultat ble i så måte bedre enn opprinnelig vedtatt som følge av mindreforbruk på flere sektorer.

Figur 2.2 nedenfor viser utviklingen i de nordligste fylkeskommunene, landsgjennomsnittet utenom Oslo og den fylkeskommunen med best resultat (Oppland). For Troms fylkeskommune er tallene for hvert av årene korrigert for netto bruk av bundne fonds. For de andre fylkeskommunene er det ikke gjort tilsvarende korrigeringer, da det ikke er tilgjengelig informasjon om dette er relevant i andre fylker.

Netto driftsresultat for gjennomsnittet av fylkeskommunene utenom Oslo, var 3,1 prosent i 2014. Troms var med sine 2,6 prosent blant fylkeskommunene med lavest netto driftsresultat, og lavere enn både Nordland og Finnmark.

Figur 2.2

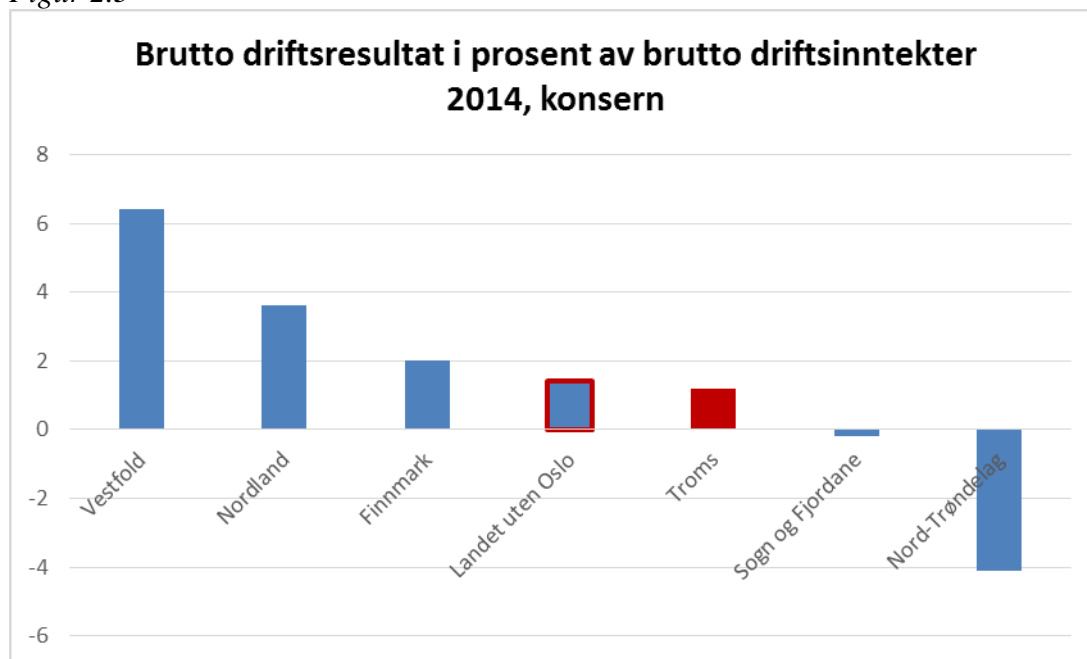
Brutto driftsresultat

Brutto driftsresultat i prosent av årlige driftsinntekter er også et nyttig nøkkeltall. Bruttodriftsresultat viser om årlige driftsinntekter dekker løpende utgifter og avskrivninger. Avskrivninger måler kapitalslit, altså verdiforringelse på bygg og anlegg på grunn av alder. Brutto driftsresultat er det resultatbegrepet som minner mest om driftsresultatet i private bedrifter.

Brutto driftsresultat bør være positivt. Da har fylkeskommunen en viss evne til gjenanskaffelse av sine bygg og anlegg etter hvert som de blir utslitt/går ut på dato.

Troms fylkeskommune hadde et brutto driftsoverskudd i 2014 på 1,2 prosent. Gjennomsnittet blant fylkene var 1,4 prosent. Dette er vist i figur 2.3.

Figur 2.3

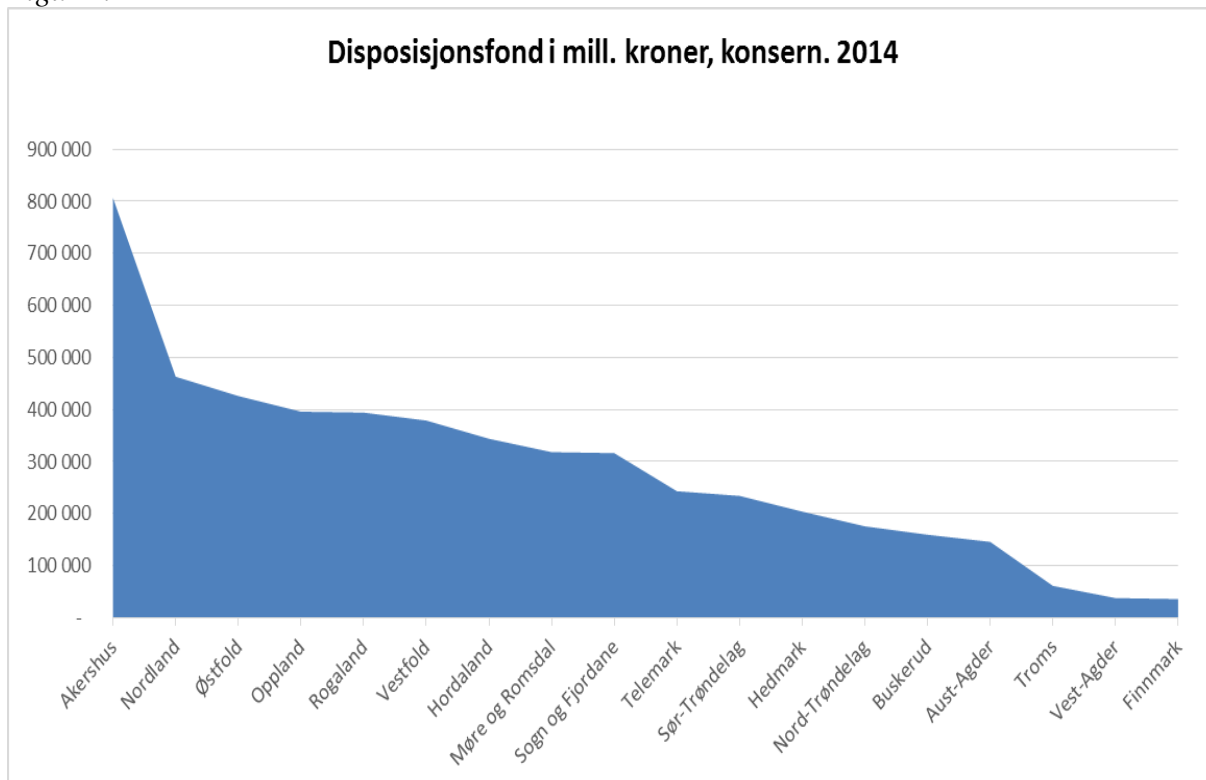

Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet er det eneste fondet som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i både drift- og investeringsregnskapet. Størrelsen på disposisjonsfondet er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer fylkeskommunen har, og den delen av reservene som best gir uttrykk for den økonomiske handlefriheten. Det finnes ikke noen klar norm for hvor stort disposisjonsfondet bør være, men i en rapport om økonomiske nøkkeltall anbefaler Telemarksforskning, jmf. Riksrevisjonens rapport, at disposisjonsfondet bør utgjøre mellom fem og ti prosent av (fylkes)kommunens inntekter.

Figur 2.4 nedenfor viser disposisjonsfondet for alle fylkeskommunene unntatt Oslo ved utgangen av 2014.

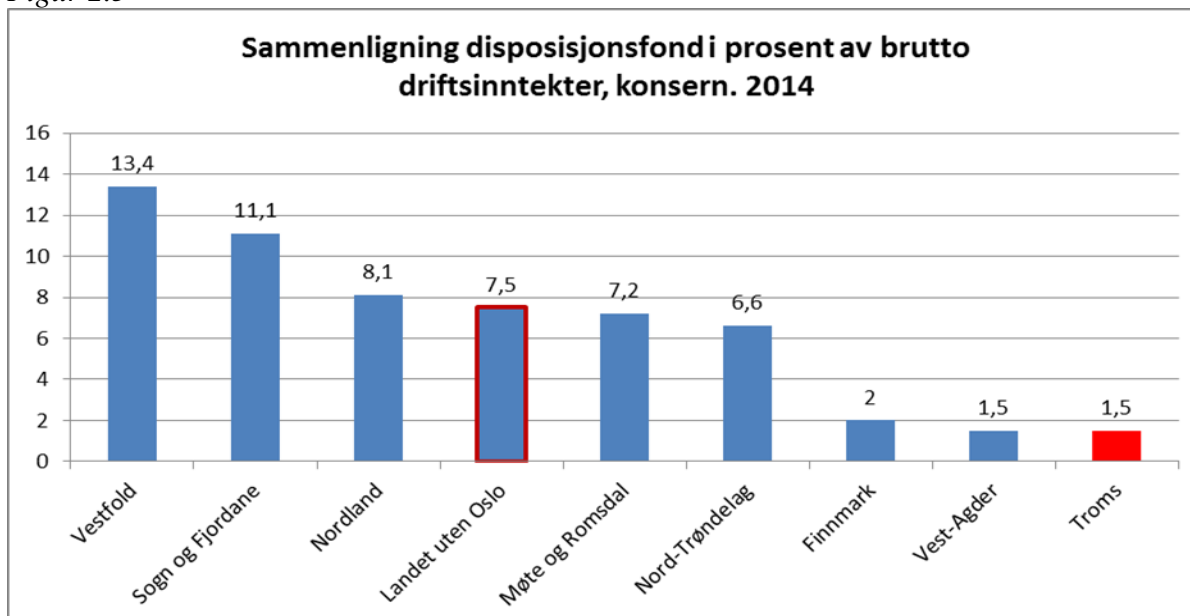
Figur 2.4

Av figuren fremgår det at Troms har det tredje laveste disposisjonsfondet, med et fond på 61 mill. kroner. Dette inkluderer åpningsbalansen til Troms fylkestrafikk FKF med 50 mill. kroner, slik at det reelle disposisjonsfondet for fylkeskommunen er 11 mill. kroner.

Figur 2.5 viser disposisjonsfondet i prosent av inntektene for alle fylkeskommunene unntatt Oslo ved utgangen av 2014.

Figur 2.5

I figuren er det vist at Troms fylkeskommune lavest disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter med 1,5 prosent ved utgangen av 2014. I kroner utgjør disposisjonsfondet 61,2 mill. kroner, og inkluderer åpningsbalansen til Troms fylkestrafikk FKF på 50 mill. kroner som nå skal tilbakeføres til fylkeskommunen. Gjennomsnittet for fylkeskommunene er 7,5 prosent. Troms fylkeskommune bør ha et disposisjonsfond på mellom 350 og 400 mill. kroner for å ha et disposisjonsfond på anbefalt nivå på 10 prosent av brutto driftsinntekter.

Lånegjeld

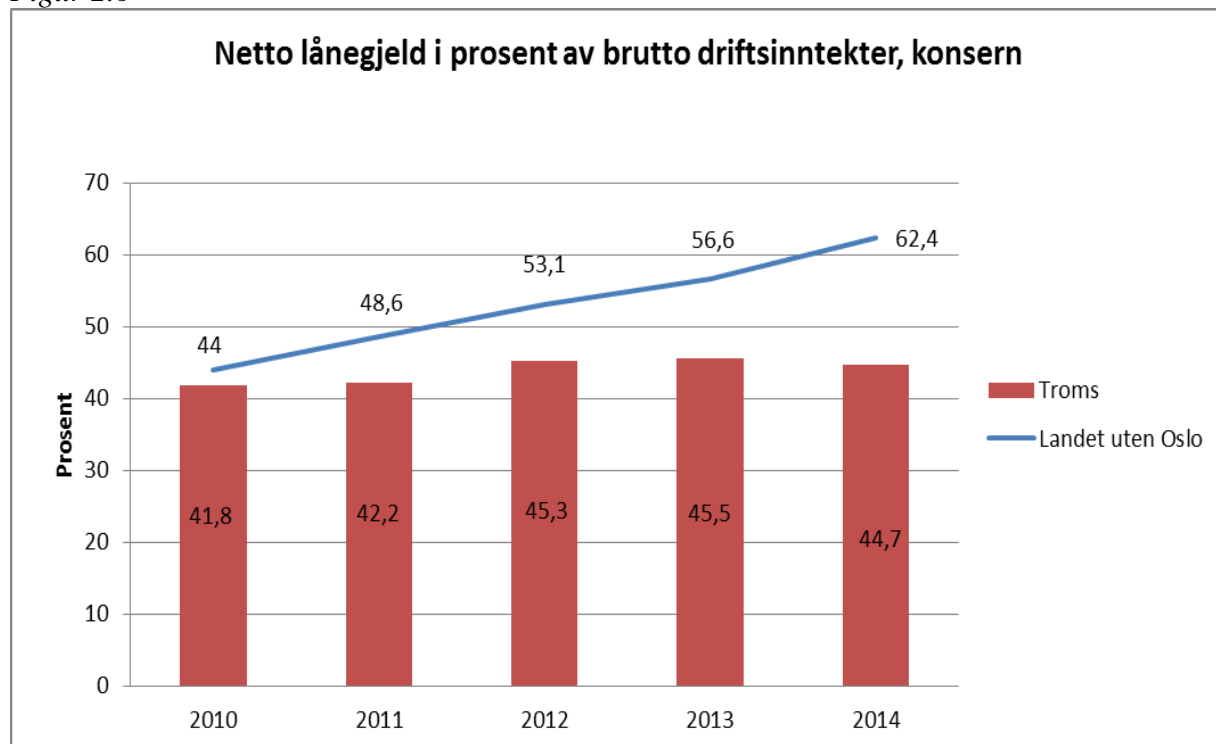
Troms fylkeskommunes investeringer i anleggsmidler de fem siste årene var 478,8 mill. kroner i 2010, 518,3 mill. kroner i 2011, 531,5 mill. kroner i 2012, 310,7 mill. kroner i 2013 og 223,5 mill. kroner i 2014.

Investeringene i Troms fylkeskommune finansieres i hovedsak av lånemidler, og egenkapitalen er nesten utelukkende kompensasjon for merverdiavgift knyttet til investeringene. På grunn av høyt investeringsnivå har Troms fylkeskommune hatt en kraftig vekst i lånegjelden over en tiårsperiode. Lånegjelden var om lag 2,0 mrd. kroner pr. 31.12.2014. Ved utgangen av 2003 var den knapt 0,65 mrd. kroner, det vil si en volumvekst på 207,7 prosent de siste 11 år.

Rente- og avdragsutgiftene utgjorde 151,3 mill. kroner i 2014 og forventes å øke til om lag 276,8 mill. kroner ved utgangen av 2018.

Figur 2.6 viser utviklingen i netto lånegjeld for Troms fylkeskommune og landsgjennomsnittet utenom Oslo over perioden 2010-14.

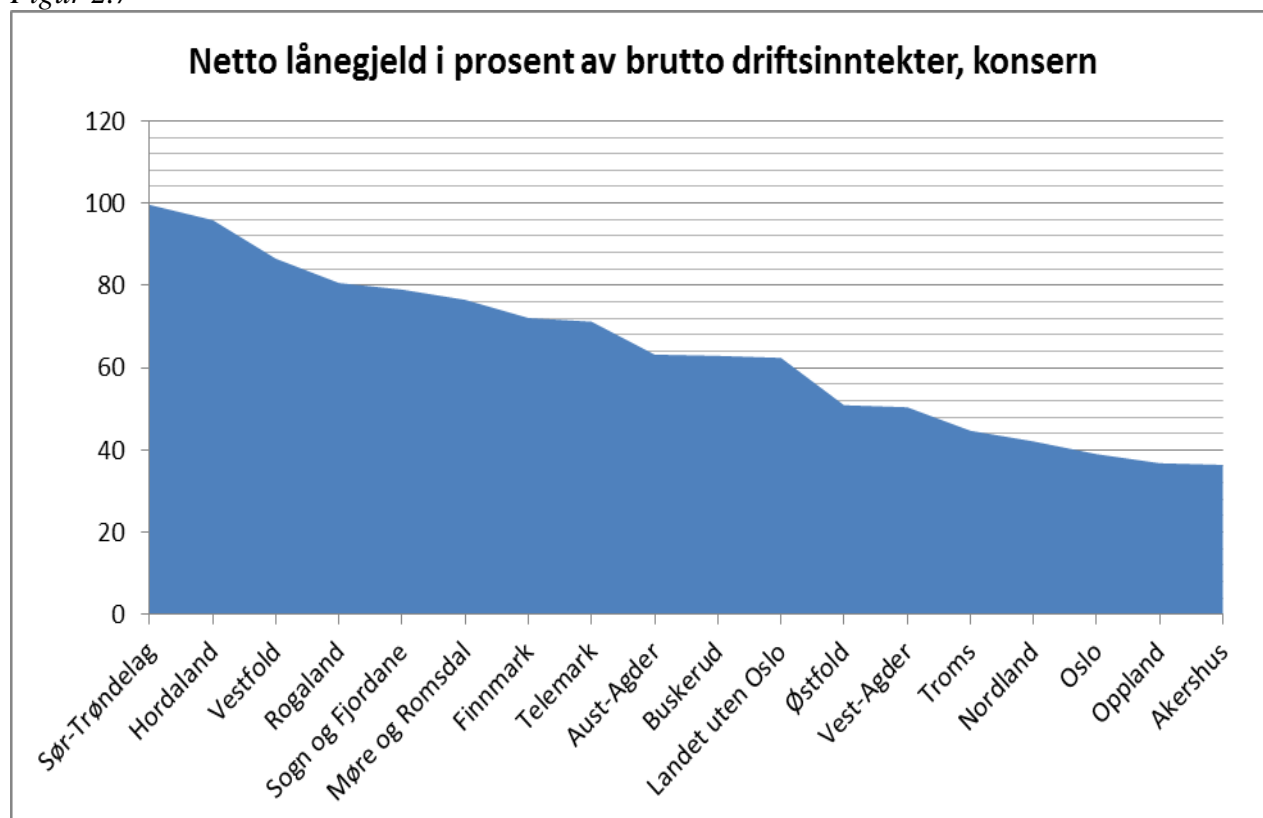
Figur 2.6

I 2010 var gjeldsbelastningen målt ved netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter 44 prosent i snitt for alle fylkeskommunene unntatt Oslo. Per utgangen av 2014 har gjeldsbelastningen for fylkeskommunene utenom Oslo økt til 62,4 prosent. I Troms har gjeldsgraden økt fra 41,8 til 44,7 prosent. Selv om Troms har hatt en sterk økning i gjeldsveksten så har den vært betydelig lavere enn landsgjennomsnittet.

I figur 2.7 er gjeldsbelastningen per utgangen av 2014 i alle fylkeskommunene vist. Av fylkeskommunene har 13 av 19 et gjeldsnivå på over 50 prosent av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune er blant de 7 fylkeskommunene med gjeldsnivå på under 50 prosent. Gjennomsnittlig gjeldsbelastning er 62,4 prosent (landet utenom Oslo). Medianen for fylkeskommunene er 62,9 prosent (Buskerud). Troms fylke har dermed relativ lav gjeldsbelastning i forhold til de andre fylkeskommunene ved utgangen av 2014, men med de vedtatte investeringer i økonomiplan 2015-2018, øker gjelden fra 1,9 mrd. kroner til 3,3 mrd. kroner. Gjeldsgraden øker dermed betydelig. Hvor mye avhenger av inntektsveksten.

Figur 2.7

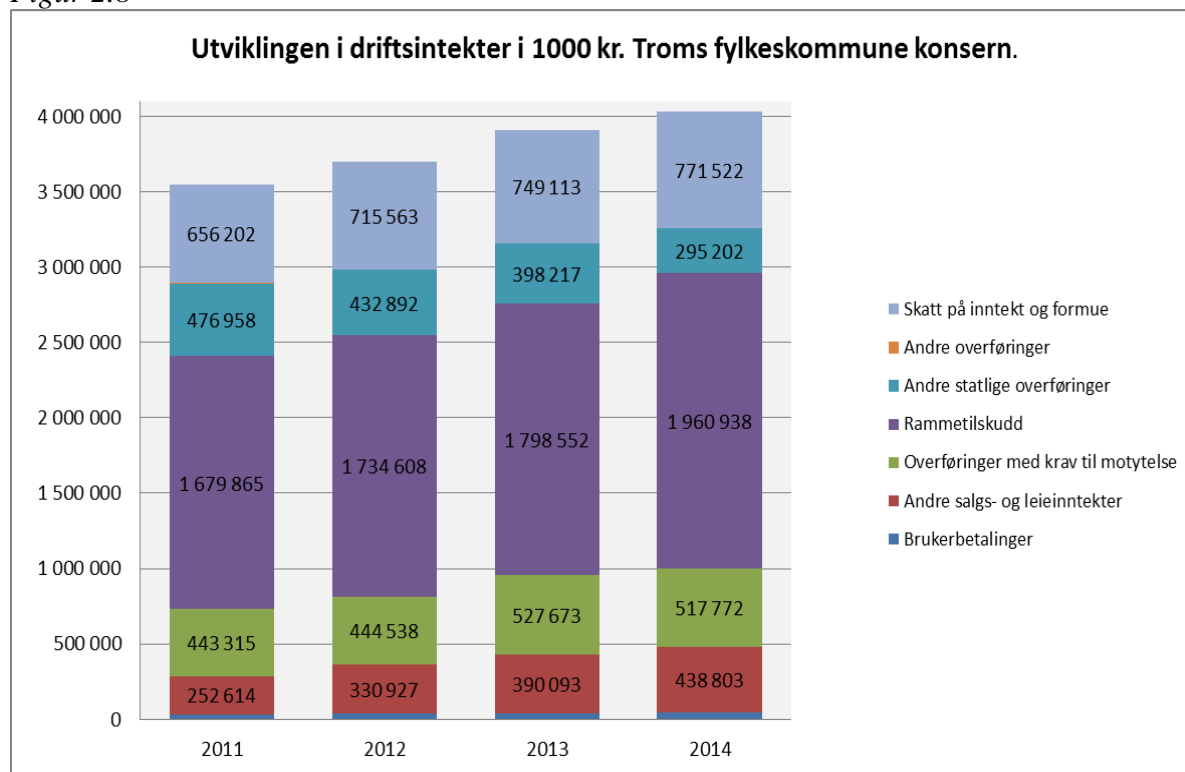

Driftsinntekter

Figuren nedenfor viser utviklingen i inntekter både totalt og for ulike inntektstyper i perioden 2011-14 for Troms fylkeskommune. Totale inntekter økte med 480,2 mill. kroner i 4-årsperioden.

Fra 2013 til 2014 økte de totale inntektene med kun 121,6 mill. kroner. Dette skyldes at andre statlige overføringer ble redusert med 103,0 mill. kroner. De frie inntektene økte med 184,8 mill. kroner. Nedenfor kommenteres endringer i inntektskomponentene fra 2013 til 2014 nærmere.

Figur 2.8

Inntekter som inngår i overføringer med krav om motytelse, er blant annet refusjoner (sykelønn, svangerskap, fra andre fylkeskommuner og kommuner samt andre statlige refusjoner) og kompensasjon for merverdiavgift. Disse inntektene ble redusert med 9,9 mill. kroner fra 2013 til 2014, tilsvarende 1,9 prosent. Inntektsreduksjonen skyldes i hovedsak nedgang i sykelønnsrefusjon (2,1 mill. kroner), refusjon fra kommuner og andre fylkeskommuner.

Andre salgs- og leieinntekter har økt med 48,7 mill. kroner fra 2013 til 2014, tilsvarende en oppgang på 12,5 prosent. Denne oppgangen skyldes i hovedsak økte billettinntekter i kollektivtrafikken.

Brukerbetalingene fylkeskommunen mottar er marginal i forhold til primærkommunene og er i hovedsak knyttet til tannhelsetjenesten og egenandeler i den videregående skolen. Til sammen hadde disse en økning på 1,9 mill. kroner fra 2013 til 2014, tilsvarende 4,6 prosent.

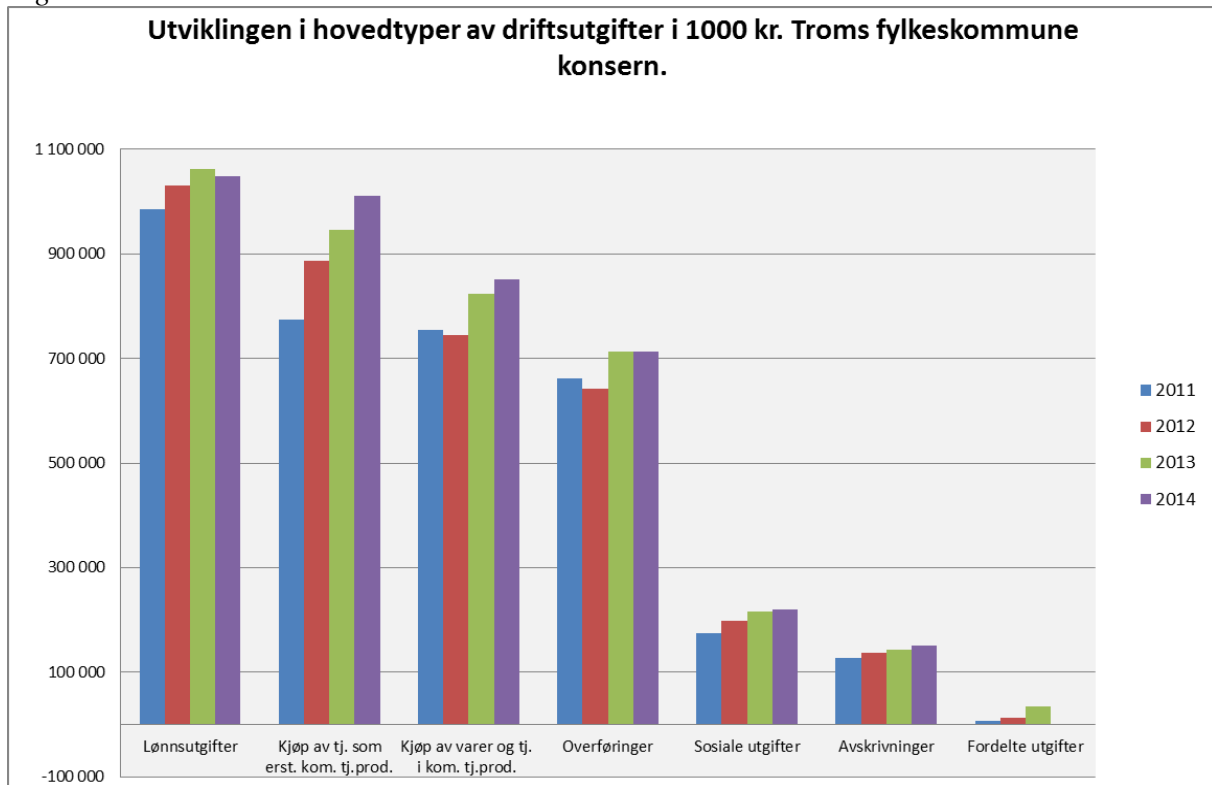
Andre statlige overføringer har gått ned med 103,0 mill. kroner, tilsvarende 25,9 prosent, og skyldes lavere overføringer av regionale utviklingsmidler.

Inntektene til fylkeskommunen kan i liten grad påvirkes av fylkeskommunen. De inntektene som kan påvirkes er brukerbetaling, salgs- og leieinntekter, samt å ha gode rutiner på innkreving av kompensasjon for merverdiavgift, refusjoner og andre utestående fordringer.

Driftsutgiftene

Figur 2.9 viser utviklingen for hovedtyper av utgifter i Troms fylkeskommune. I kommentarene vektlegges generelle utviklingstrekk fra 2013 til 2014.

Figur 2.9

Naturlig nok er lønnsutgiftene en stor utgiftspost i en tjenesteproduerende og kunnskapsintensiv organisasjon som fylkeskommunen. Fra 2013 til 2014 ble de samlede lønnsutgiftene, eksklusive sosiale utgifter redusert fra 1,063 til 1,049 mrd. kroner som tilsvarer en nedgang på 1,3 prosent. Dette er ikke justert for lønnsvekst slik at den reelle nedgangen er enda større. Gjennomsnittlig lønnsøkning som følge av lønnsforhandlingene, var 4,5 prosent i 2014. Nedgangen skyldes i hovedsak lavere lønnsutgifter innen utdanning som følge av færre elever, strammere tilbudsstruktur og generasjonsskifte av lærere slik at gjennomsnittslønnen er gått noe ned.

Sosiale utgifter, for en stor del pensjonsutgifter, økte fra 216,3 til 220,4 mill. kroner, det vil si en økning på 4,1 mill. kroner eller 1,9 prosent.

Kjøp av varer og tjenester som inngår i fylkeskommunens tjenesteproduksjon, økte med 3,5 prosent fra 2013 til 2014. Økningen er fordelt på mange sektorer og poster, hvorav samferdsels kjøp av tjenester til drift og vedlikehold av fylkesveier står for mesteparten av økningen.

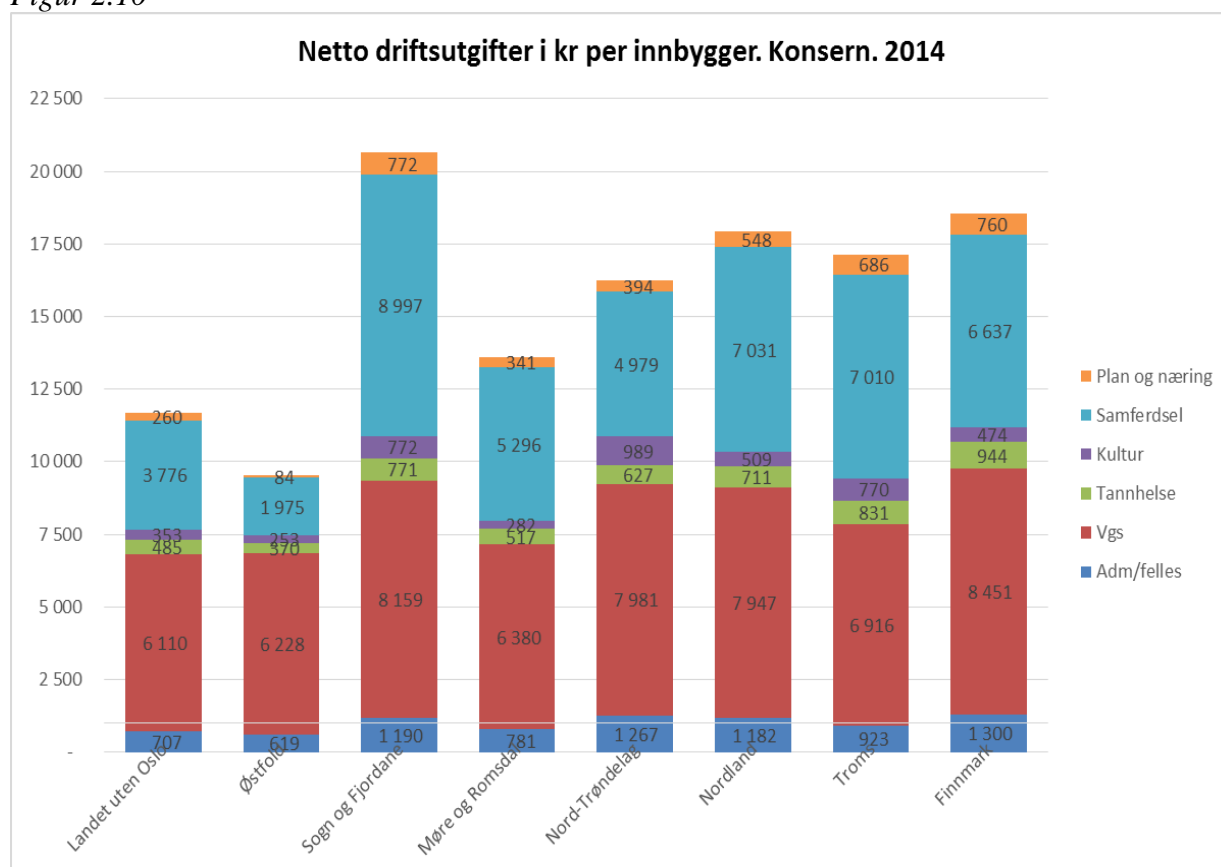
Kjøp av tjenester som erstatter fylkeskommunal tjenesteproduksjon har økt med 6,9 prosent fra 2013 til 2014. Økningen skyldes først og fremst økningen i kjøp av tjenester knyttet til kollektivtrafikk og veg.

Overføringer til andre har vært om lag uendret fra 2013 til 2014. Overføringer til andre er i hovedsak regionale utviklingsmidler og spillemidler.

Sammenligning med andre fylker

I figur 2.10 vises netto driftsutgifter per innbygger i 2014 for de seks nordligste fylkeskommunene, landsgjennomsnittet utenom Oslo og Østfold som har de laveste netto driftsutgiftene per innbygger.

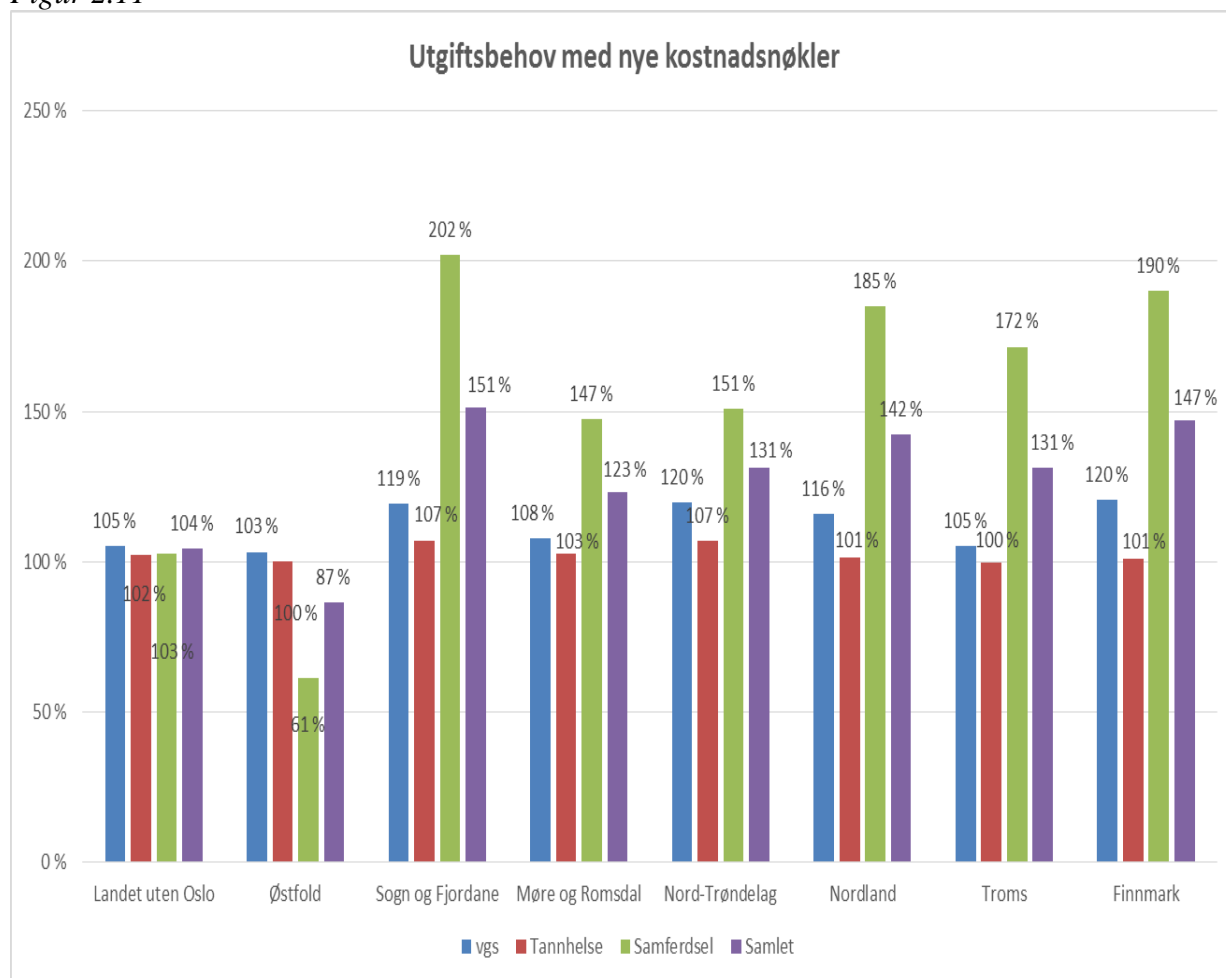
Figur 2.10

For Troms fylkeskommune var netto driftsutgifter per innbygger 14 450 kroner. Landet utenom Oslo var 11 430. Siden utgiftsbehovet mellom fylkene er svært forskjellig må driftsutgiftene per innbygger korrigeres for forskjeller i utgiftsbehov for å kunne gjøre sammenligninger mellom fylkene. Dette gjøres gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet der det er lagt til grunn kostnadsnøkler som er vedtatt av Stortinget. Det er spesielt samferdsel, antall 16-18 åringer og geografi som er viktige utgiftsdrivere. Det er ingen kostnadsnøkler knyttet til for eksempel kultur og næring. For å kunne gjøre sammenligninger mellom fylkene er kostnadsnøklerne i det nye inntektssystemet fra 2015 brukt. Utgiftsbehovet for sammenligningsfylkene er vist i figur 2.11.

Utgiftene som er ført under plan og næring er en samlepost som omfatter virkemidler, regional utvikling, internasjonal virksomhet, kulturminnevern m.m. Denne er ikke uten videre sammenlignbar med andre fylker. Det er ikke gått nærmere inn i dette i denne analysen.

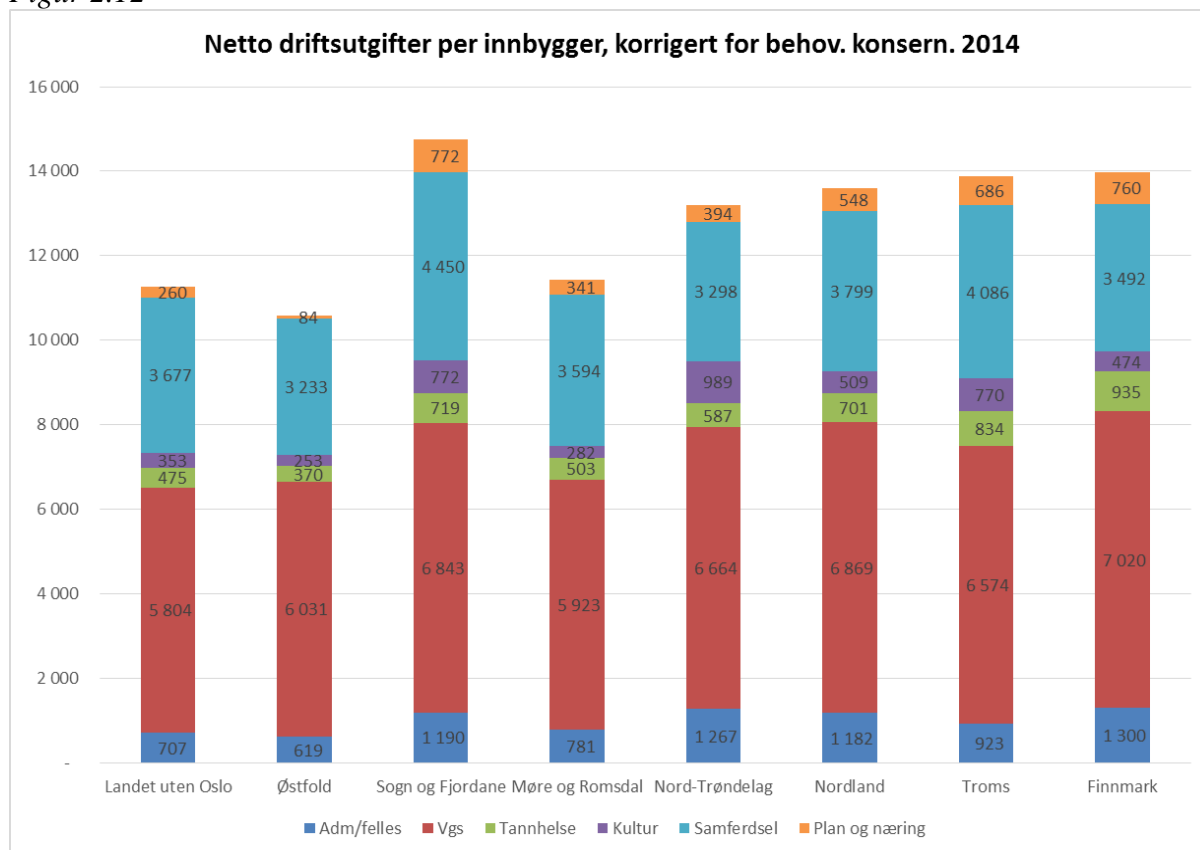
Figur 2.11

Utgiftsbehovet til Troms er totalt 31 prosent høyere enn landsgjennomsnittet. Det er spesielt samferdsel som trekker opp utgiftsbehovet. Det laveste utgiftsbehovet finner vi i Østfold med et utgiftsbehov som er på 87 prosent av landsgjennomsnittet (100).

I figur 2.12 er netto driftsutgifter per innbygger, korrigert for utgiftsbehov som ligger til grunn i inntektssystemet, vist.

Figur 2.12

Figur 2.12 over viser at de behovskorrigerede nettoutgiftene til Troms fylkeskommune er om lag 13 900 kroner per innbygger. Det er 2 600 kroner mer enn landsgjennomsnittet utenom Oslo, og det er tredje dyrest av sammenligningsfylkene. Kun Sogn og Fjordane og Finnmark er dyrere. For små fylker vil utgifter per innbygger kunne bli noe høyere enn hos store fylker da det er færre innbyggere å dele utgiftene på.

Figuren over viser også hvilke tjenester som drives dyrt og billig i de enkelte fylkeskommunene¹. Troms driver alle tjenester dyrere enn gjennomsnittet i fylkene utenom Oslo. Forskjellen er størst når det gjelder videregående opplæring og samferdsel.

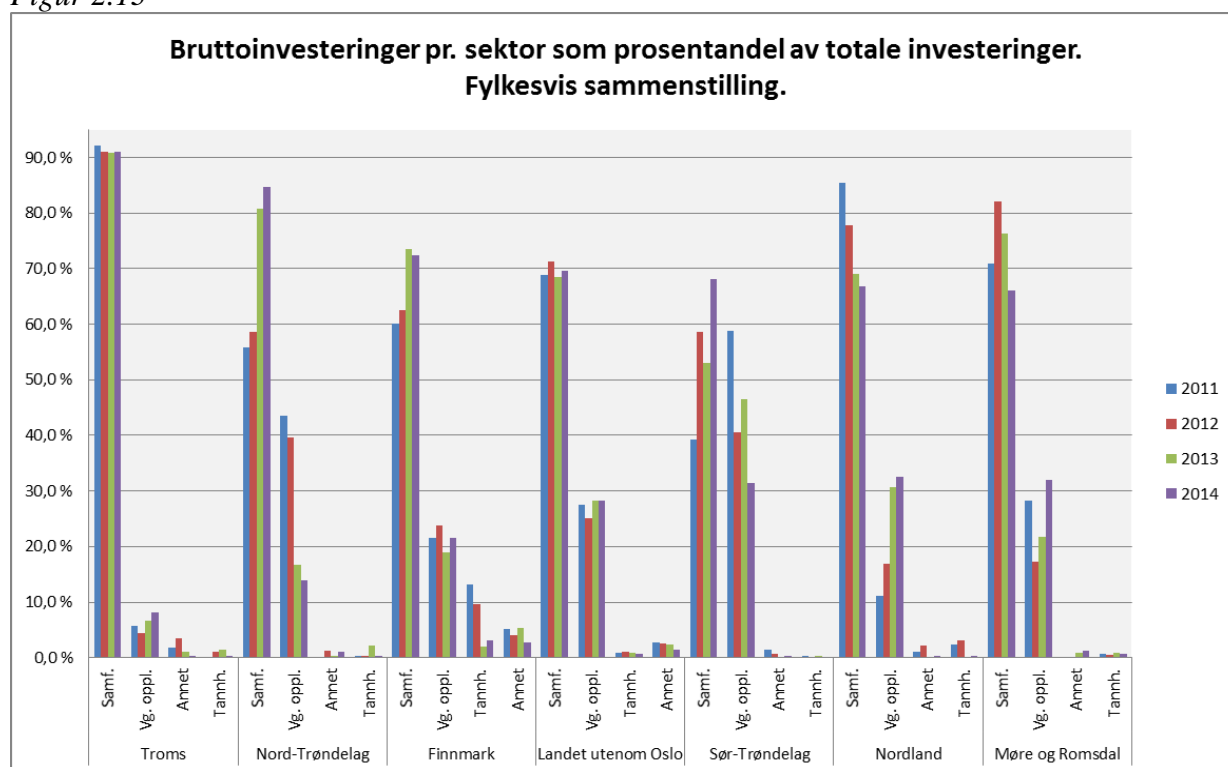
Samlede utgiftskorrigerede netto driftsutgifter var 424 mill. kroner høyere i Troms enn gjennomsnittsfylket utenom Oslo. Østfold som har de laveste utgiftene, driftet 537 mill. kroner billigere enn Troms. Nordland driftet 43 mill. kroner rimeligere og Finnmark driftet 18 mill. kroner dyrere enn oss. Sogn og Fjordane var 143 mill. kroner dyrere i drift enn oss.

¹ Tallene for kultur avviker fra tallene som er presentert i kap. 7 da utgifter til kulturminner inngår i tallene presentert i kap. 7, mens de ikke inngår i tallene over.

Investeringer

I figur 2.13 nedenfor gis en oversikt over brutto investeringsutgifter i de seks nordligste fylkeskommuner samt landsgjennomsnittet utenom Oslo over perioden 2011-14. Sammensetningen av investeringene skiller seg ut i Troms, der samferdselssektoren gjennom hele perioden hatt en andel på over 90 prosent for hvert av årene. Landsgjennomsnittet utenom Oslo har også hatt en relativt stabil andel på rundt 70 prosent som har gått til investeringer innen samferdselssektoren.

Figur 2.13

Konklusjon

Regnskapet for 2014 og tilhørende KOSTRA-analyse viser at Troms fylkeskommune har en svak økonomisk stilling ved utgangen av 2014. Netto driftsresultat er minst 52 mill. kroner lavere enn anbefalt, og vi mangler driftsreserver til å takle omstilling og uforutsette utgifter. Disposisjonsfondet bør være mellom 350 og 400 mill. kroner, og det var på 10 mill. kroner ved utgangen av 2014 (når vi ser bort fra åpningsbalansen til Troms fylkestrafikk FKF). Gjelden er noe lavere enn anbefalt maksimum, men vedtatte investeringer i økonomiplanen vil øke denne betydelig. Hvor stor gjeldsgraden vil bli avhenger av økning i inntekten. Alle de sentrale nøkkeltallene for Troms er lavere enn for de fleste andre fylkeskommuner.

Kostnadsanalysen korrigert for behov viser at utgiftsnivået i Troms samlet sett er vel 450 mill. kroner høyere enn gjennomsnittet av fylkeskommunene utenom Oslo. Analysen viser at vi har høyere utgifter enn gjennomsnittsfylket på alle områder, og aller høyest på samferdsel og utdanning.

Fylkeskommunen kan i liten grad påvirke sine inntekter. På lang sikt er bedring av den finansielle situasjonen kun mulig ved å redusere kostnadssiden, slik at nivået mellom inntekter og utgifter blir mer balansert.

3 POLITISK STYRING OG KONTROLLORGANER

Presentasjon av sektoren

Den politiske ledelsen i Troms fylkeskommune besto i 2014 av fylkesråd med fire heltidspolitikere som har ansvar for saksforberedelse og oppfølging av politiske vedtak vis-à-vis fylkestinget - det øverste politiske organ i fylkeskommunen. I tillegg til fylkesrådet består den politiske ledelsen i Troms fylkeskommune av fylkesordfører og fylkesvaraordfører. Det ble valgt fem politiske komiteer for valgperioden 2011 - 2015; Økonomikomiteen, Kultur- og helsekomiteen, Samferdsel- og miljøkomiteen, Plan- og næringskomiteen og Utdanningskomiteen. I oktober 2013 ble dette endret til fire komiteer; Plan- og økonomikomiteen, Nærings-, kultur- og helsekomiteen, Samferdsels- og miljøkomiteen og Utdanningskomiteen.

Sektoren bruker følgende KOSTRA-funksjoner.

400 Politisk styring

410 Kontroll og revisjon

460 Tjenester utenom ordinært fylkeskommunalt ansvarsområde

480 Diverse fellesutgifter

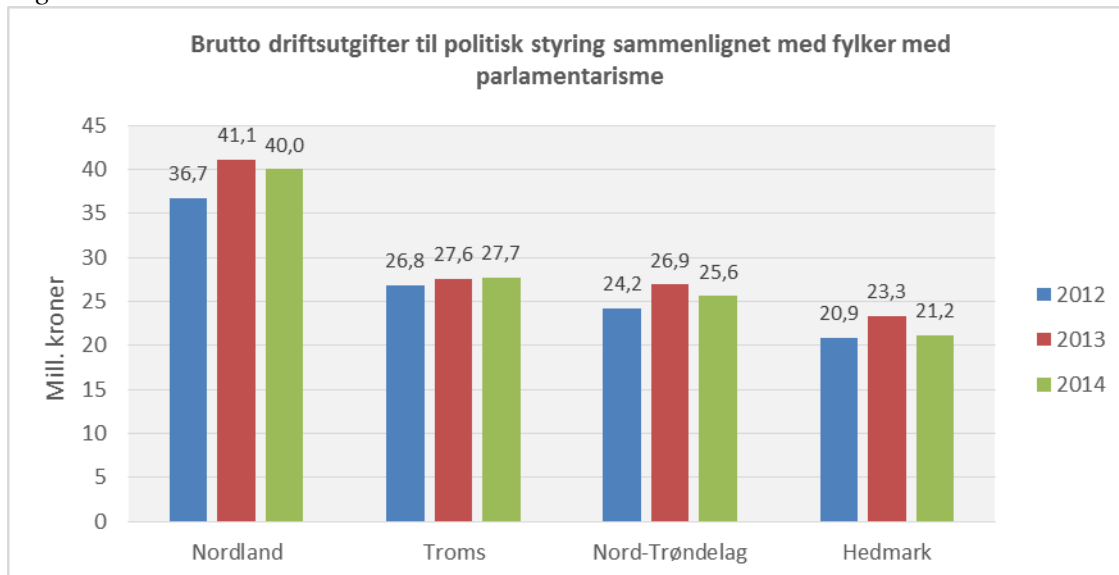
I den påfølgende KOSTRA-analysen er det valgt ut nøkkeltall for funksjon 400 politisk styring og funksjon 410 kontrollorganer. Funksjon 400 inneholder lønnsutgifter for hel- og deltidspolitikere i fylkestinget, fylkesrådet og de politiske utvalg og komiteer. Videre inneholder funksjonen godtgjørelser og utgifter til alt av reise, møtevirksomhet og kontordrift for hel- og deltidspolitikere i nevnte råd, utvalg og komiteer. Funksjon 410 viser utgifter tilknyttet Kontrollutvalget samt kjøp av revisjonstjenester (KomRevNord IKS) og sekretariat for Kontrollutvalget (K-sekretariatet IKS).

I analysen er det ikke valgt ut nøkkeltall for funksjonene 460 og 480, ettersom det ikke finnes nøkkeltall for funksjon 460, og at beløpet på funksjon 480 diverse fellesutgifter er meget lite.

Sammenligningsgrunnlaget er tre andre fylkeskommuner som har innført parlamentarisme som politisk styringsform. Disse fylkeskommunene er Nordland, Hedmark og Nord-Trøndelag. I tillegg sammenlignes Troms med tre fylkeskommuner uten parlamentarisk styringsform. Disse er Finnmark, Sogn og Fjordane og Vest-Agder.

Brutto driftsutgifter til politisk styring

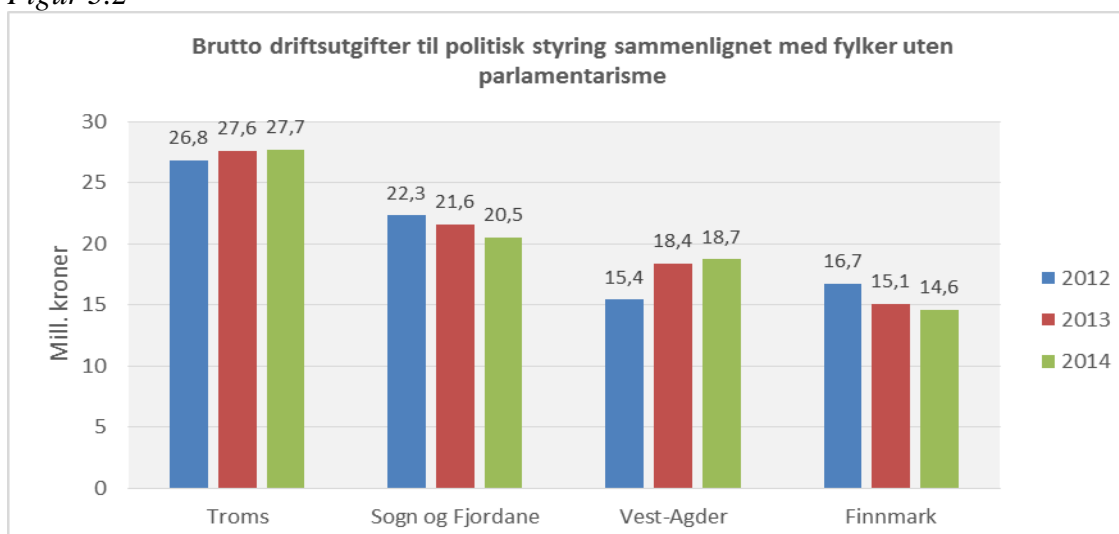
Figur 3.1

Figur 3.1 viser brutto driftsutgifter totalt til politisk styring sammenlignet med fylker med parlamentarisme. Her vises det at Nordland bruker mest og Hedmark minst av brutto driftsutgifter. Bortsett fra Troms har alle de andre fylkene hatt en liten reduksjon i utgiftene fra 2013 til 2014.

I figur 3.2 er Troms sammenlignet med fylker uten parlamentarisme. Troms bruker 7,2 mill. kroner mer enn Sogn og Fjordane, 9 mill. kroner mer enn Vest-Agder og 13,1 mill. kroner mer enn Finnmark.

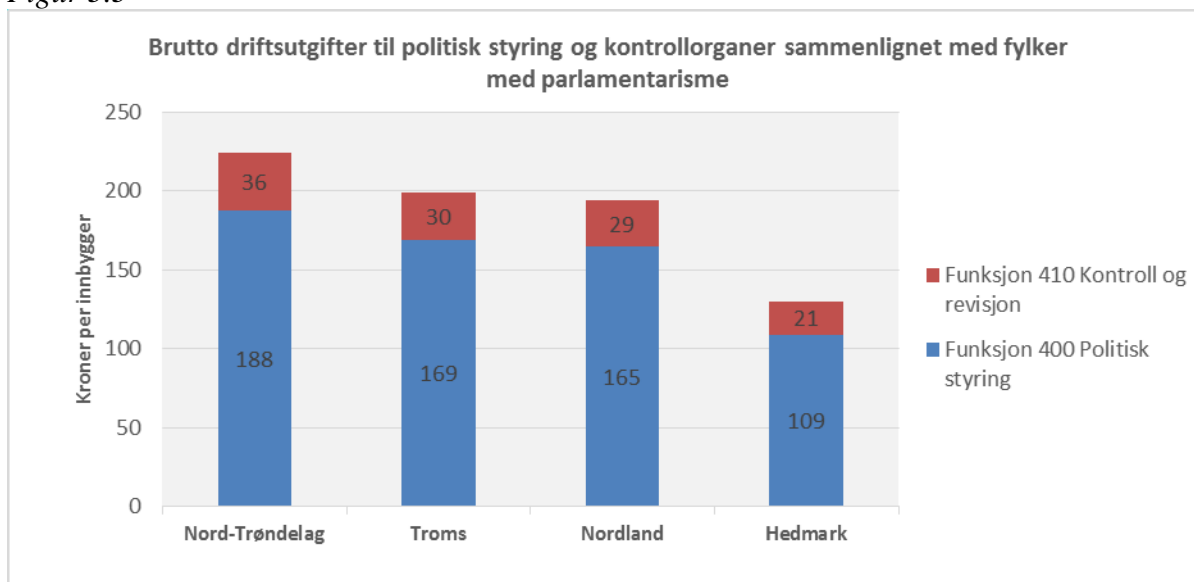
Figur 3.2

Brutto driftsutgift per innbygger for hver av funksjonene 400 og 410

I figur 3.3 og 3.4 vises brutto driftsutgifter til politisk styring og kontrollorganer per innbygger.

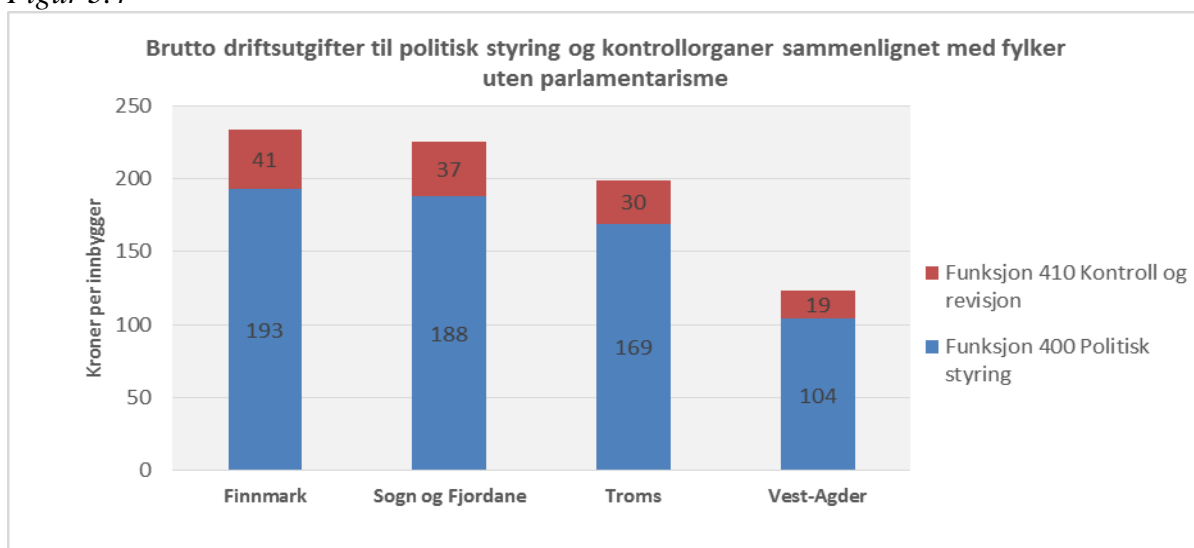
Figur 3.3

Det fylket som skiller seg mest ut er Hedmark, som bruker minst til politisk styring. Nordland bruker mest totalt, men per innbygger bruker de mindre enn Troms og Nord-Trøndelag da de har flere innbyggere å fordele utgiftene på. Nord-Trøndelag bruker mindre enn Troms totalt, men Troms har flere innbyggere å fordele utgiftene på enn Nord-Trøndelag.

Nedenfor er Troms sammenlignet med tre fylkeskommuner uten parlamentarisk styresett, og som er nærmest Troms i antall innbyggere.

Figur 3.4

Siden utgifter til politisk styring ikke påvirkes direkte av antall innbyggere i fylket, er det mest hensiktsmessig å sammenligne de totale kostnadene uavhengig av folketallet. Samlet ser vi da at fylkene med parlamentarisk styresett er mer kostnadskrevende enn de som styres etter formannskapsmodellen.

4 ADMINISTRASJON OG FELLESUTGIFTER

Presentasjon av sektoren

Funksjon 420 Administrasjon, støtte- og stabsfunksjoner og fellesutgifter omfatter størstedelen av lønns- og driftsutgifter på sentrene, samt stabssjefens og fagetaters utgifter til administrasjon, ledelse og styring, mv.

Stabssjefens kontor (SK) er øverste administrative leder. Økonomisenteret (ØKS), Personal- og organisasjonssenteret (PO), IT-senteret (IT) samt Drifts- og utbyggingssenteret (DU) er selvstendige sentra som rapporterer til stabssjefen, og leverer tjenester til hele organisasjonen innenfor sine fagfelt.

Sammendrag

Troms fylkeskommune har lavere netto driftsutgifter til administrasjon per innbygger i forhold til Finnmark, Nord-Trøndelag og Nordland. Sammenlignet med landsgjennomsnittet utenom Oslo ligger Troms noe høyere.

Troms har også lavere andel til administrasjon (funksjon 420) av totale netto driftsutgifter enn Finnmark, Nordland, Nord-Trøndelag og landet utenom Oslo.

Analyse av tallene

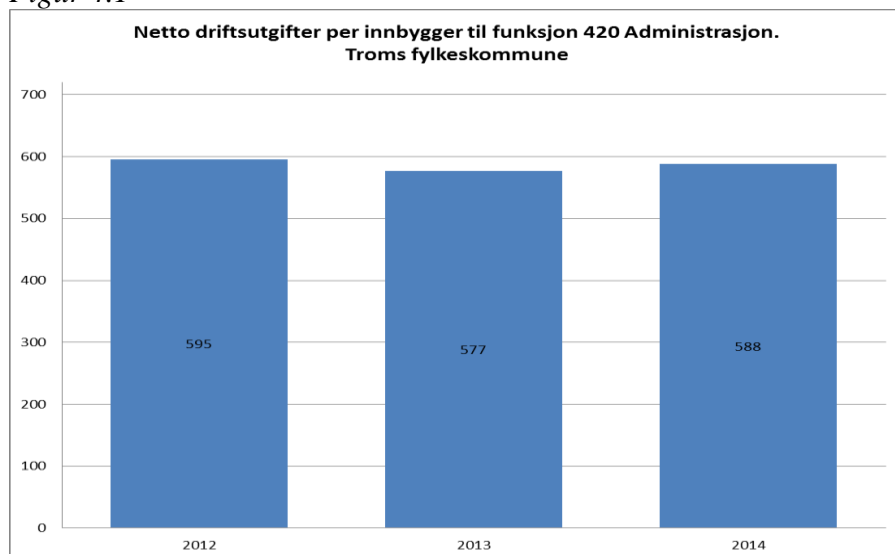
Netto driftsutgifter

I figur 4.1 er netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 420 Administrasjon i Troms fylkeskommune for de tre siste årene vist.

For Troms fylkeskommune er netto driftsutgift per innbygger i 2012, 2013 og 2014 henholdsvis 595, 577 og 588 kroner. Det er ført noen utgifter på Troms fylkestrafikk FKF i tillegg, men dette er ikke korrekt og tas ikke med her (3 kroner i 2012, 34 kroner i 2013 og 3 kroner i 2014).

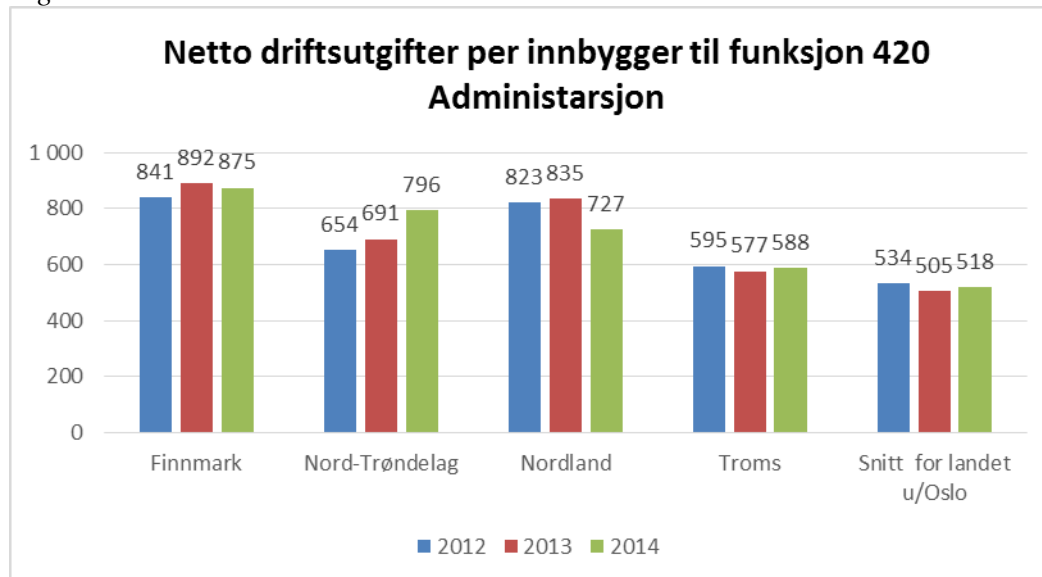
For Troms fylkeskommune ble netto driftsutgifter til administrasjon redusert fra 611 til 591 kroner per innbygger fra 2013 til 2014, tilsvarende 3,2 prosent. Reelt sett er nedgangen større når det tas høyde for lønns- og prisvekst.

Figur 4.1

Figur 4.2 viser netto driftsutgifter per innbygger inkludert konserntall til funksjon 420, Administrasjon, for Finnmark, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og landsgjennomsnittet utenom Oslo.

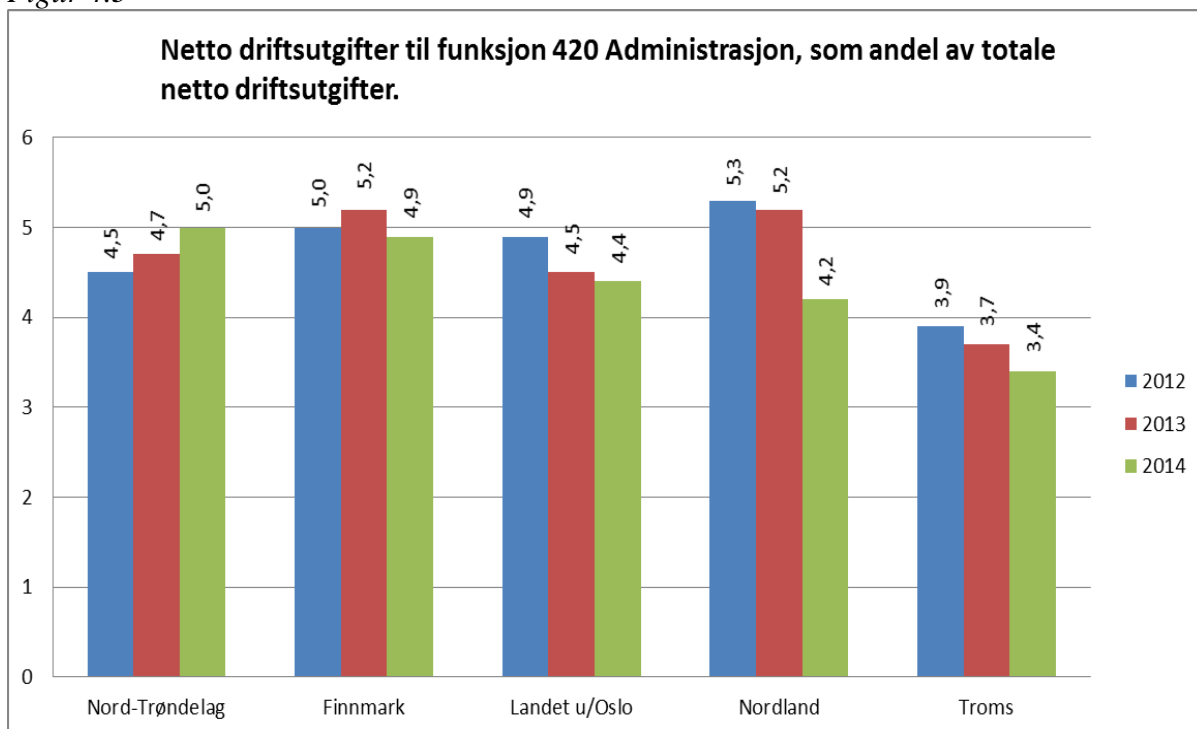
Figur 4.2

Troms fylkeskommune hadde i perioden 2012-14 gjennomgående lavere netto driftsutgifter per innbygger til funksjon 420 enn Finnmark, Nord-Trøndelag og Nordland. I 2014 var netto driftsutgifter per innbygger 875 kroner i Finnmark, 796 kroner i Nord-Trøndelag, 727 kroner i Nordland og 588 kroner i Troms. Troms hadde 70 kroner per innbygger over landsgjennomsnittet utenom Oslo. Fra 2013 til 2014 har Troms fylkeskommune en nedgang i netto driftsutgifter per innbygger fra 595 til 588 kroner. Landsgjennomsnittet utenom Oslo hadde 518 kroner per innbygger til funksjon 420 i 2014.

I figur 4.3 er netto driftsutgifter til funksjon 420 Administrasjon som prosentandel av totale netto driftsutgifter presentert for Nord-Trøndelag, Finnmark, landet utenom Oslo, Nordland og Troms.

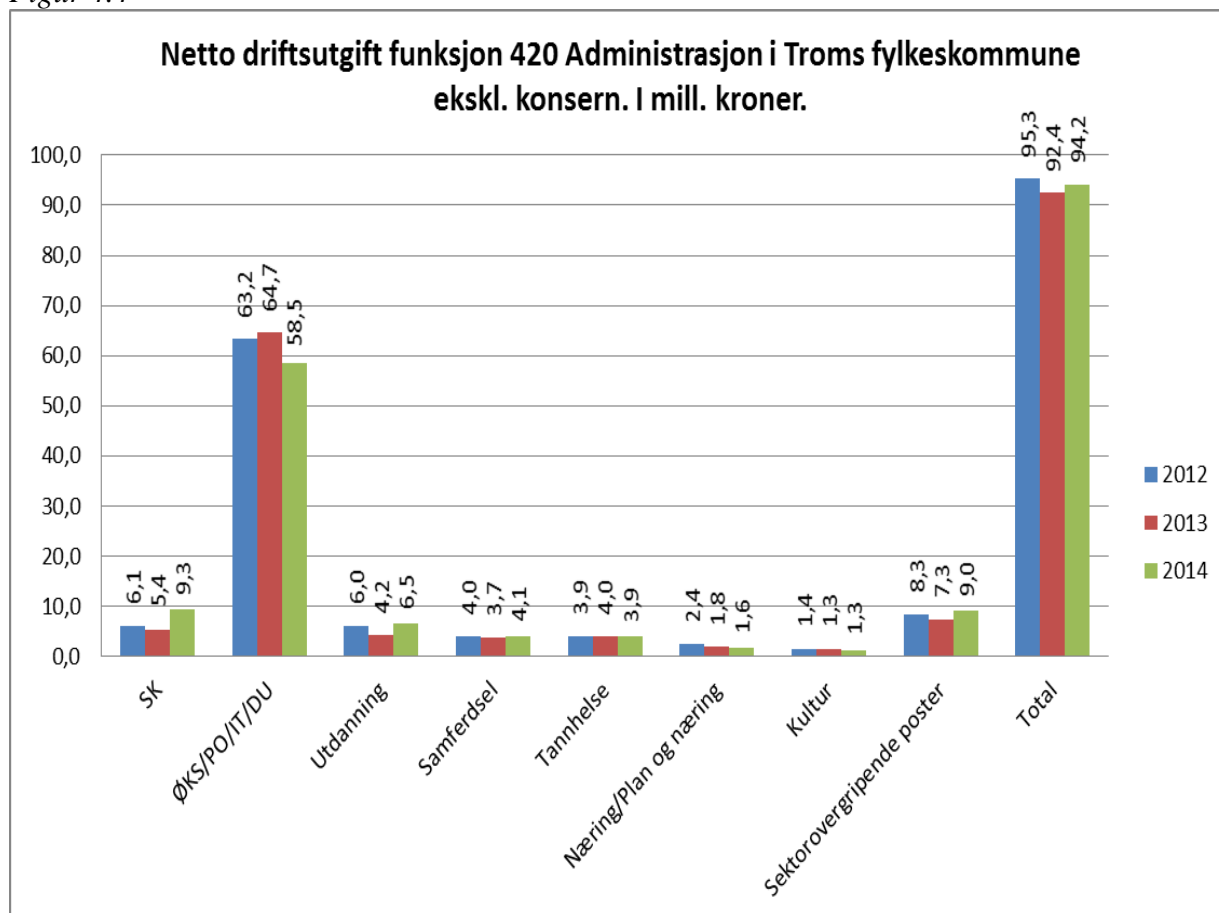
Figur 4.3

Troms har hatt lavest andel netto driftsutgifter til administrasjon i hele perioden 2012-14, og andelen har vært fallende. I 2014 brukte Nord-Trøndelag 5,0 prosent og Finnmark 4,9 prosent av totale netto driftsutgifter til administrasjon, mens Landet utenom Oslo og Nordland brukte henholdsvis 4,4 og 4,2 prosent. Troms lå lavest i 2014 med 3,4 prosent.

Figuren under viser netto driftsutgift de tre siste år til funksjon 420 i Troms fylkeskommune fordelt på etatene, stab, støtte og fellesutgifter. Tallene er eksklusive konsern, dvs. uten Troms fylkestrafikk FKF.

Figur 4.4

Fra 2013 til 2014 økte netto driftsutgifter for funksjon 420 i Troms fylkeskommune ekskl. Troms fylkestrafikk FKF fra 92,4 til 94,2 mill. kroner, det vil si en oppgang på 1,8 mill. kroner eller 1,9 prosent. Med en lønnsvekst på 3,3 prosent gir dette en reel nedgang på 1,25 mill. kroner.

Fra 2013 til 2014 har det vært reduksjoner i netto driftsutgifter til administrasjon hos Tannhelse, Næring og sentraene (ØKS/PO/IT/DU) på henholdsvis 0,1 mill. kroner, 0,2 mill. kroner og 6,2 mill. kroner. Kultur har uendrede netto driftsutgifter til administrasjon på 1,3 mill. kroner fra 2013 til 2014, mens samferdsel, sektorovergrepene poster, utdanning og Stabssjefens kontor (SK) hadde en økning i administrasjonsutgiftene med henholdsvis 0,4 mill. kroner, 1,7 mill. kroner, 2,3 mill. kroner og 3,9 mill. kroner fra 2013 til 2014.

Nedgangen på 6,2 mill. kroner i netto driftsutgifter hos sentraene skyldes i hovedsak innsparinger og at advokatkontoret har blitt flyttet fra Drifts- og utbyggingscenteret (DU) til Stabssjefens kontor (SK). Netto utgiftsøkningen på 3,9 mill. kroner hos SK tilskrives i hovedsak overflyttingen av advokatkontoret. Netto utgiftsøkning på 2,3 mill. kroner hos Utdanning skyldes i hovedsak reduserte refusjonsinntekter vedrørende fylkeskommunale lærlinger og økte lønnsutgifter på etatens administrasjon (færre vakanser enn året før samt endring av funksjon på en stilling). Økningen på 1,7 mill. kroner på sektorovergrepene poster tilskrives i hovedsak økt reguleringspremie for oppsatte og pensjonister.

5 UTDANNING

Presentasjon av sektoren

Utdanningssektoren i Troms består av 15 videregående skoler (inklusive SMI) med omlag 6.000 elever, 1300 lærlinger og 1.400 tilsatte. Lærlingordningen omfatter omlag 800 bedrifter². Utdanningssektoren har ansvar for ordinær undervisning, fagopplæring, opplæring av voksne, fagskole, opplæring av barn og ungdom som er til behandling på sosiale og medisinske institusjoner, opplæring av innsatte i fengsel, pedagogisk psykologisk tjeneste og oppfølgingstjenesten som har ansvar for å gi tilbud til ungdom som ikke bruker sin rett til videregående opplæring.

I 2014 hadde utdanningsetaten 28 stillingshjemler. I tillegg kommer prosjektstillinger, samt stillinger knyttet til Oppfølgingstjenesten og PP-tjenesten. Utdanningssektorens netto driftsbudsjett var på 1.053 mill. kroner i 2014.

Følgende KOSTRA-funksjoner benyttes hovedsakelig i utdanningssektoren:

510 Skolelokaler og internatbygninger.

Utgifter til drift og vedlikehold av bygninger, lønn til vaktmestere og renholdspersonell, avskrivninger med mer.

515 Skoleforvaltning.

Fellesutgifter til støttefunksjoner for eksempel lønnsutgifter til merkantilt personale, bibliotekutgifter med mer.

520 Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør.

Eksempelvis utgifter til rektorer, rådgivere og etter og videreutdanning for skolens ledelse.

521, 527 og 529 Studieforberevende utdanningsprogram.

Her føres blant annet undervisningsmateriell knyttet til utdanningsprogrammene, lønnsutgifter til lærere og sensorutgifter til eksamen.

522-526, 528 og 530-532 Yrkesfaglige utdanningsprogram.

Her føres blant annet undervisningsmateriell knyttet til utdanningsprogrammene, lønnsutgifter til lærere og sensorutgifter til eksamen.

559 Landslinjer.

Ski-linja ved Nord-Troms vgs og flyfag ved på Bardufoss Høgtun vgs.

554 Fagskole.

560-562 Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring.

Tidligere ble utgifter til blant annet elever med behov for særskilt tilpassa opplæring, Pedagogisk, psykologisk tjeneste og oppfølgingstjenesten ført ved funksjon 560. Fra og med 2014 ble funksjonen splittet opp slik at utgifter til elever med behov for spesialundervisning og

² Tall fra årsberetning 2014

særskilt tilpassa opplæring føres ved funksjon 561 og utgifter til oppfølgingstjenesten og PPT føres ved funksjon 562. Funksjon 560 opphørte.

570 Fagopplæring i arbeidslivet.

Eksempelvis tilskudd til lærebedrifter med lærlinger/lærekandidater.

581 Voksenopplæring.

590 Andre undervisningsformål.

Eksempelvis fengselsundervisning, undervisning i sosiale og medisinske institusjoner (SMI) og utgifter til kantine.

I den følgende KOSTRA-analysen er det, som i foregående år, valgt i hovedsak å sammenligne Troms fylkeskommune med Nordland, Finnmark, Sogn og Fjordane og gjennomsnittet av alle fylkeskommuner utenom Oslo. Sogn og Fjordane er valgt som sammenligningsfylke, da dette fylket er mest lik Troms i forhold til geografi og demografi.

Sammendrag

Troms fortsetter den positive utviklingen med å bedre kvaliteten på opplæringen og redusere frafallet.

I flere år har Troms vært ett av de dyreste fylkene i landet på videregående opplæring. I 2014 opplever Troms en bedring i forhold til tidligere år, og plasserer seg som det sjette dyreste fylket, målt i kostnad per elev. Det er flere kostnadsdrivere i videregående opplæring i Troms, to hovedmomenter er tilbuds- og skolestruktur.

I 2014 opplever Troms en liten nedgang i gjennomsnittlig antall elever per skole. Dette skyldes nedgang i antall elever. Antall skolesteder er uendret, og skolestrukturen i Troms bærer fortsatt preg av å være desentralisert.

Andelen 16-18-åringer som benytter seg av retten til videregående opplæring har hatt en jevn og god økning de siste årene. I 2014 er andelen uendret i forhold til 2013-nivået.

Andelen netto driftsutgifter til videregående opplæring i forhold til fylkeskommunens totale driftsutgifter er redusert med 2,0 prosentpoeng i forhold til året før.

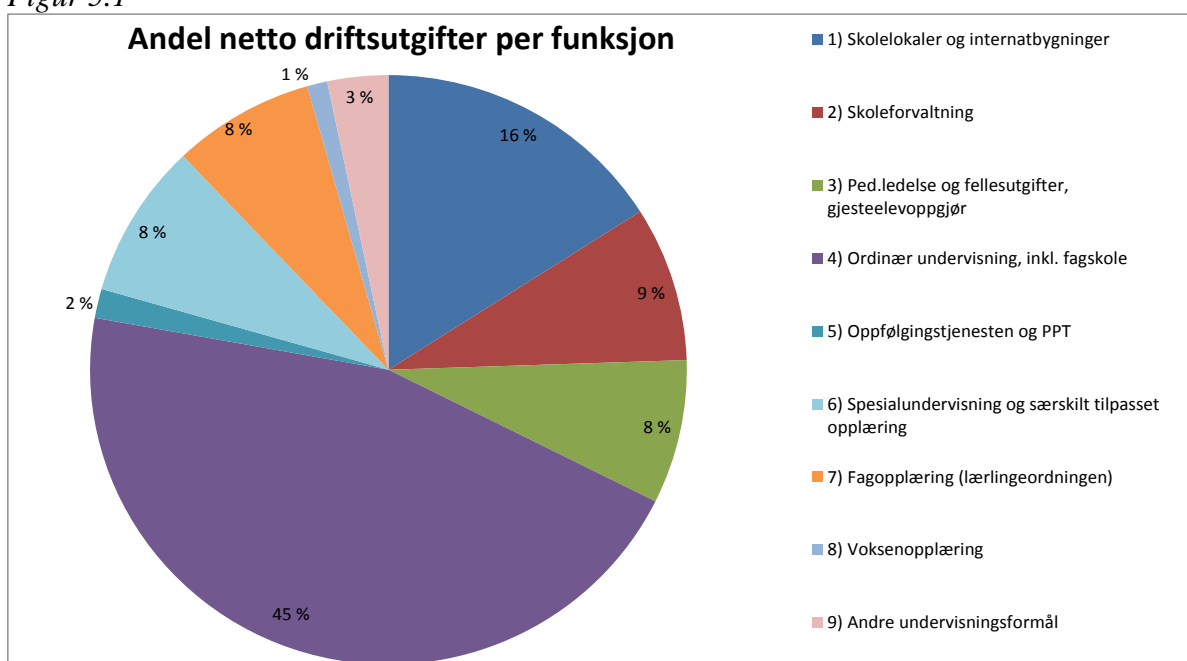
En yrkesfagelev i Troms kostet i gjennomsnitt 40 prosent mer enn en elev ved studiespesialiserende utdanningsprogram i 2014. Troms har en større andel yrkesfagelever enn landsgjennomsnittet, noe som igjen medfører en større kostnad for fylket. Troms har fortsatt betydelig høyere kostnader per elev i utdanningsprogram naturbruk i forhold til landet for øvrig. Kostnadene ved Restaurant- og matfag og Medier og kommunikasjon har økt mest i Troms i 2014 (12,0 og 10,6 prosent). Kostnaden for Helse- og sosialfag og Bygg- og anleggsteknikk ligger lavere enn ellers i landet.

Sammenlignet med landsgjennomsnittet er kostnadene per elev ved spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring, gjennomsnittlig 6,2 prosent høyere i Troms. Kostnad per elev ved Oppfølgingstjenesten og PPT var rundt 5,3 prosent høyere enn landsgjennomsnittet.

Presentasjon av tallene

I 2014 har Troms hatt en kostnad per elev som er 11,7 prosent høyere enn landsgjennomsnittet. Dette er en endring i forhold til året før, da samme tall for Troms lå på 14,9 prosent. Dette på tross av at Troms har hatt en nedgang i antall elever per skole.

Figur 5.1

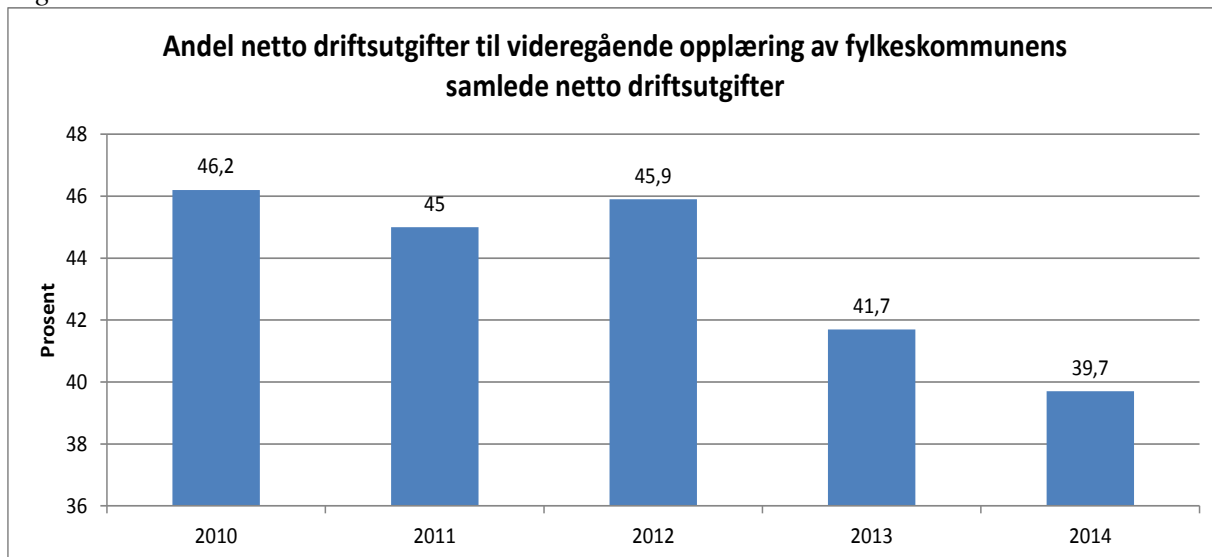
Figur 5.1 viser andel netto driftsutgifter per funksjon av utdanningssektorens totale netto driftsutgifter i 2014, som utgjør totalt 1.106 mill. kroner.³ Fordelingen er marginalt endret i forhold til de to foregående år.

³ Regnskapstall for 2014 som inkluderer utgifter bygg og eiendom har på utdanningssektoren, eksempelvis utgifter til strøm og vedlikehold av skolebygg.

Analyse av tallene

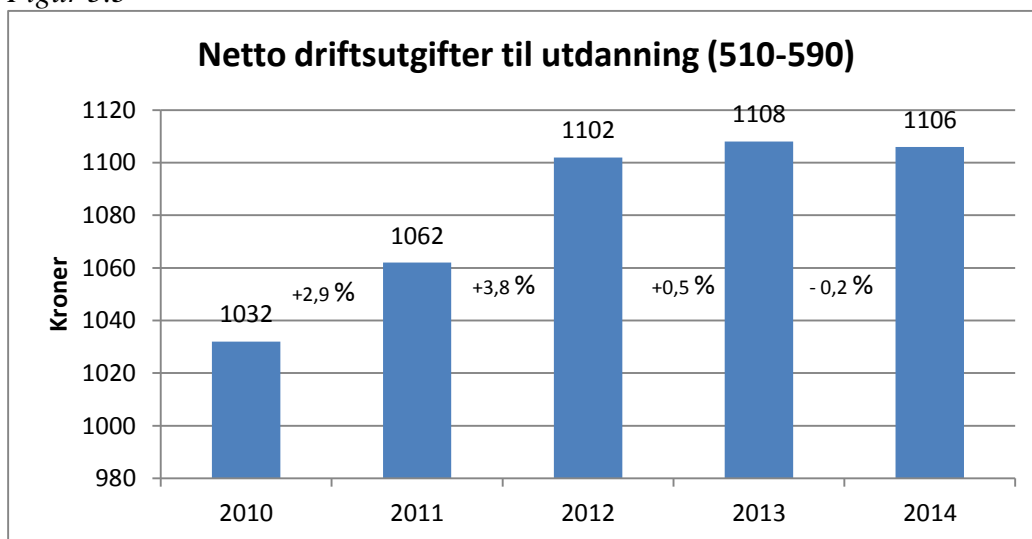
Prioritering

Figur 5.2

Indikatoren «Andel netto driftsutgifter til videregående opplæring av samlede netto driftsutgifter» sier noe om hvor mye fylkeskommunen benytter av midler til utdanningssektoren i forhold til andre sektorer. Figur 5.2 viser utviklingen i Troms fra 2010-2014. Som vi ser av figuren, har Troms hatt en reduksjon på 2,0 prosentpoeng. Dette skyldes i hovedsak økte bevilgninger til samferdsel som følge av styrking av rammene til kollektivtrafikk og økte statlige midler til vegvedlikehold. Dette gjør at andelen som går til videregående opplæring – og andre områder – går ned relativt sett.

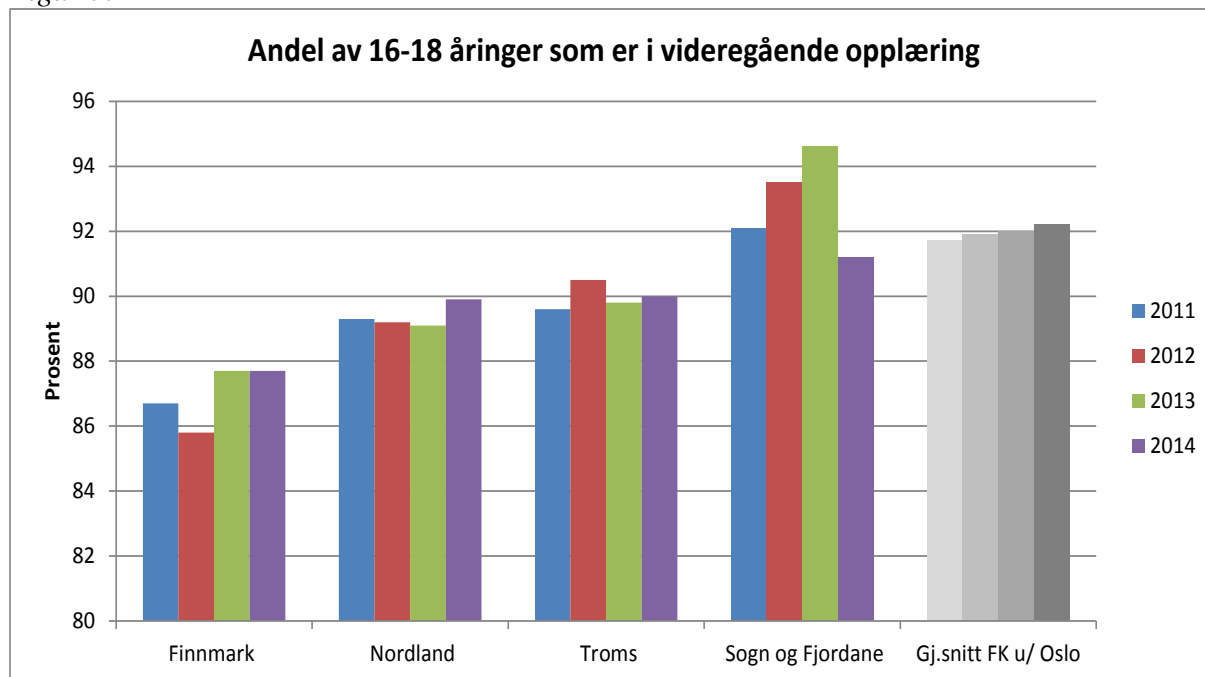
Figur 5.3

Figur 5.3 viser at netto driftsutgifter til utdanning målt i millioner kroner, har hatt en jevn vekst hvert år fra 2010 til 2013. Fra 2013 til 2014 opplever Troms en marginal nedgang på 0,2 prosent. Dette skyldes i hovedsak kostnadsreduksjon og innsparinger som følge av reduserte budsjетtrammer.

Andel ungdom i videregående opplæring

Figur 5.4

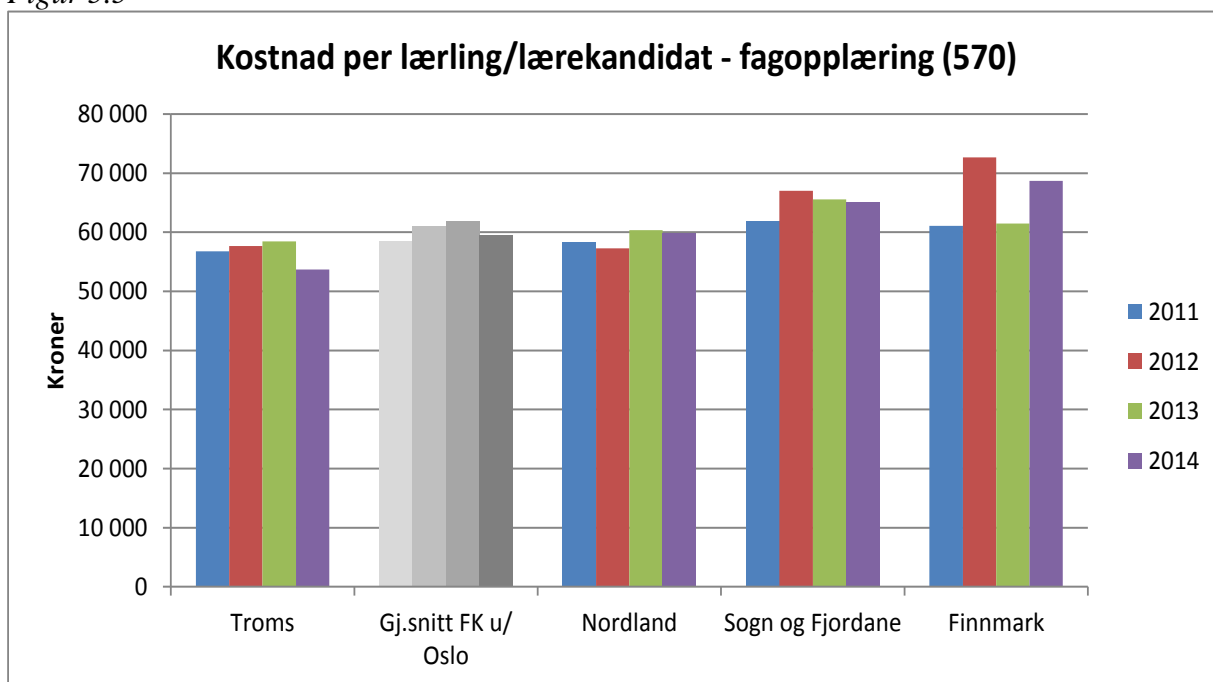

Indikatoren vist i figur 5.4 viser hvor stor andel av 16-18 åringer, bosatt i fylket, som er i videregående opplæring. Figuren viser, som tidligere år, at det er færre 16-18-åringer som benytter seg av retten til videregående opplæring i Nordland, Troms og Finnmark enn i resten av landet. I 2014 benyttet om lag 92 prosent av alle 16-18-åringene i landet seg av retten og deltok i videregående opplæring. Tilsvarende tall for Troms var om lag 2,0 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. Andelen var om lag uendret i forhold til året før.

Produktivitet/enhetskostnader

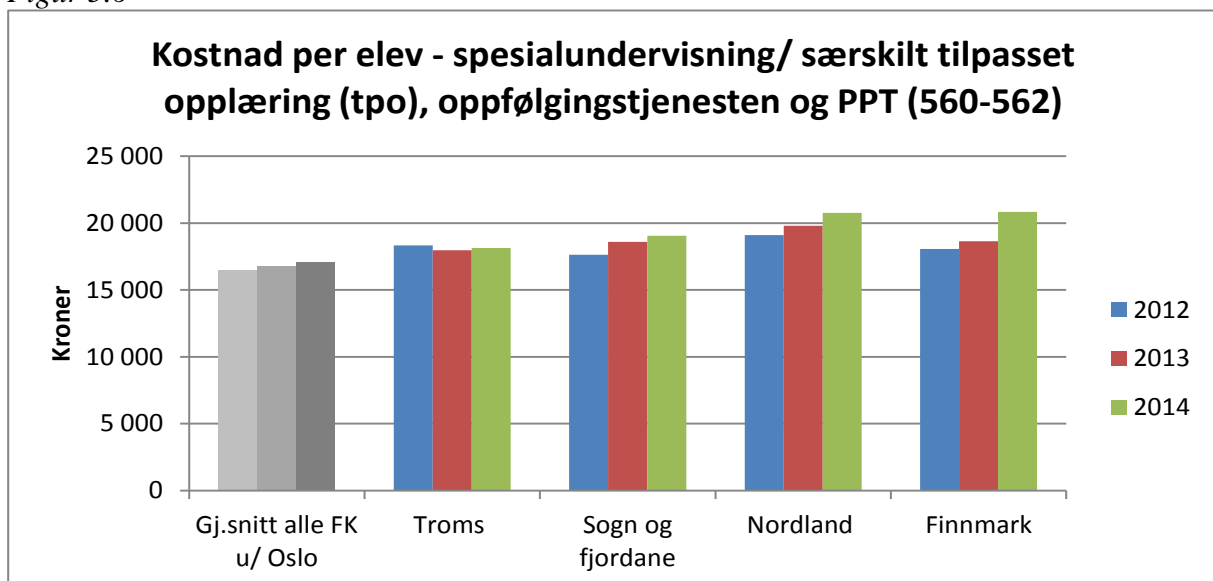
Nøkkeltall for enhetskostnader viser nettoutgift (utgift - inntekt) per elev og sier noe om produktiviteten i tjenesteproduksjonen og hva de ulike tjenestene faktisk koster.

Figur 5.5

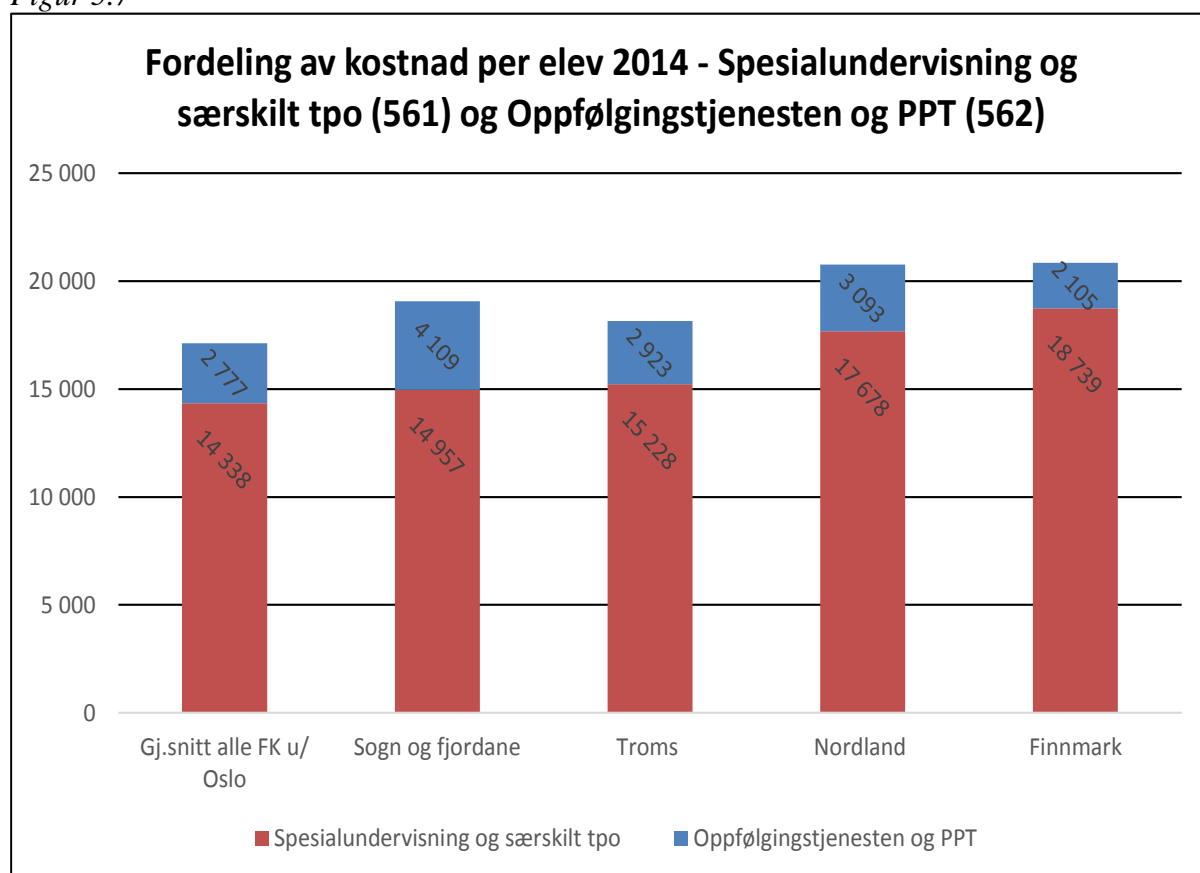
Figur 5.5 viser nøkkeltallet «Kostnad per lærling/lærekandidat – fagopplæring». Slik tallene fremkommer for 2014 har Troms hatt den laveste kostnaden per lærling (kr 53.673), blant sammenligningsfylkene, og ligger under landsgjennomsnittet (kr 59.524).

Figur 5.6

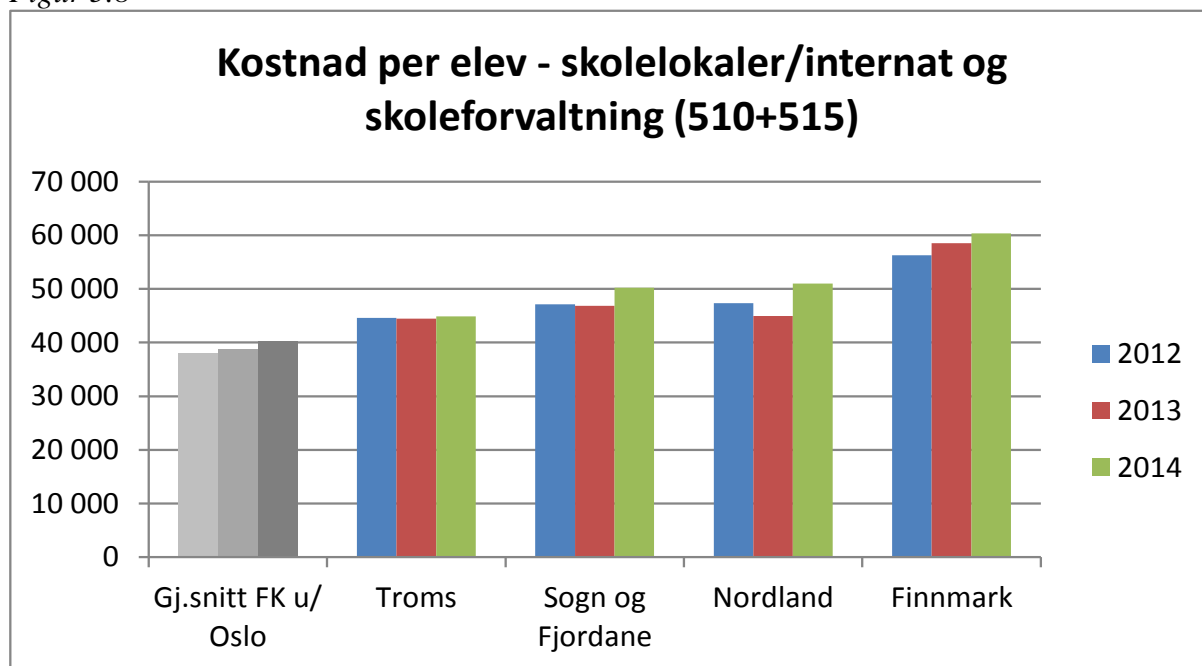
Nøkkeltallet i figur 5.6 viser kostnad per elev på spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring inklusive kostnadene til oppfølgingstjenesten og PPT. Det er ikke mulig å identifisere, eller på en god måte måle utgiftene i forhold til den enkelte elev som mottar denne type tjenester. Kostnadene er delt på det totale antall elever i videregående opplæring etter fylke. Figuren viser i så måte kostnad per elev som mottar spesialundervisning, men kan være en nyttig indikator i forhold til utviklingen og forskjellen mellom fylkene. Fra 2013 til 2014 har Troms hatt en marginal endring på rundt 1,0 prosent. Gjennomsnittskostnadene på nasjonalt nivå var på 17.115 kroner. For Troms var kostnadene 18.151 kroner. Det vil si en forskjell på om lag 6,0 prosent.

Figur 5.7

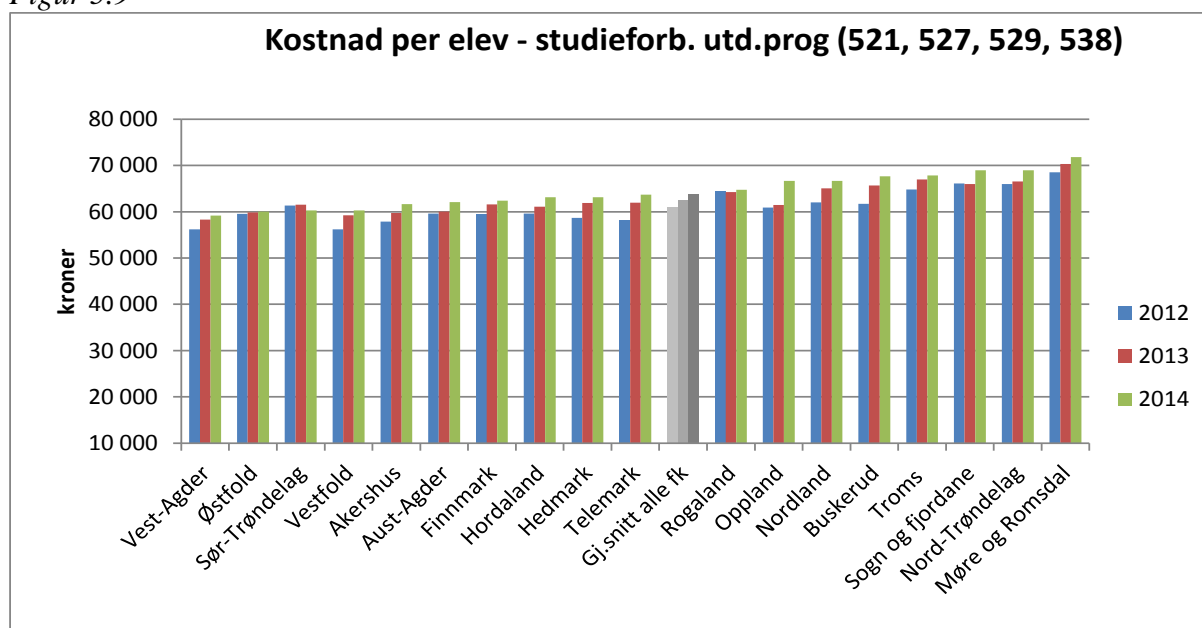
Nøkkeltallene i figur 5.7 viser et skille mellom gjennomsnittskostnader per elev til Oppfølgingstjenesten og PPT og Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring. Kostnaden til Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring var for Troms 15.228 kroner per elev. Dette er rundt 6,2 prosent høyere enn landsgjennomsnittet. Kostnaden til Oppfølgingstjenesten og PPT var for Troms på 2.923 kroner per elev. Dette er rundt 5,0 prosent høyere enn landsgjennomsnittet.

Figur 5.8

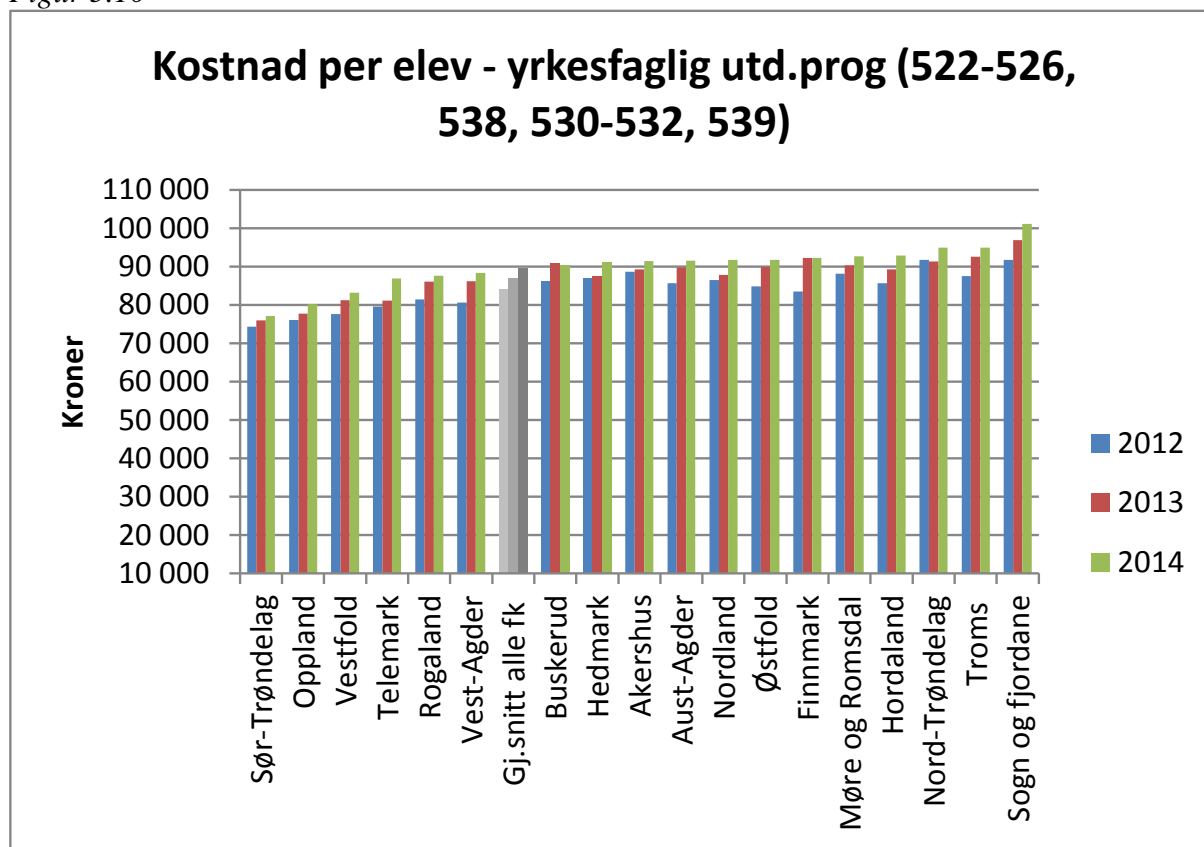

Figur 5.8 viser enhetskostnad til skolelokaler og skoleforvaltning i perioden 2012-2014. Samtlige sammenligningsfylker ligger over landsgjennomsnittet. Troms ligger på samme nivå i 2014 som året før og bruker om lag 11,7 prosent mer per elev enn landsgjennomsnittet på kostnader til drift av skoler i 2014. Dette til tross for at kostnadsøkningen har vært på rundt 3,8 prosent på landsbasis. Troms har fortsatt en noe desentralisert skolestruktur med en bygningsmasse med stort behov for renovering. I tillegg har fylket en del overflødig areal ved de videregående skolene. Den marginale økningen i Troms skyldes blant annet nedtrekk i midler til inventar og utstyr og midler til mindre vedlikeholdsarbeid.

Figur 5.9

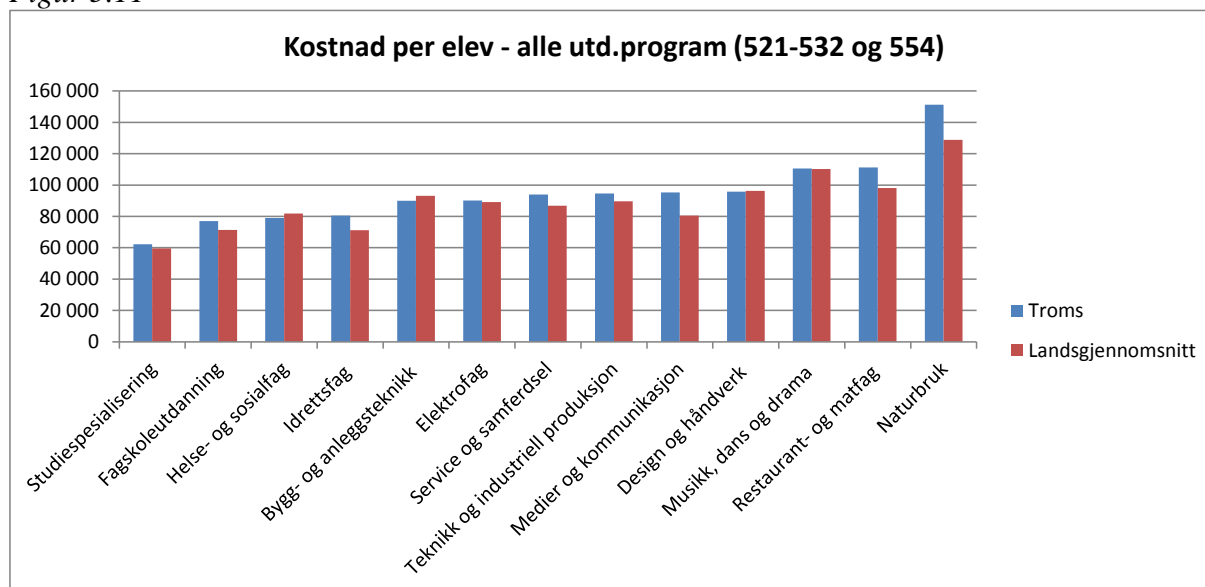

Figur 5.10

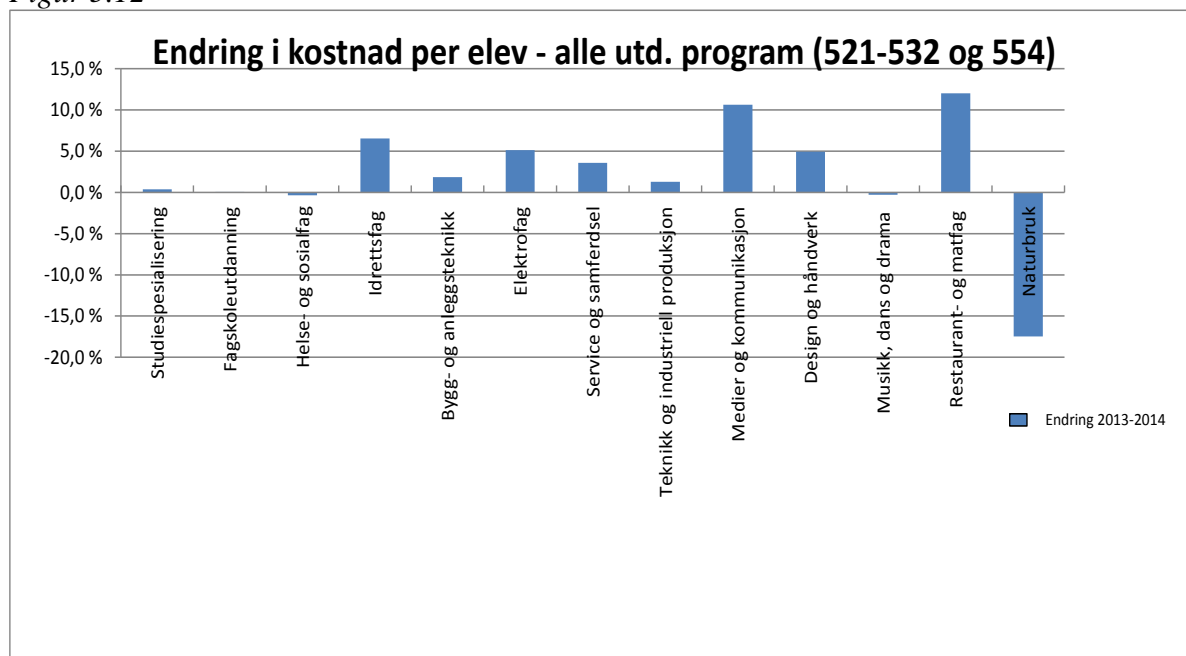
Figurene 5.9 og 5.10 viser kostnad per elev på henholdsvis studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram for alle fylker. I Troms fylke koster en yrkesfagelev i 2014 om lag 95.000 kroner og en elev som går på studieforbereende 67.900 kroner. Troms ligger over landsgjennomsnittet på begge indikatorene. Kostnad per elev ved studieforbereende utdanningsprogram har økt med rundt 1,3 prosent fra året før. Kostnad per yrkesfagelev i Troms har økt med 2,5 prosent fra året før. Den gjennomsnittlige økningen i de øvrige fylkene har vært på henholdsvis 2,3 og 2,8 prosent for studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Med andre ord har Troms hatt en lavere kostnadsøkning per elev, enn landet forøvrig.

Figur 5.11

Figur 5.11 viser kostnad per elev i 2014 for de ulike utdanningsprogrammene i Troms sammenlignet med landsgjennomsnittet. Kostnadene ved samtlige utdanningsprogram, med unntak av Helse- og sosialfag, Bygg- og anleggsteknikk og Design og håndverk, ligger over landsgjennomsnittet. Naturbruk er fortsatt det dyreste utdanningsprogrammet i Troms og koster rundt 17,4 prosent mer per elev enn Naturbruk på landsbasis.

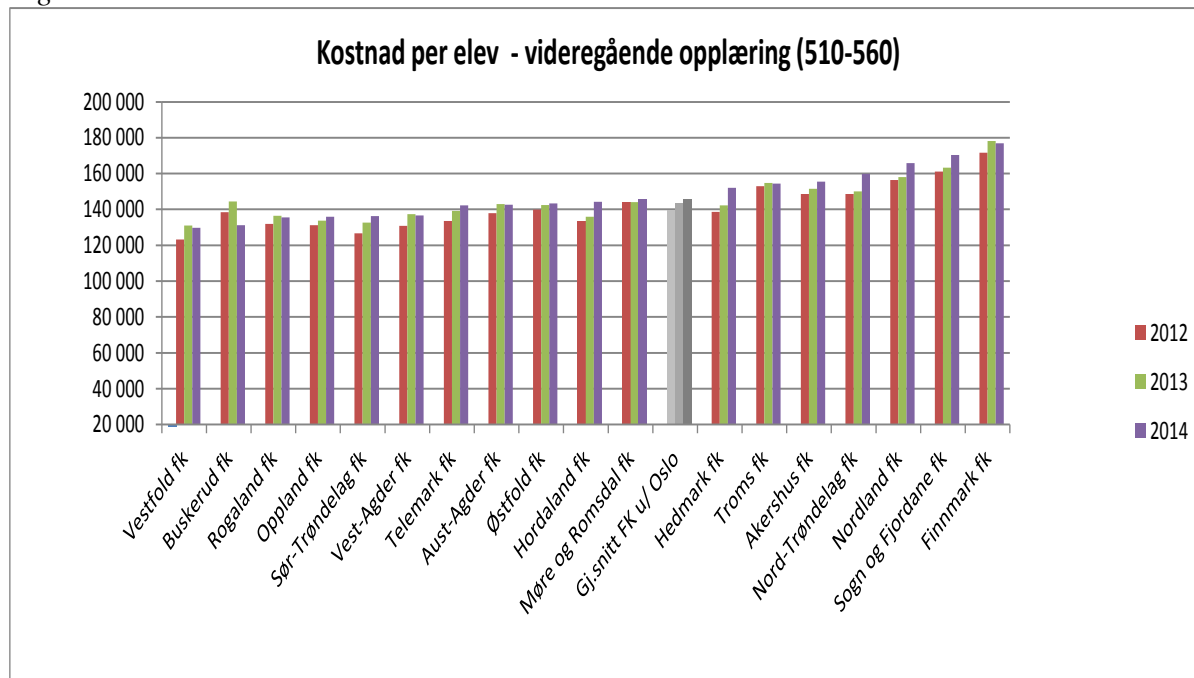
Figur 5.12

Figur 5.12 viser endringen i kostnad per elev på alle utdanningsprogrammene i prosent, fra 2013 til 2014. Naturbruk er som nevnt fortsatt det dyreste utdanningsprogrammet i Troms. Fra 2013 til 2014 ble kostnaden per elev ved Naturbruk redusert med 17,5 prosent. I samme tidsrom

økte kostnaden per elev ved Medier og kommunikasjon og Restaurant- og matfag med hhv. 10,6 og 12,0 prosent.

Figur 5.13

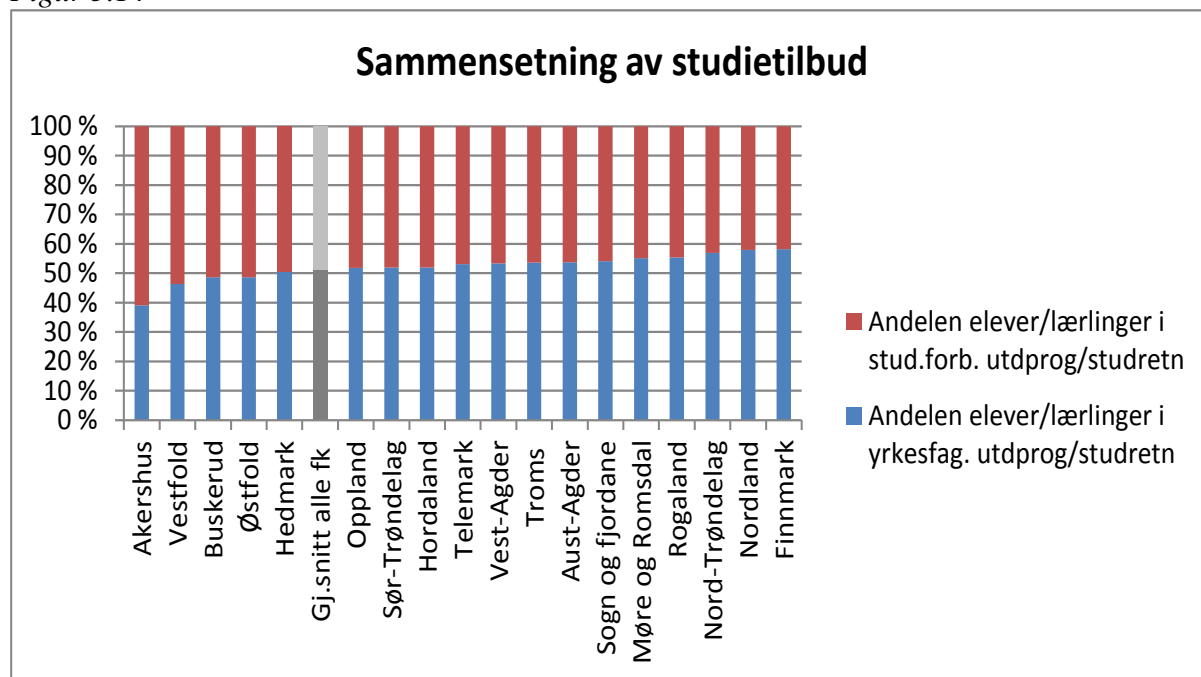
Indikatoren «kostnad per elev - videregående opplæring» tar utgangspunkt i netto driftsutgifter justert for utgifter og inntekter knyttet til gjesteelevoppgjør. Figur 5.13 viser fylkeskommunens enhetskostnad for elever i fylkeskommunens skoler. Kostnadsendringene har sannsynligvis sammenheng med oppfyllingsgrad i grupper/klasser.

Sammenligningsfylkene har de høyeste kostnadene i 2014 i likhet med tidligere år. I Troms er kostnaden for en elevplass i 2014 om lag 154.000 kroner. Dette er en bedring i forhold til året før. Gjennomsnittskostnaden på landsbasis for en elevplass er 8.000 kroner billigere, det vil si om lag 146.000 kroner.

I flere år har Troms vært ett av de dyreste fylkene i landet på videregående opplæring. Det er flere kostnadsdrivere i videregående opplæring og to hovedmomenter er tilbuds- og skolestruktur.

Tilbudsstruktur – Sammensetning av studietilbudet

Figur 5.14

Figur 5.14 viser fordelingen mellom studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsprogram for alle fylkeskommunene i 2014. Trenden med en marginal økning i andelen som velger studieforbereidende utdanningsprogram (46,4 prosent) fortsetter også for 2014. Likevel ligger Troms fremdeles over landsgjennomsnittet på andelen elever/læringer i yrkesfaglige utdanningsprogram. I og med at de fleste yrkesfag er dyrere enn studieforbereidende per elev, gir dette en del av forklaringen på hvorfor Troms fortsatt ligger over gjennomsnittet i totale utgifter per elev.

Skolestruktur

Det andre hovedmomentet er forholdet mellom desentralisert skolestruktur og kostnadsnivå. Det er spesielt fire punkter som kan være mulige årsaker til høyere utgifter i fylker med desentralisert skolestruktur.

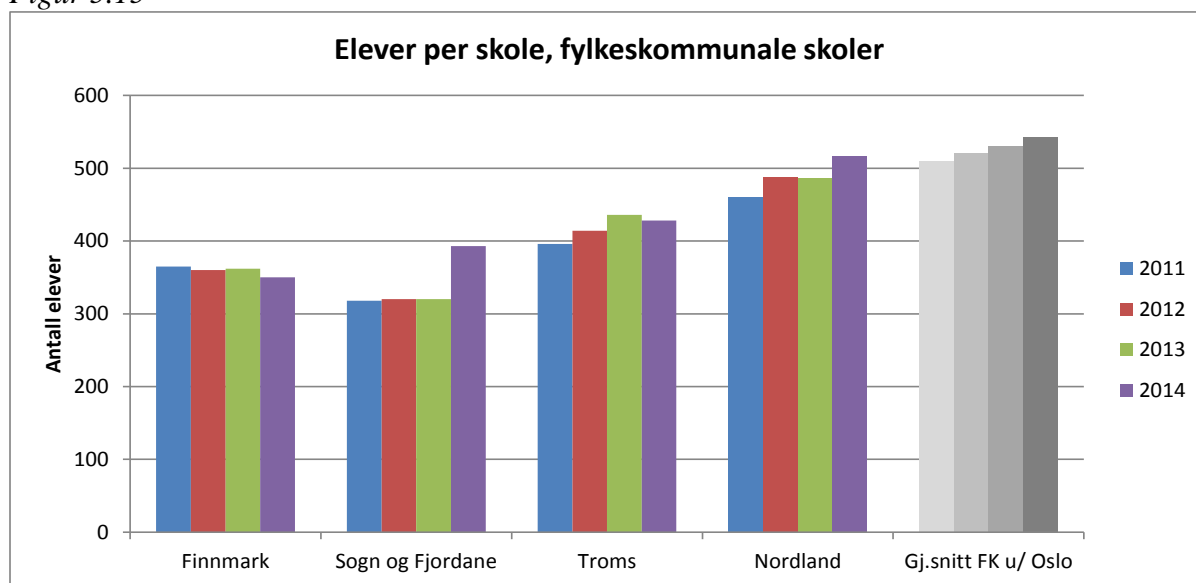
- For å gi elevene i distriktene en variert og bred opplæring vil tilbud igangsettes selv om det ikke er fulle klasser. Skolene har samme kostnader til lønn uavhengig av antall elever i en klasse.
- Det gis ekstra timer for å kunne gi bredde i utdanningsprogrammene. Dette genererer økte lønnsutgifter og øker kostnaden per elev.
- I tillegg har fylker med desentralisert skolestruktur større grad av kombinasjonsgrupper. Det vil si at elever på forskjellige utdanningsprogram går sammen i fellesfag og må ha

gruppedeling i utdanningsprogrammene. Dette generer også høyere lønnsutgifter og driftsutgifter.

- Det siste momentet gjelder tilrettelagt opplæring/språkopplæring som i større grad må skje i mindre grupper eventuelt som eneundervisning. En gruppe med flere elever med samme behov på skolen og i regionen kunne ha samordnet dette i større grupper.

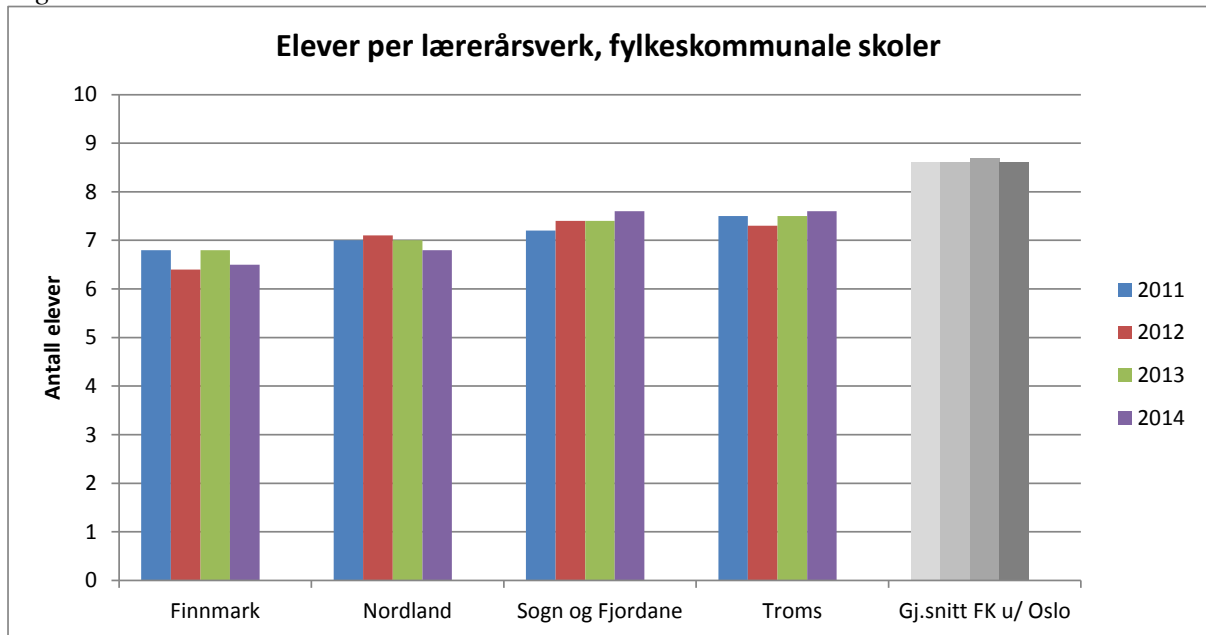
Andre nøkkeltall

Figur 5.15

Figur 5.15 viser antall elever per skole i perioden 2011 til 2014. Som man ser har antall elever per skole blitt noe redusert det siste året i Troms. Dette skyldes nedgang i elevtallet.

Figur 5.16

Nøkkeltallet «Elever per lærerårsverk» viser lærertettheten. Figur 5.16 viser at sammenligningsfylkene ligger under landsgjennomsnittet på 8,6 elever per lærerårsverk. Troms har ligget stabilt de siste årene og ligger på 7,6 i 2014.

6 TANNHELSE

Presentasjon av sektoren

Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms har ansvar for ordinær offentlig tannhelsetjeneste i fylket etter Lov om tannhelsetjeneste. De prioriterte gruppene er:

- A Barn og ungdom i alderen 3 til 18 år
- B Psykisk utviklingshemmede over 18 år
- C1 Eldre, langtidssyke og uføre i institusjoner
- C2 Eldre, langtidssyke og uføre i hjemmesykepleie
- D Ungdom 19 til 20 år

I tillegg får fylkeskommunene tilført midler for å finansiere tannbehandling av ruspasienter (institusjoner og LAR-behandling) og innsatte i fengsel.

Fylkeskommunene har i tillegg plikt til å sørge for rimelig tilgjengelighet til tannhelsetjenester, inkludert spesialisttjenester, for hele befolkningen. Dette innebærer en plikt til å opprette et tilbud for voksne mot betaling, der det ikke er tilstrekkelig dekning. I tillegg kan fylkeskommunen yte tjenester til voksne mot betaling i konkurranse med private tannhelsetjenester. Tjenester til voksne mot betaling i konkurranse med private tjenesteytere skal gi et overskudd.

Den offentlige Tannhelsetjenesten i Troms består av 25 betjente og delvis betjente tannklinikker, fordelt på fire distrikter (distrikts-tjenesten).

I tillegg til oppgavene i ordinær tannhelsetjeneste har Troms fylkeskommune følgende oppdrag:

- Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge (TkNN). Troms fylkeskommune eier og driver kompetansesenteret. Det finnes også fire andre regionale kompetansesentre i Norge, men disse er drevet som interkommunale selskap e.l.
- Universitetstannklinikken (UTK) er lokalisert til TANN-bygget og drives på oppdrag fra Universitetet i Tromsø (UiT). Klinikken gir klinisk trening til tannlege- og tannpleierstudentene. Utgiftene til driften dekkes i sin helhet av UiT.
- Eksternklinikklplasser. Tannlegestudentene har praksis ute i den offentlige tannhelsetjenesten på spesielle klinikker, som også i noen sammenhenger kalles Universitetstannklinikker, men dette er fylkeskommunale klinikker med kompetanse og behandlingsrom til å kunne ta imot studenter. I Troms er det seks slike klinikker. Til sammen er tannlegestudentene ute i omtrent 1 ½ semester på slike klinikker. Troms fylkeskommune får tilskudd fra universitetet til disse praksisplassene. Tannpleierstudenter har også en begrenset ekstern praksis.

Drift av TkNN og etablering av Universitetstannklinikken medfører at Troms er i en særstilling i forhold til de andre fylkeskommunene som ikke har dette ansvaret. Etaten har totalt om lag 270 stillingshjemler, inkludert administrative hjemler, og forvaltet i 2013 et nettobudsjett på 117,8 mill. kroner.

Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge (TkNN) har som målsetning å være landets ledende kompetansesenter. TkNN har tre hovedfunksjoner: pasientbehandling, spesialistutdanning og forskning. Pasientbehandlingen finansieres av pasientens

egenbetalinger, trygdefinansiering samt at fylkeskommunen finansierer pasientbehandling til prioriterte grupper etter Lov om tannhelsetjeneste. Spesialistutdanningen har stor verdi i forhold til å skape et fremtidig bærekraftig spesialistmiljø på kompetansesenteret og i landsdelen. TkNN legger også til rette for å kvalifisere kandidater fra Nord-Norge til å komme inn på spesialistutdanning, ikke bare i Troms, men også ved universitetene i Oslo og Bergen.

Fylkeskommunen har et følge-med-ansvar etter Lov om tannhelsetjeneste. De siste årene er det bygd opp et slagkraftig forskningsmiljø på TkNN. I 2014-2015 ble «Tromstannen» gjennomført, og i 2015-2016 er TkNN deltaker i den store helseundersøkelsen «Tromsø7» som blant annet omfatter alle i Tromsø fra 40 år til 79 år. I «Tromstannen» ble et utvalg av voksenbefolkningen i Troms innkalt til en undersøkelse og oppslutningen var god. Data fra «Tromstannen» er i ferd med å bli gjennomgått og publisert. Det finnes lite data om voksnes tannhelse i Norge, så disse prosjektene har nasjonal interesse.

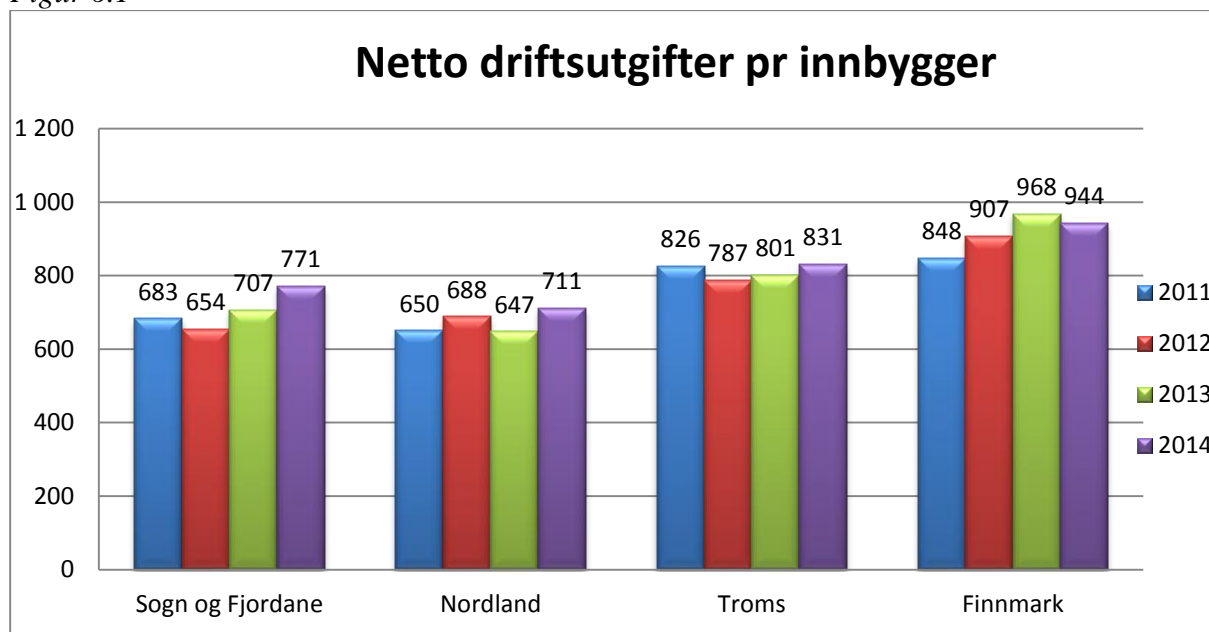
Staten finansierer utgiftene til spesialistutdanning og forskning gjennom tilskudd.

KOSTRA-indikatorer

Tannhelseetaten har valgt å presentere en indikator på tjenestetilbud (vakanser i tannlegestillingene), en indikator på tannhelse (SiC-indeks) og en indikator på kostnadsnivå.

Netto driftsutgifter pr innbygger

Figur 6.1

Netto driftsutgifter er alle driftsutgiftene (inkl. lønn og avskrivninger) minus alle driftsinntekter (inkl. pasientbehandling, øremerkede tilskudd fra staten og andre direkte inntekter). Kronebeløpet er ikke justert for lønns- og prisstigningen.

KOSTRA - rapporten for 2014 viser at Tannhelsetjenesten i Troms hadde 831 kroner i netto driftsutgifter pr innbygger mot 801 kroner i 2013. Ser vi på perioden 2011-2014 som helhet står utgiftene på stedet hvil, noe som innebærer at Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms har blitt billigere i perioden da tallene ikke er justert for lønns- og prisvekst. Tjenesten har, relativt sett, også blitt mer kostnadseffektiv i forhold til sammenligningsfylkene.

Troms har lavere netto driftsutgifter pr innbygger enn Finnmark, men fortsatt høyere enn Sogn og Fjordane og Nordland.

Tallene inkluderer fylkeskommunenes samlede utgifter på bruk i tannhelsetjenestens KOSTRA-funksjoner, og omfatter utgifter til drift av tannklinikkene, som husleie, avskrivninger, snøbrøyting og strøm. Tallene inkluderer også utgifter til bredbånd på 3,7 mill. kroner og som er høyere enn andre fylker har. Troms fylkeskommune er eier av Tannbygget og har investert i seks eksterne praksis klinikker i fylket i forbindelse med den etablerte tannlegeutdanningen. TkNN gir Troms en bredere og bedre produksjon av tjenester og dermed høyere utgifter til tannhelse enn fylkene som vi her sammenligner oss med.

Troms fylkeskommune bruker om lag 19 mill. kroner på drift av TkNN og avskrivning av Tannbygget (120 kr pr innbygger). Dette er utgifter de fleste fylkeskommuner ikke har. Hvis vi korrigerer for disse utgiftene ville Troms hatt et kostnadsnivå som er på nivå med Nordland, og dermed billigst av de fire fylkene vi har sammenlignet oss med.

Vakanser

	2010	2011	2012	2013	2014
Sogn og Fjordane	12,50 %	4,70 %	13,30 %	15,50 %	5,10 %
Nordland	25,70 %	16,90 %	8,30 %	8,10 %	3,10 %
Troms	15,30 %	14,80 %	15,40 %	5,80 %	18,40 %
Finnmark	12,10 %	14,10 %	2,10 %	6,70 %	2,20 %

Ledighet i tannlegestillingen pr 31.12.2014 i prosent av avtalte årsverk (stillingshjemler).

Ledigheten er målt på et gitt tidspunkt (31.12) og sier ikke noe om turnover og/eller flytting mellom stillinger internt i fylket ellers i året.

Tallene inkluderer tannleger ansatt som veiledere på Universitetstannklinikken, men ikke spesialister. Hvis Universitetstannklinikken hadde vært ekskludert hadde vakansene fortsatt ligget på om lag 15 prosent. Med andre ord har Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms fortsatt utfordringer med stabilitet i stillingene.

Et typisk årsforløp vil vise at vi har omtrent tilnærmet alle tannlegestillinger besatt om høsten. Utover høsten og fram mot nyttår mister vi en del tannleger på grunn av skifte i stillinger eller på grunn av foreldrepermisjoner. Det er vanskelig å rekruttere nye tannleger som vikarer ved foreldrepermisjoner.

Det kan være flere grunner til at det ser ut som om Troms sliter mer enn de fylkene vi sammenligner oss med. En av forklaringene er trolig at vi fortsatt ikke har stabilitet i alle tannlegestillinger. Det kan også være at enhetsledere holder noen stillinger vakant uten å lyse ut i påvente av at det kommer et bredere søkertilfang på våren som gjør at situasjonen bedrer seg på lang sikt.

Det er grunn til å tro at nedgangen generelt i fylkene skyldes tannlegeutdanningen i Tromsø og en økt utdanningskapasitet i landet.

SIC - indeks

	2010	2011	2012	2013	2014
Sogn og Fjordane	2,6	2,6	2,6	2,7	2,2
Nordland	4,0	3,3	3,3	3,1	3,0
Troms	3,6	3,4	3,1	3,1	2,8
Finmark		3,7	3,9	4,0	4,0

SIC-indeks for 12 åringer

SiC-indeksen (Significant Caries Index) plukker ut den tredjedelen av 12-åringene som har dårligst tannhelse og beregner gjennomsnittet for denne gruppen. Grunnen til at man velger å se på den dårligste tredjedelen er at man ønsker fokus på de med dårlig tannhelse og ikke den store gruppen som har relativt feilfrie tenner. Et resultat på 4 vil altså si at gjennomsnittet for den dårligste tredjedelen av 12-åringene har 4 tenner med fylling eller hull. Hvis man på et tidspunkt har hatt hull som har blitt fylt i de fire seksårs-jekslene og ingen andre steder, vil man ha 4 tenner med fylling eller hull.

Indeksen viser at det stadig er en forbedring i tannhelseutviklingen for 12-åringene, også blant den tredjedelen som har dårligst tannhelse. Utviklingen i Troms er noenlunde lik utviklingen i Nordland.

7 KULTUR

Presentasjon av sektoren

Kultursektoren har ansvar for fagområdene bibliotek, kulturminnevern, museum, idrett, friluftsliv og folkehelse, kunst- og kulturformidling inkl. musikk og den kulturelle skolesekken ved Kultur i Troms i Harstad. I 2014 hadde kulturetaten 45,85 stillinger og forvaltet et nettobudsjett på 90,3 mill. kroner inkl. administrasjon og regionalt folkehelsearbeid.

Kultursektoren er fordelt på følgende Kostra-funksjoner:

740 Bibliotek

750 Kulturminnevern

760 Muséer

771 Kunstformidling

772 Kunstproduksjon

775 Idrett

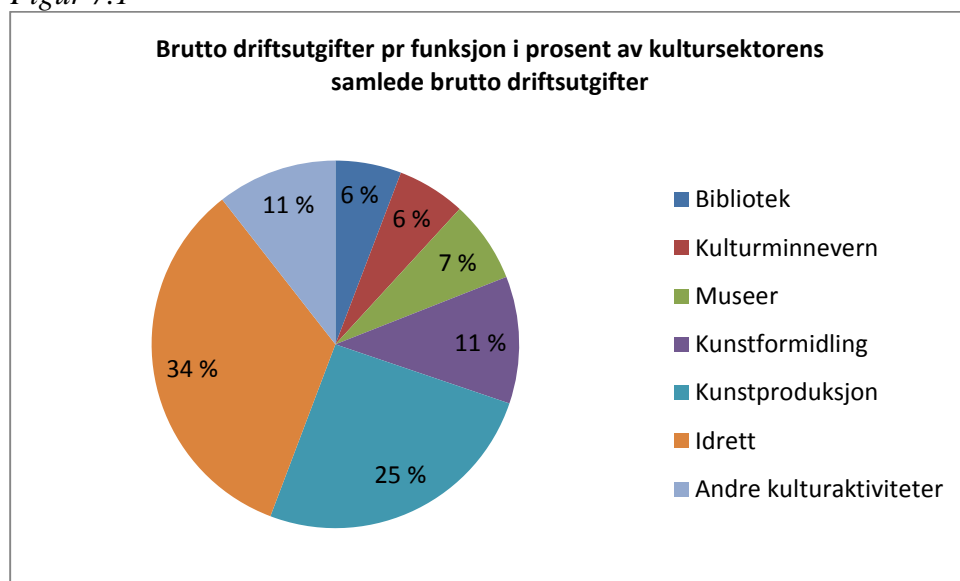
790 Andre kulturaktiviteter

Regionalt folkehelsearbeid kommer ikke med i tabellene for kultur da de føres på funksjon 480, Diverse fellesutgifter.

Driftsutgifter pr funksjon

I figurene nedenfor vises det at Troms i 2014 bruker størst andel av kulturbudsjettet til idrett og kunstproduksjon.

Figur 7.1

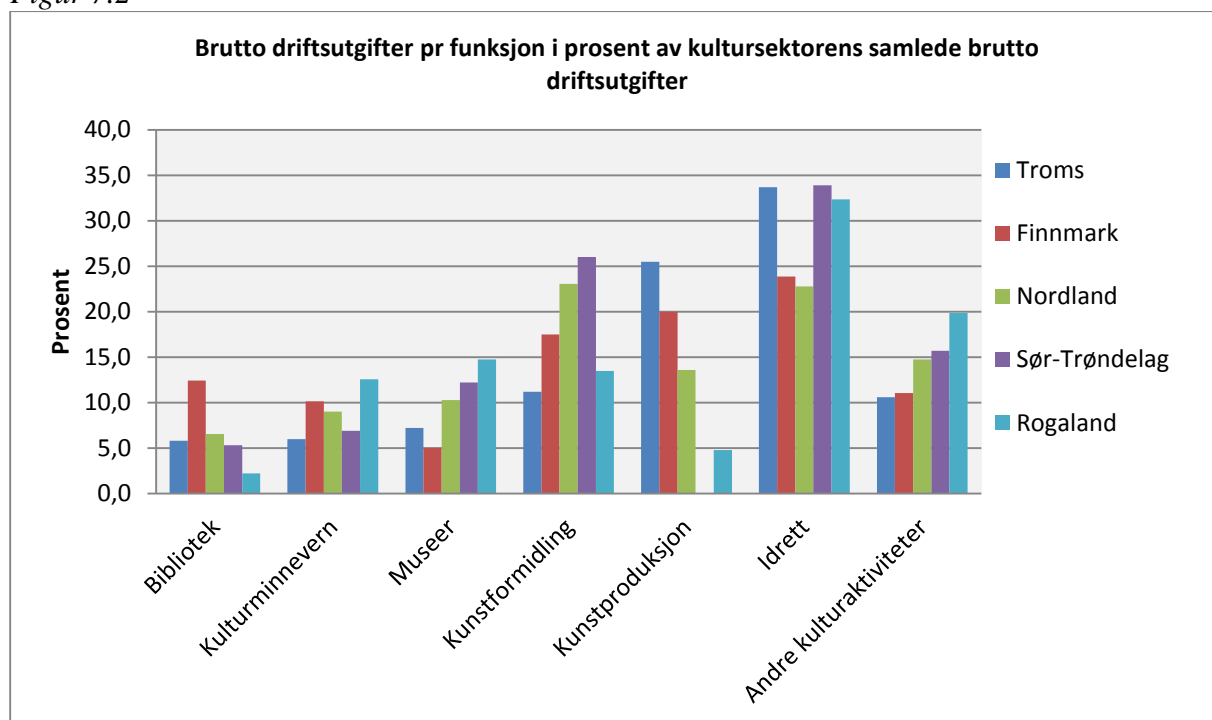
Brutto driftsutgifter viser totale utgifter unntatt finansposter, korrigeret for internt fordelte utgifter, sykelønnsrefusjon, momskompensasjonsinntekter og interne overføringer.

Funksjonene idrett og andre kulturaktiviteter har hatt en økning fra 2013 til 2014 med henholdsvis 12 og 5 prosent. Økningen på idrettssektoren skyldes at det ble gjort en endring i regnskapsføringen av spillemidler til idrettsanlegg og kulturbygg i 2014. Tidligere år ble gitte tilsagn som ikke var utbetalt, avsatt på bundne driftsfond. Disse avsetningene fremkommer ikke i KOSTRA-tallene. I 2014 ble alle tilsagn gitt i 2014 og tilsagn fra tidligere år som var avsatt på bundne driftsfond, utgiftsført i driftsregnskapet og ført som gjeld i balansen. Utgiftene i 2014 ble 45 mill. kroner høyere enn i 2013 som følge av denne endringen.

Kunstproduksjon har hatt en nedgang på 13 prosent som i hovedsak skyldes at Nordland har overtatt ansvaret for utbetaling av regionens driftstilskudd til Nordnorsk Opera og Symfoniorkester. Nordland mottar refusjon fra de andre tilskuddspartene som er Troms og Finnmark fylkeskommuner og vertskommunene Bodø og Tromsø. Dette gir en nedgang i brutto driftsutgifter for Troms på denne tjenesten med 16,6 mill. kroner.

I figuren nedenfor er Troms fylkeskommune sammenlignet med Finnmark, Nordland, Sør-Trøndelag og Rogaland. Sør-Trøndelag og Rogaland er valgt som sammenligningsfylker fordi de er har samme type institusjoner som Troms.

Figur 7.2

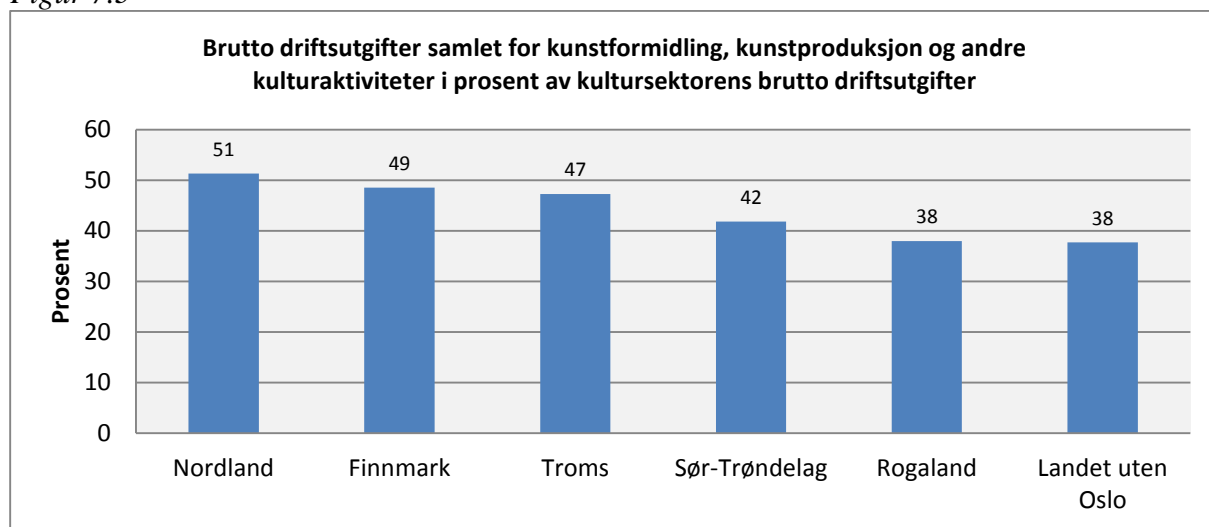

Sammenlignet med disse fylkeskommunene bruker Troms lavest andel av brutto driftsutgifter til kulturminnevern, kunstformidling og andre kulturaktiviteter, og nest lavest andel til museer.

Idrettssektoren har nest høyest andel av brutto driftsutgifter som skyldes endring i regnskapsføringen av spillemidler fra 2014. I 2013 hadde Troms lavest andel til idrett av sammenligningsfylkene.

Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter må sees i sammenheng da det er stor forskjell på hva de enkelte fylkeskommunene fører på de ulike funksjonene. Summen av disse tre funksjonene gir følgende resultat for 2014:

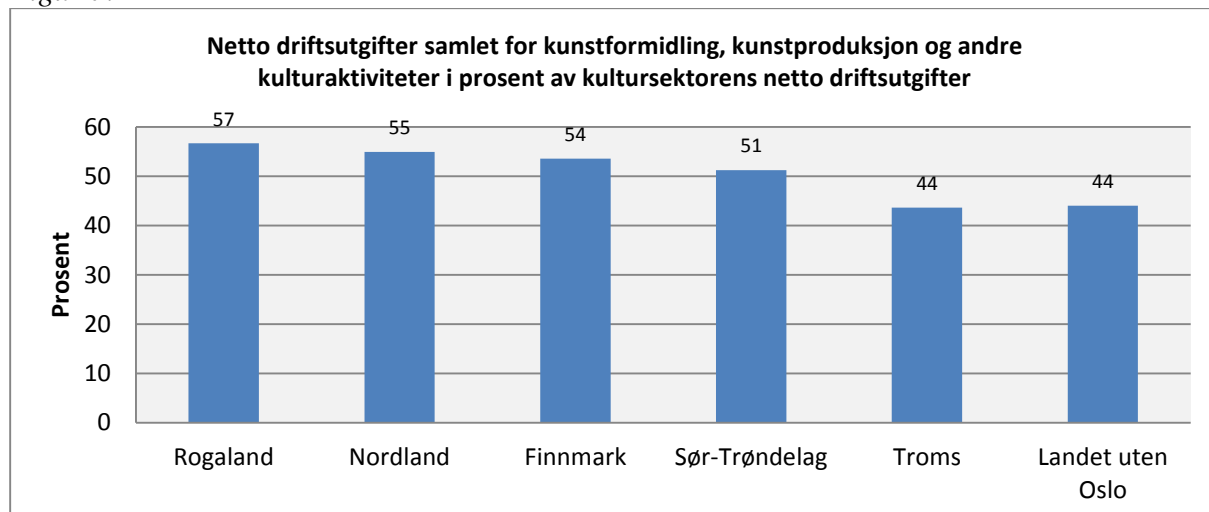
Figur 7.3

Nordland bruker høyest andel av brutto driftsutgifter til disse funksjonene i 2014 mens Troms var høyest fra 2011-2013. Hovedårsaken ser ut til å være at Nordland nå utbetaler hele tilskuddet til Nordnorsk Opera og Symfoniorkester og mottar refusjon fra de andre tilskuddspartene.

Netto driftsutgifter viser hva Troms bruker av egne midler til disse funksjonene. Figur 7.4 nedenfor viser at Troms brukte 44 prosent i forhold til totale netto driftsutgifter for kultursektoren, noe som er likt med landet uten Oslo. Forholdet til sammenligningsfylkene endrer seg fra brutto driftsutgifter, og Rogaland som hadde lavest brutto driftsutgifter fremstår som det fylket som har høyest netto driftsutgifter, det vil si bruker mest av egne fylkeskommunale midler.

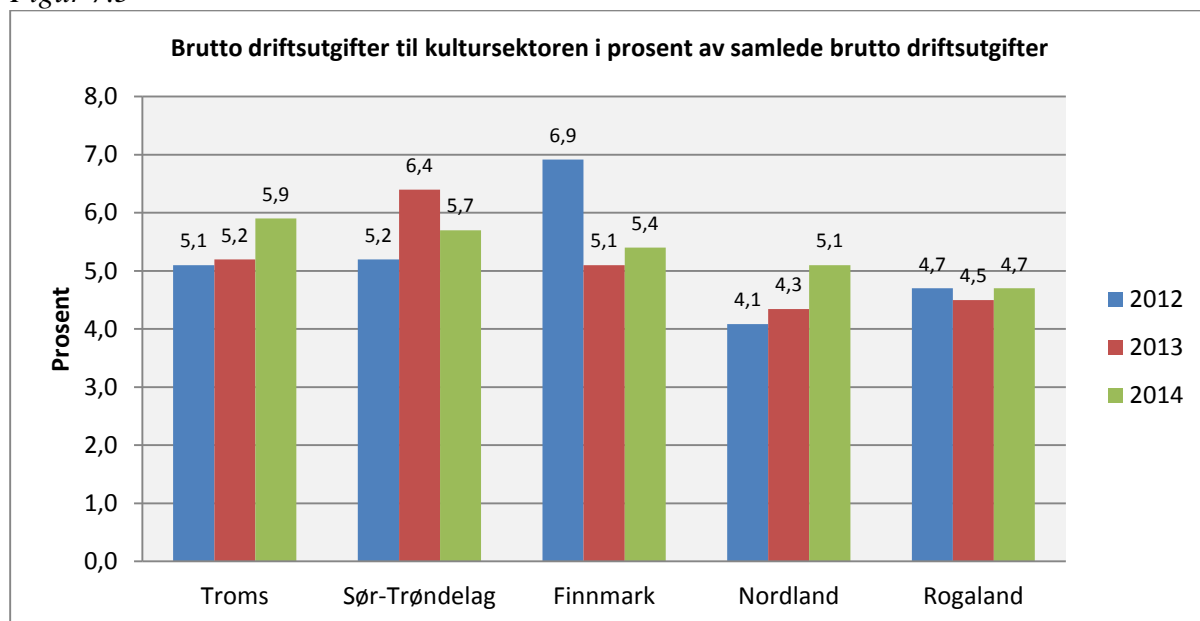
Figur 7.4

Brutto og netto driftsutgifter i prosent

Figuren nedenfor viser hvor stor andel av totale brutto driftsutgifter som har gått med til kultursektoren de tre siste årene.

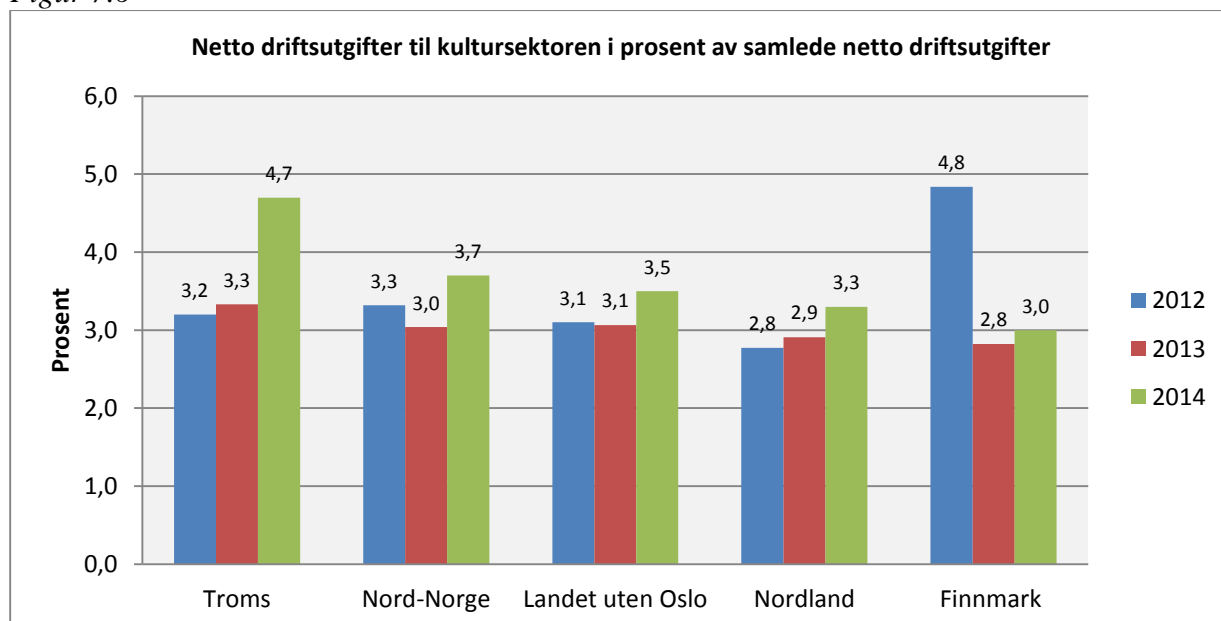
Figur 7.5

Troms hadde en økning på 0,7 prosent fra 2013 til 2014. Bortsett fra Sør-Trøndelag som hadde en reduksjon på 0,7 prosent, hadde alle de andre fylkeskommunene en økning.

Figuren nedenfor viser hvor stor andel av totale netto driftsutgifter som har gått med til kultursektoren de tre siste årene.

Figur 7.6

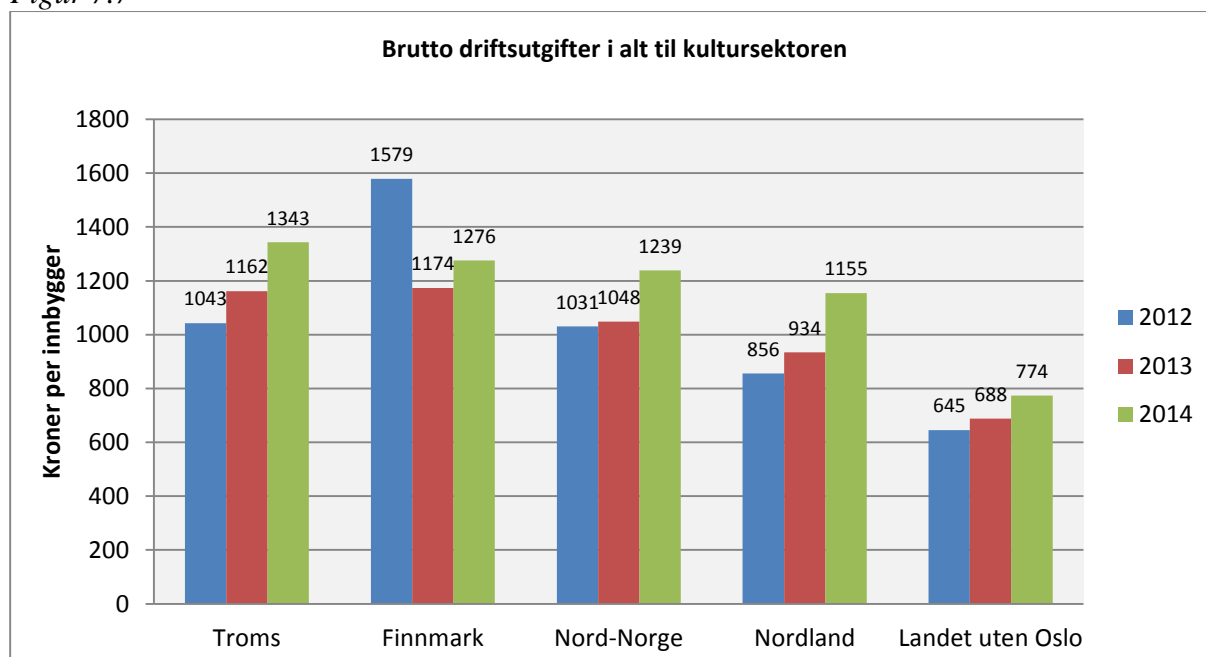

Netto driftsutgifter er brutto driftsutgifter fratrukket alle driftsinntektene, og viser de utgiftene som dekkes av fylkeskommunens frie inntekter.

For Troms økte andelen fra 3,3 prosent i 2013 til 4,7 prosent i 2014 og var 1,2 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet utenom Oslo. Økningen for Nordland og Finnmark var henholdsvis 0,3 og 0,2 prosent.

Brutto og netto driftsutgifter per innbygger

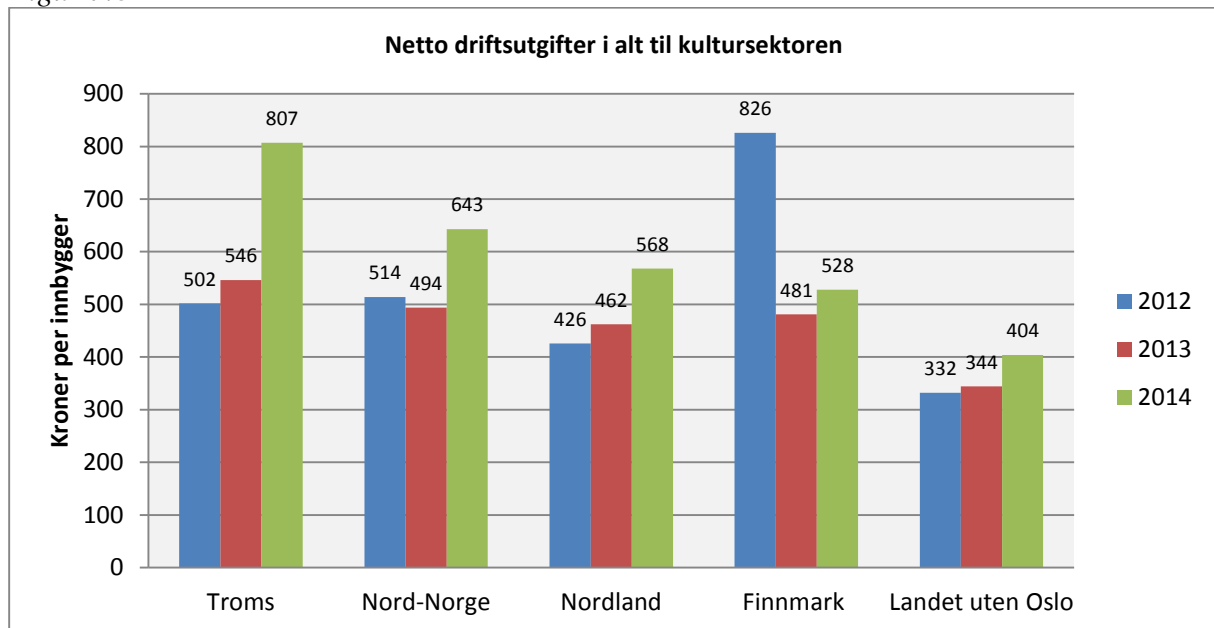
Figur 7.7

Figuren over viser brutto driftsutgifter per innbygger til kulturformål. For Troms økte bruttoutgiftene med 181 kroner per innbygger fra 2013 til 2014. Finnmark hadde en økning på 102 kroner per innbygger mens Nordland hadde høyest økning med 221 kroner per innbygger. Landsgjennomsnittet utenom Oslo økte med 86 kroner per innbygger.

Økningen per innbygger i Troms skyldes i hovedsak endringen i regnskapsføring av spillemidler til idrettsanlegg og kulturbygg i 2014.

Figur 7.8

Troms har hatt en stor økning i netto driftsutgifter i alt til kultursektoren på 261 kroner per innbygger. Nordland har hatt en økning på 106 kroner per innbygger mens Finnmark har hatt en økning på 47 kroner per innbygger. Landet utenom Oslo hadde en økning på 60 kroner per innbygger.

Konklusjon

Troms andel til kultursektoren av totale brutto driftsutgifter har økt fra 5,2 prosent i 2013 til 5,9 prosent i 2014, og det har vært en økning i andel netto driftsutgifter til kultursektoren fra 3,3 prosent i 2013 til 4,7 prosent i 2014. Troms bruker større andel av totalbudsjettet til kulturformål enn Finnmark og Nordland i 2014. Økningen for Troms skyldes i hovedsak endringen i regnskapsføringen av spillemidler som utgjorde 45 mill. kroner mer utgiftsført i 2014 enn i 2013.

8 SAMFERDSEL

Presentasjon av sektoren

Rammeområdet samferdsel omfatter tjenesteproduksjon innen kollektivtrafikk samt drift, vedlikehold og investeringer i fylkesveier. KOSTRA-funksjoner tilknyttet samferdselsområdet er:

- 722 Fylkesveier⁴
- 730 Bilruter
- 731 Fylkesveifergeer
- 732 Båtruter
- 733 Transport(ordning) for funksjonshemmede

Netto driftsutgifter knyttet til funksjonene for samferdsel i KOSTRA utgjør nesten 1 146 mill. kroner. Fylkeskommunens regnskap for 2014 viser netto driftsutgifter på om lag 1 148 mill. kroner for tjenestene innenfor samferdselsetatens ansvarsområder, inkl. 7 mill. kroner til tjenestene nevnt i punkt a) nedenfor.

Årsaken til at det ikke er helt samsvar mellom tallene er at

- a) i fylkeskommunens regnskap for samferdsel inngår en del funksjoner som ikke ligger innenfor samferdselsfunksjonene i KOSTRA og derfor ikke kommer med som utgift og inntekt til samferdselsformål i KOSTRA. Dette gjelder
 - funksjon 420 administrasjon, 480 diverse fellesutgifter (løyvebehandling og folkehelsearbeid) og 716 friluftsliv og miljø.
 - postering av avsetninger og bruk av tidligere års avsetninger tas ikke med ved beregning av nettoutgift i KOSTRA.
- b) i KOSTRA inngår alle posteringer på funksjonene for samferdsel, selv om de i fylkeskommunens regnskap er ført under andre ansvarsområder enn samferdselsetaten, hos oss ført på sektorovergripende poster. Dette gjelder
 - avskrivninger og en del pensjonskostnader.
- c) I KOSTRA-analysen presenteres konsern-tallene for fylkeskommunene, som for Troms fylkeskommunes del inkluderer regnskapstallene for Troms fylkestrafikk FKF, noe som fører til ytterligere avvik i forhold til fylkeskommunens regnskapstall.

Korrigerings for feil i regnskapet for 2014

Underskuddsdekning tidligere år for Troms fylkestrafikk FKF er feilført mellom fylkeskommunen og foretaket. Beløpet på 59,15 mill. kroner fremkommer som driftsutgift på funksjon 730 – Bilruter og som inntekt på funksjon 880 – Dekning av tidligere års merforbruk. Forholdet er tatt opp med Statistisk Sentralbyrå og forventes korrigert i KOSTRA i løpet av

⁴ Tidligere funksjon 720 – Fylkesveier – nyanlegg, drift og vedlikehold og funksjon 721 – Fylkesveier - trafiksikkerhet er fra og med 2014 slått sammen i én felles funksjon; 722 – Fylkesveier. SSB har valgt å presentere nøkkeltallene for tidligere år som tas med i sammenligningen etter funksjonskontoplanen for 2014. Det betyr at det som er ført i regnskapet for 2013 og tidligere år under funksjonene 720 og 721 her er slått sammen og presenteres under funksjon 722.

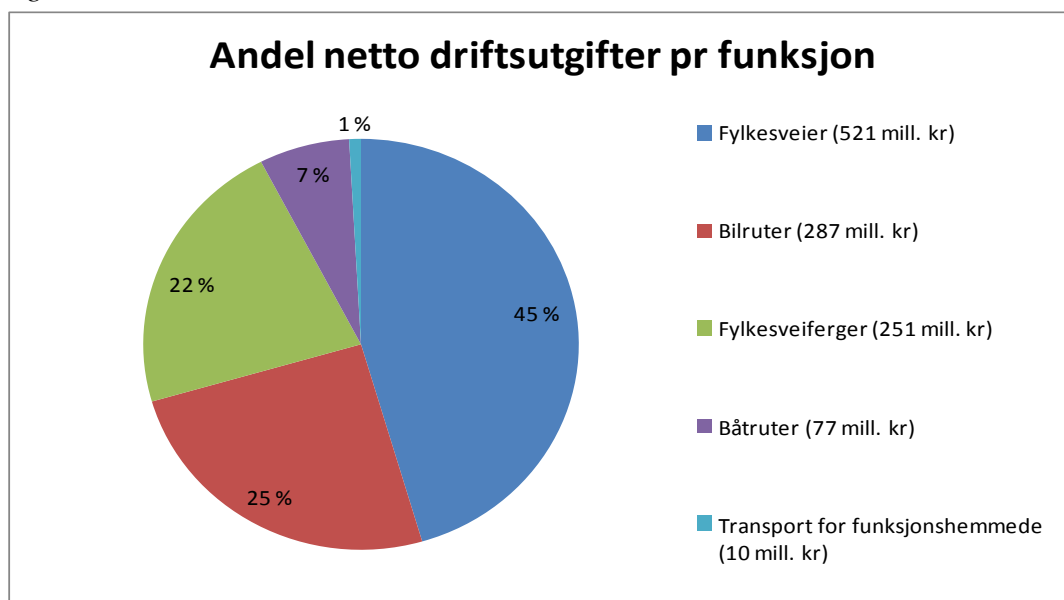
høsten 2015. I de følgende fremstillinger har vi korrigert utgiftene både for Troms og landsgjennomsnittet slik de vil fremstå etter korrigering.

Totale driftsutgifter samferdsel

Samferdselssektorens netto driftsutgifter på 1 146 mill. kroner tilsvarte en andel av fylkeskommunens totale netto driftsutgifter på 41 prosent i 2014. Dette er en reduksjon på 0,2 prosentpoeng fra 2013. Fra 2012 til 2013 økte andelen med 0,6 prosentpoeng.

Figur 8.1 nedenfor viser hvordan nettoutgiftene til samferdselsformål fordelte seg forholdsvis på de enkelte KOSTRA-funksjonene i 2014.

Figur 8.1

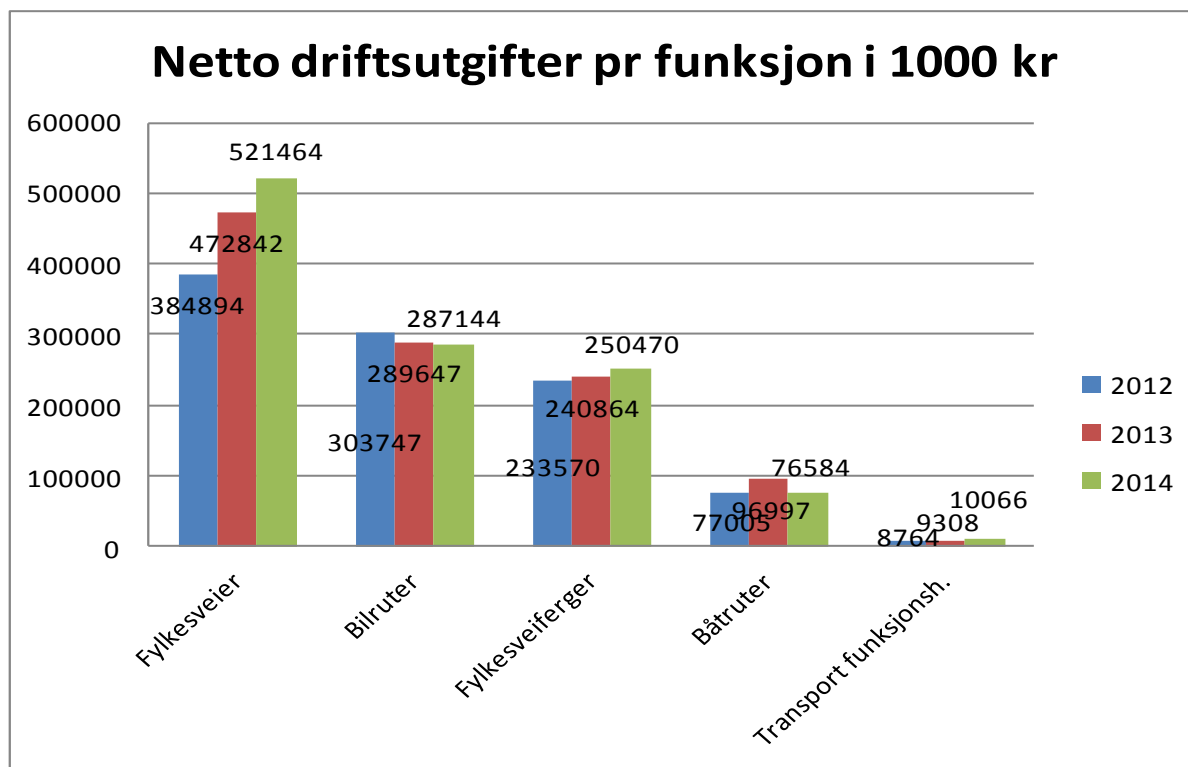
Andelen av nettoutgiftene som brukes til fylkesveier har økt de to siste årene, mens andelen som brukes til bilruter har blitt redusert i samme periode. For øvrige områder er det bare små endringer i hvordan utgiftene fordeler seg mellom funksjonene.

Prosentpoeng

	Endring fra 2013 til 2014	Endring fra 2012 til 2013
Fylkesveier	+3	+4
Bilruter	-1	-4
Fylkesveiferger	Uendret	-1
Båtruter	-2	+1
Transport for funksjonshemmede	Uendret	Uendret

I figuren nedenfor vises beløp for netto driftsutgifter per funksjon i årene 2012 – 2014.

Figur 8.2

Ordinær prisvekst (kommunal deflator) var 3 prosent fra 2013 til 2014.

Netto driftsutgifter for fylkesveier økte med 48,6 mill. kroner fra 2013 til 2014, det vil si en økning på vel 10 prosent. Av ekstra midler fra staten til innhenting av vedlikeholdsetterslep på veiene med 82,7 mill. kroner, ble 8,2 mill. kroner stående ubrukt ved årets slutt som følge av forsinket fremdrift i noen prosjekter. Ut over dette ble utgiftene redusert med 25,9 mill. kroner fra året før, delvis som følge av innsparingstiltak i fylkeskommunen og delvis som følge av omdisponeringer til økt ramme kollektivtrafikk. Utgiftene til kollektivtrafikk økte imidlertid ikke tilsvarende da dette området tidligere gikk med store underskudd.

Nettoutgiftene til bilruter ble redusert med 2,5 mill. kroner fra 2013. Økt arbeidsgiveravgift til operatørene utgjorde 7,7 mill. kroner så reell reduksjon var på vel 10 mill. kroner. På grunn av underskudd i Troms fylkestrafikk ble det foretatt reduksjon i rutetilbudet og justeringer av takstene høsten 2013 som slo inn med helårsvirkning fra 2014.

Utgiftene til fylkesveifergene har hatt en økning på 9,6 mill. kroner, tilsvarende en kostnadsvekst på 4 prosent fra 2013 til 2014. Økningen er hovedsakelig ordinær prisvekst og økt arbeidsgiveravgift til operatørene.

Båtruter viser en reduksjon på 20,4 mill. kroner fra 2013, noe som utgjør hele 21 prosent. Hovedsakelig skyldes dette at vi i 2013 hadde en ekstraordinær kostnad på nesten 16 mill. kroner tilknyttet en KOFA-sak. I tillegg ble noen avganger fjernet på rute 2 Tromsø-Finnsnes-

Harstad og rute 4 Tromsø-Vikran-Tennskjer-Lysnes. I motsatt retning utgjorde økt arbeidsgiveravgift til operatørene 2,4 mill. kroner.

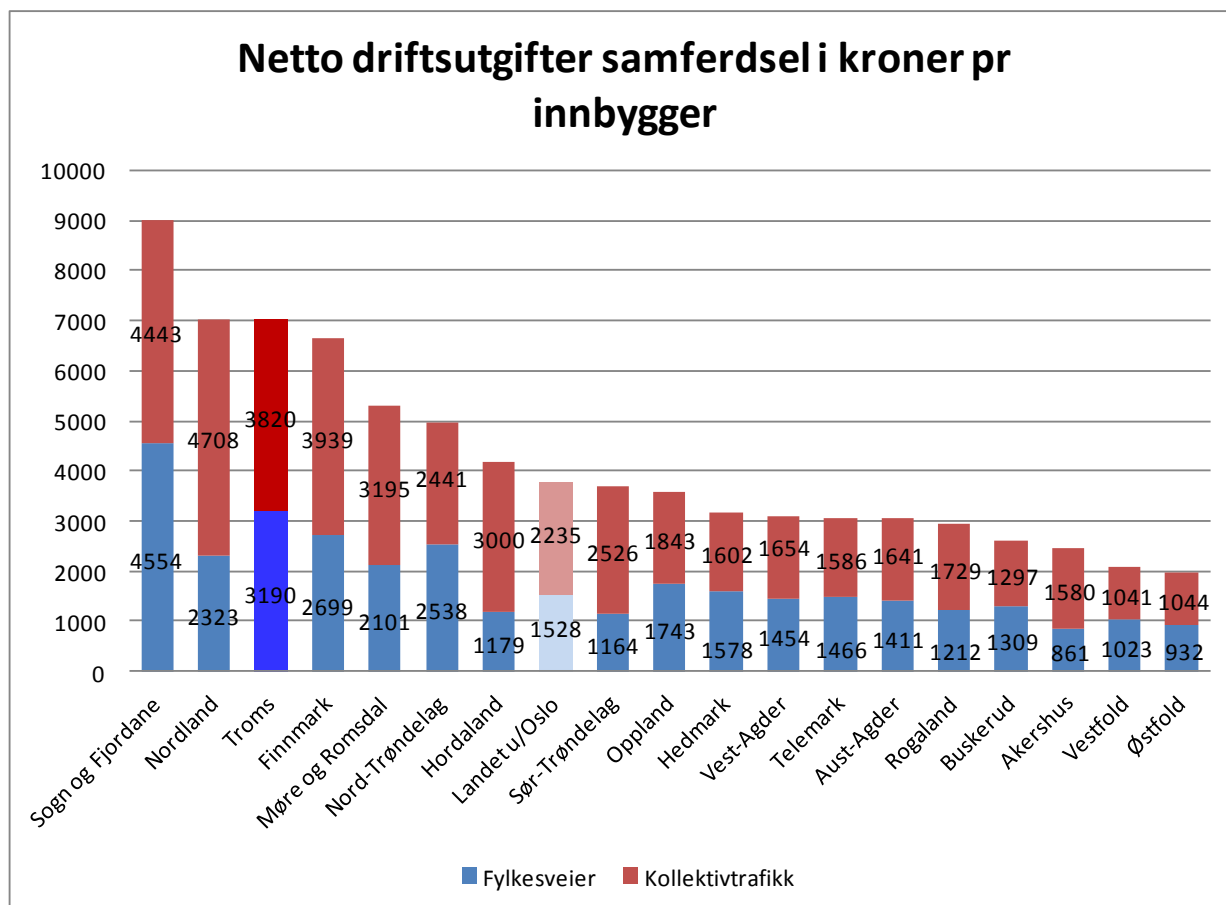
Transport for funksjonshemmede har hatt en kostnadsvekst på 0,75 mill. kroner, tilsvarende 8 prosent, fra 2013 til 2014. Ut over ordinær prisvekst skyldes økningen bedre utnyttelse av budsjettammen ved at det ble stående igjen mindre ubrukte tildelinger enn tidligere år.

Sammenligning med andre fylkeskommuner

Sogn og Fjordane er den fylkeskommunen som brukte mest per innbygger til samferdselsformål, deretter kommer Nordland, Troms og Finnmark i den rekkefølge. Troms brukte nest mest til fylkesveier og fjerde mest til kollektivtrafikk per innbygger. Nordland brukte mest til kollektivtrafikk per innbygger. I disse tallene er det ikke tatt hensyn til utgiftsbehov. Det vises til kapittel 2 der det vises at Troms er enda dyrere relativt sett når det tas hensyn til utgiftsbehov.

Netto driftsutgifter for samferdsel var kroner 7.010 per innbygger i Troms i 2014. Til sammenligning brukte Sogn og Fjordane kr 8.997, Nordland kr 7.031 og Finnmark kr 6.637 per innbygger. Gjennomsnittet for alle fylkeskommuner utenom Oslo var kroner 3.763 per innbygger.

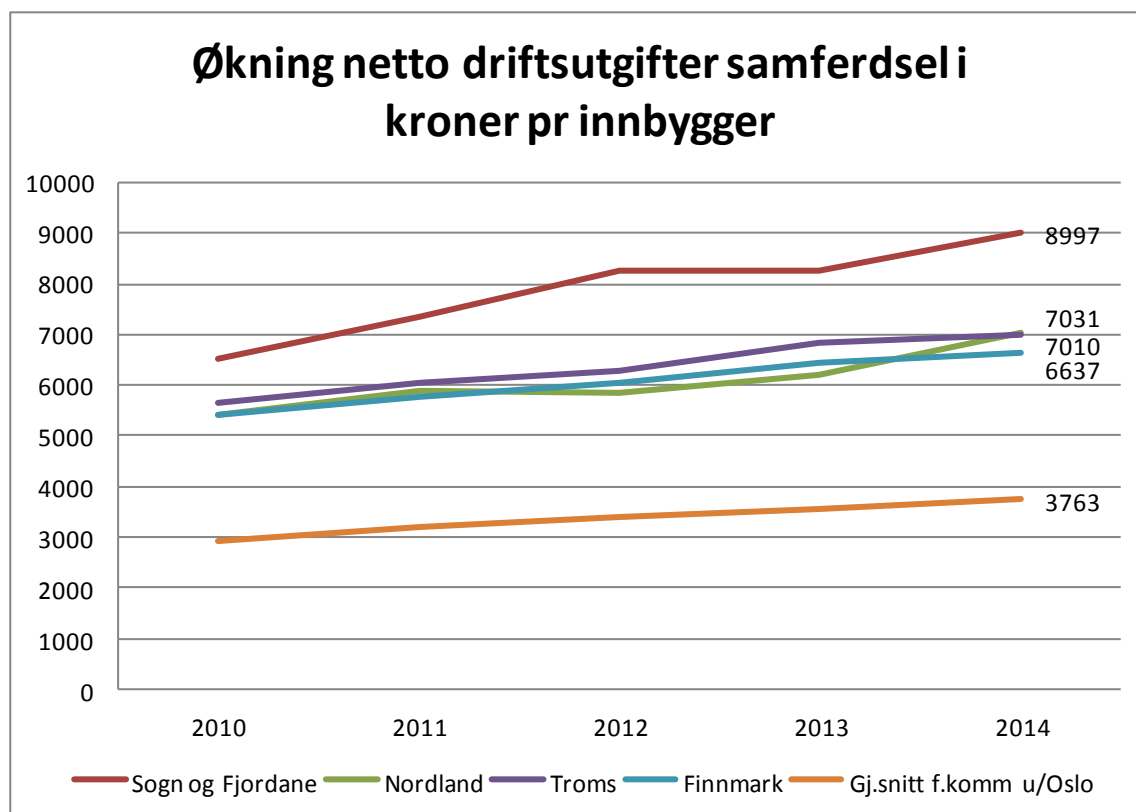
Figur 8.3

Både Nordland og Sogn og Fjordane har hatt betydelig høyere utgiftsvekst fra 2013 til 2014 enn gjennomsnittet for landet utenom Oslo, mens Finnmark og Troms hadde lavere vekst enn landsgjennomsnittet.

Den årlige veksten varierer jo litt for den enkelte fylkeskommune fra år til år og man får derfor et bedre bilde ved å se utgiftene og veksten over et lengre tidsperspektiv. Nedenfor vises derfor årlige utgifter for perioden 2010 til 2014.

Figur 8.4

Ser man på vekst siste år samt fra 2010 (første år etter forvaltningsreformen) til 2014 fremkommer følgende vekst i kroner og prosent:

Fylkeskommune	Utgift 2014	Økning fra 2013	Økning i %	Økning fra 2010	Økning i %
Sogn og Fjordane	8.997	731	8,8 %	2.476	38 %
Nordland	7.031	846	13,7 %	1.612	30 %
Troms	7.010	162	2,4 %	1.353	24 %
Finnmark	6.637	194	3,0 %	1.217	22 %
Landet u/Oslo	3.763	215	6,1 %	830	28 %

Både Sogn og Fjordane, Nordland, Troms og Finnmark ligger betydelig over landsgjennomsnittet i nominell vekst i perioden fra 2010 til 2014, med Sogn og Fjordane på absolutt topp og med Troms og Finnmark med noe lavere vekst enn Nordland.

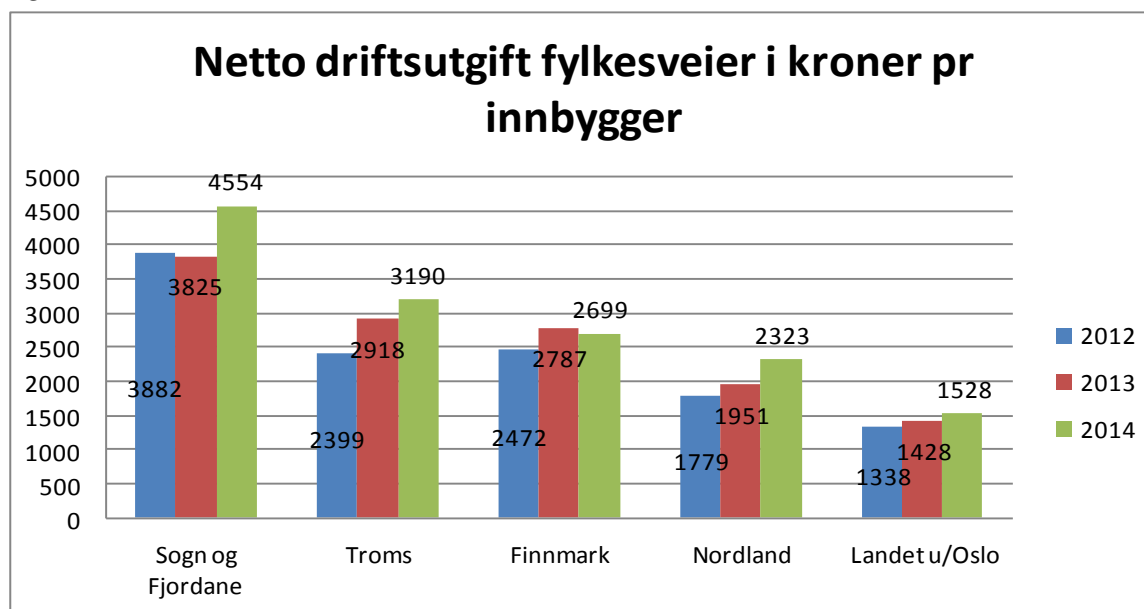
Troms har ligget over Nordland og Finnmark i utgift per innbygger i perioden 2010 – 2013, men nå ser vi at redusert vekst i Troms siste år kombinert med økt vekst i Nordland har resultert i at Nordland har passert Troms i utgift per innbygger. Årsaken til redusert vekst i Troms siste år er grep som er foretatt innenfor kollektivtrafikken (rutereduksjon og takstøkninger).

Fylkesveier

Vedlikehold fylkesveier

Av figur 8.5 nedenfor ser vi at Troms fylkeskommune brukte kr 3.190 pr innbygger til drift og vedlikehold fylkesveier i 2014. Dette er kr 1.364 mindre enn Sogn og Fjordane, men mer enn Finnmark og Nordland. Gjennomsnittet for landet utenom Oslo ligger betydelig lavere i utgift pr. innbygger.

Figur 8.5

Driftsutgiftene dekker både faste driftskontrakter som brøyting, sommervedlikehold, strøm og lignende samt vedlikehold av veiene. Hvor mye som går til faste kontrakter og hvor mye som brukes på annet vedlikehold er imidlertid ikke mulig å finne ut av gjennom KOSTRA-tallene da utgiftene føres på samme KOSTRA-funksjon.

I 2012 gikk kontraktøren for drift i Lyngen-området konkurs og ny kontrakt for dette området ble mye dyrere enn den gamle. I tillegg ble det inngått nye driftskontrakter for flere andre områder og felles for alle kontraktene var at disse økte mye mer enn prisveksten. Kostnadene til faste kontrakter økte med hele 70,7 prosent i perioden 2010 – 2013, fra 186,65 mill. kroner til 318,65 mill. kroner. Kostnadsveksten for faste kontrakter snudde imidlertid i 2014 da det ble en liten reduksjon på 3,15 mill. kroner fra 2013. Hele økningen for Troms fra 2013 gjelder derfor økning i vedlikeholdsutgifter finansiert av etterslepsmidler. Uten etterslepsmidlene ville fylkeskommunen måttet ha redusert bevilgningene til vedlikehold på grunn av reduserte driftsrammer.

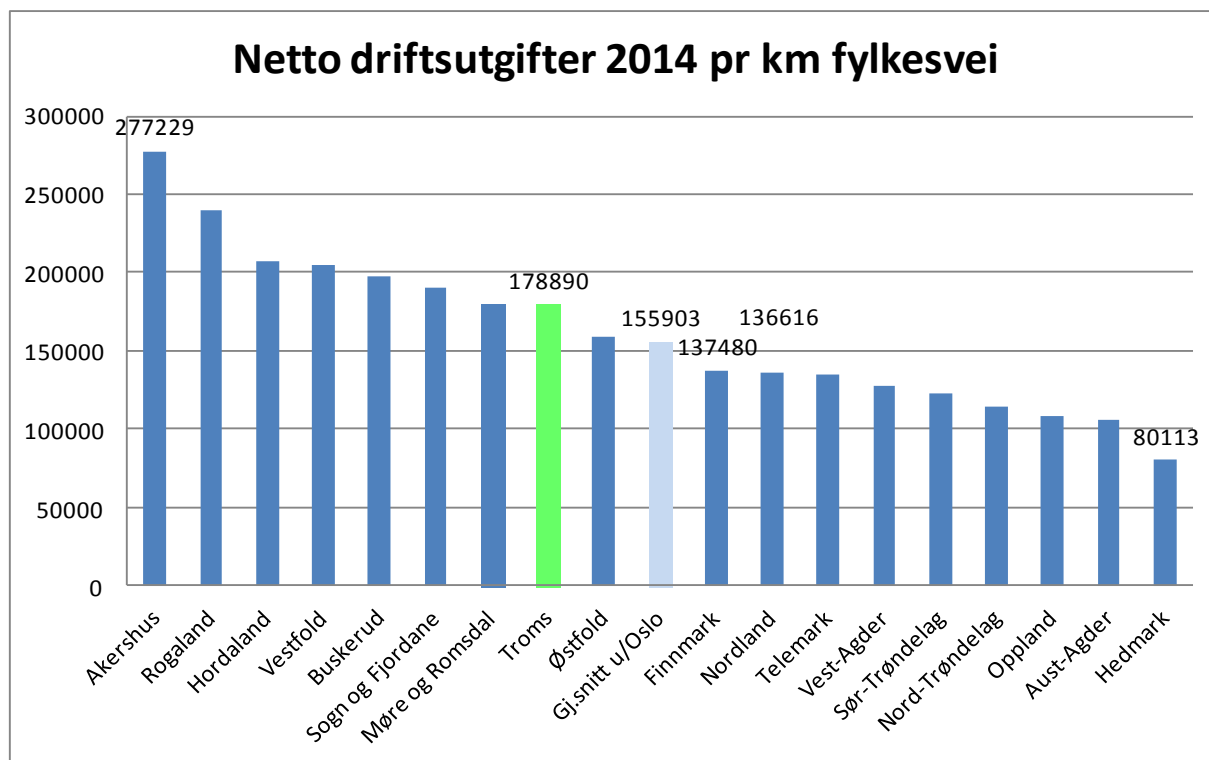
Som nevnt ovenfor viser ikke KOSTRA kostnadene for faste kontrakter alene, slik at det blir mulig å foreta sammenligning mellom fylkene bare for de faste utgiftene. De resterende driftsutgiftene inneholder vedlikeholdskostnader som dekkelegging, utskifting stikkrenner, reparasjoner av broer, tunneler m.v. og kan variere fra år til år, både ut fra behov og prioriteringer.

KOSTRA gir heller ikke et fullgodt bilde av bruken av vedlikeholdsmidler i forhold til behov. Det er forskjellige utgangspunkt i vegstandard og kostnadsdrivere som antall vegbruer, antall tunneler og lengde på dem, antall km gang- og sykkelveger m.v. som varierer mellom fylkene og dermed genererer noe forskjell i behov for vedlikeholdsmidler. Hvorvidt det bevilges nok midler til vedlikehold kan dermed best leses ut fra kvalitetsindikatorer som andel fylkesveier med dårlig eller svært dårlig dekketilstand. For bruer og tunneler presenteres det ikke kvalitetsindikatorer som sier noe om bruken av midler står i forhold til behovet.

For ytterligere å sammenligne Troms fylkeskommunes ressursinnsats med de andre fylkeskommunenes presenteres også oversikter over netto og brutto driftsutgifter pr. kilometer vei. Netto driftsutgifter er fratrukket bompenginntekter. Mva-kompensasjon, øremerkede statstilskudd og interne overføringsinntekter er fratrukket både i netto og brutto driftsinntekter. Det medfører at bortfallet av redusert mva-sats fra og med 2013 ikke påvirker kostnadene hverken for brutto eller netto driftsutgifter.

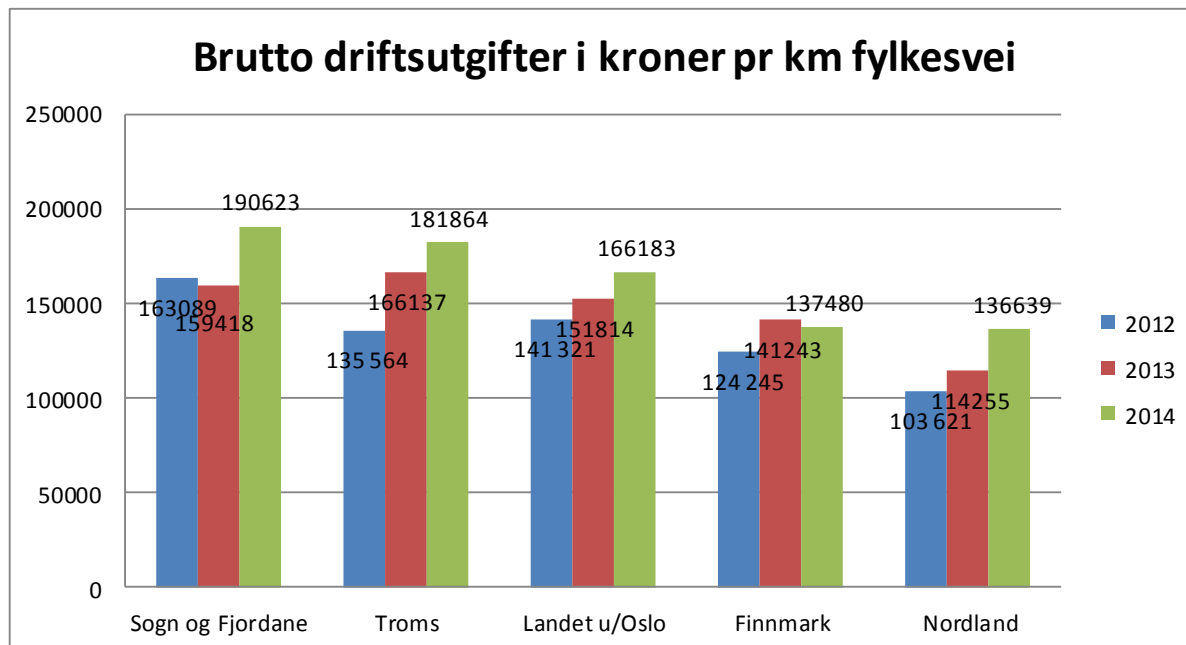
Når det gjelder driftsutgift pr. km fylkesvei, både brutto og netto, kommer de samme kostnadsdriverne som nevnt ovenfor inn. Hvor mange km tunneler og gang- og sykkelveier det er, samt antall bruer, bredde på veien og ikke minst trafikkmengde, påvirker kostnadene både til drift og vedlikehold.

Figur 8.6

Vi ser at de høyeste kostnadene pr. km vei finner vi i tettere befolkede deler av landet. Alle de fem fylkeskommunene med høyest kostnad per km veg ligger derfor under landsgjennomsnittet i kostnad pr. innbygger, Akershus sågar med lavest netto utgift per innbygger, jf. figur 8.3. Sogn og Fjordane har 6. høyest kostnad og Troms 8. høyest kostnad. Både Finnmark og Nordland ligger under landsgjennomsnittet.

Figur 8.7

I figur 8.7 ovenfor kommer det tydelig frem at økningen i de faste driftskostnadene fra 2013 resulterte i et hopp i driftsutgiftene for Troms. Økningen fra 2013 til 2014 er som følge av prioritert vedlikehold.

Brutto driftsutgift pr km fylkesvei er oppgitt som et produktivitetstall i KOSTRA. Det vil si et mål på hvor dyrt eller rimelig en fylkeskommune klarer å drifte veinettet sitt. Dette blir imidlertid ikke helt riktig da det på vedlikeholdssiden ligger stor grad av prioritering inne i bildet. Hvis det kun hadde vært driften (faste kontrakter) som ble målt kunne en foretatt en slik sammenligning i forhold til produktivitet, men så lenge ikke alle fylkeskommunene vedlikeholder til samme standard, blir en slik sammenligning delvis også en sammenligning av prioriteringer og ikke bare av produktivitet.

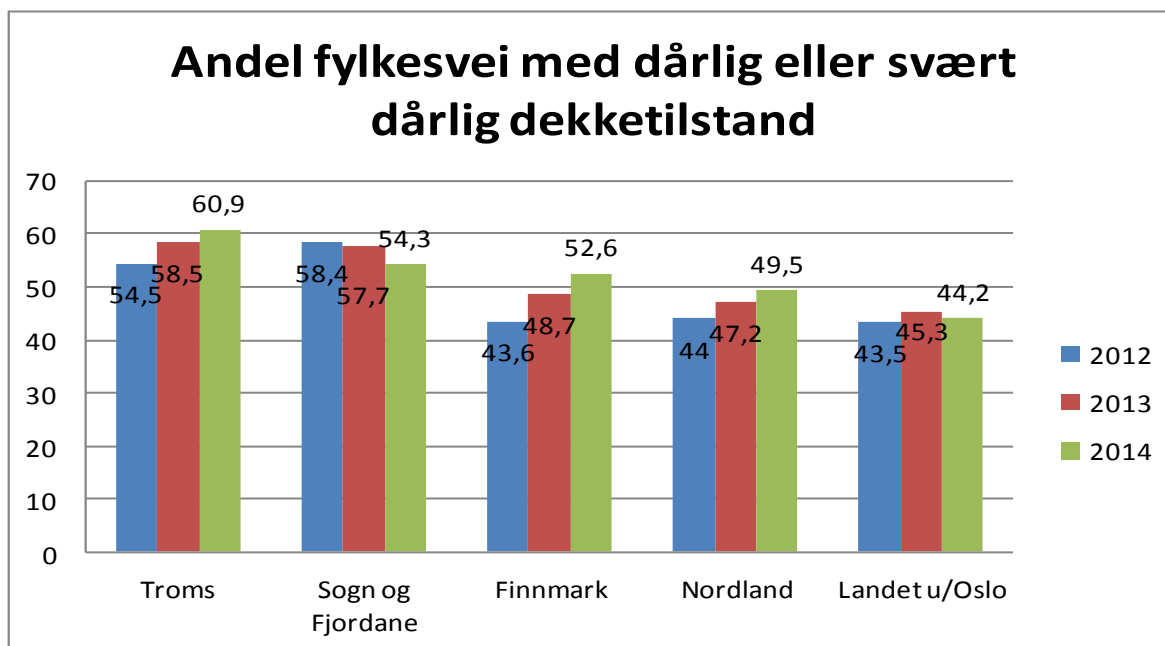
For 2014 kommer også statlig ekstrabevilgning til innhenting av vedlikeholdsetterslep inn. I Troms er utgiftene regnskapsført som driftsutgift. Vi har ikke oversikt over hvordan dette er gjort i andre fylkeskommuner. Midlene kan ha vært brukt til investeringer, delt mellom investeringer og driftsutgifter eller helt og fullt som driftsutgift.

Kvalitetsindikator

Kvaliteten på vegdekket har stor betydning for brukerne. Veikvalitet har blant annet betydning for framføringshastighet for personer og gods, trafikksikkerhet, komfort, støy og støvplager. Ved å følge utviklingen i veikvaliteten over år, gis det et bilde av vedlikeholdet på fylkesveinettet.

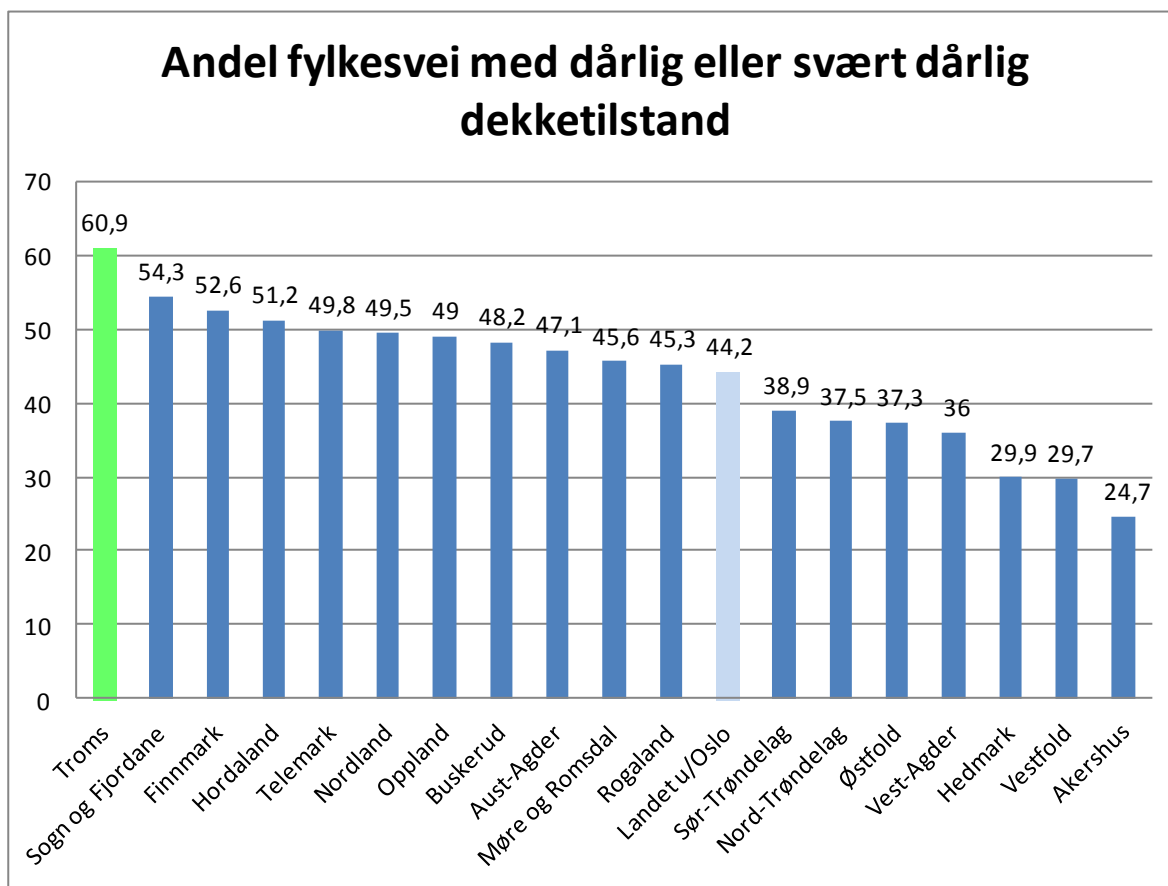
Andel av fylkesvegdekket som klassifiseres som dårlig eller svært dårlig er basert på målte verdier av spor (jevnhet på tvers) og jevnhet på langs (International Roughness Index &– IRI) på faste vegdekker. Måling foretas i sommerhalvåret av målebiler. Dårlig dekketilstand innebærer målt spordybde på mellom 18-24 mm eller IRI på mellom 3,1 og 4,4 mm/m. Svært dårlig dekketilstand innebærer spordybde over 24 mm eller IRI over 4,4 mm/m. Før 2012 ble det bare innrapportert spordybde til KOSTRA så 2012 er første år for sammenligning.

Figur 8.8

Figur 8.8 ovenfor viser utviklingen i perioden 2012 – 2014 for de nordnorske fylkene og Sogn og Fjordane sammenlignet med landsgjennomsnittet, mens figur 9 nedenfor viser tilstanden for alle fylkene i 2014.

Figur 8.9

Troms kommer dårligst ut av sammenligningen, med en betydelig større andel av fylkesveinettet med dårlig eller svært dårlig dekke i forhold til alle andre fylker. Alle de nordnorske fylkene har økt sin andel med dårlige eller svært dårlige veier, men Troms mest med hele 6,4 prosentpoeng, tilsvarende 187 km vei, fra 2012 til 2014. Sogn og Fjordane har imidlertid klart å redusere andelen både i 2013 og 2014, jf. Figur 9 som viser høye kostnader både til drift/vedlikehold pr. km vei og høye investeringskostnader. For landsgjennomsnittet utenom Oslo ser vi en reduksjon i andelen fra 2013 til 2014, men likevel en liten økning i forhold til 2012.

For å komme ned på landsgjennomsnittet må det legges nytt dekke på 487 km vei i Troms i tillegg til det som kommer av normal årlig slitasje.

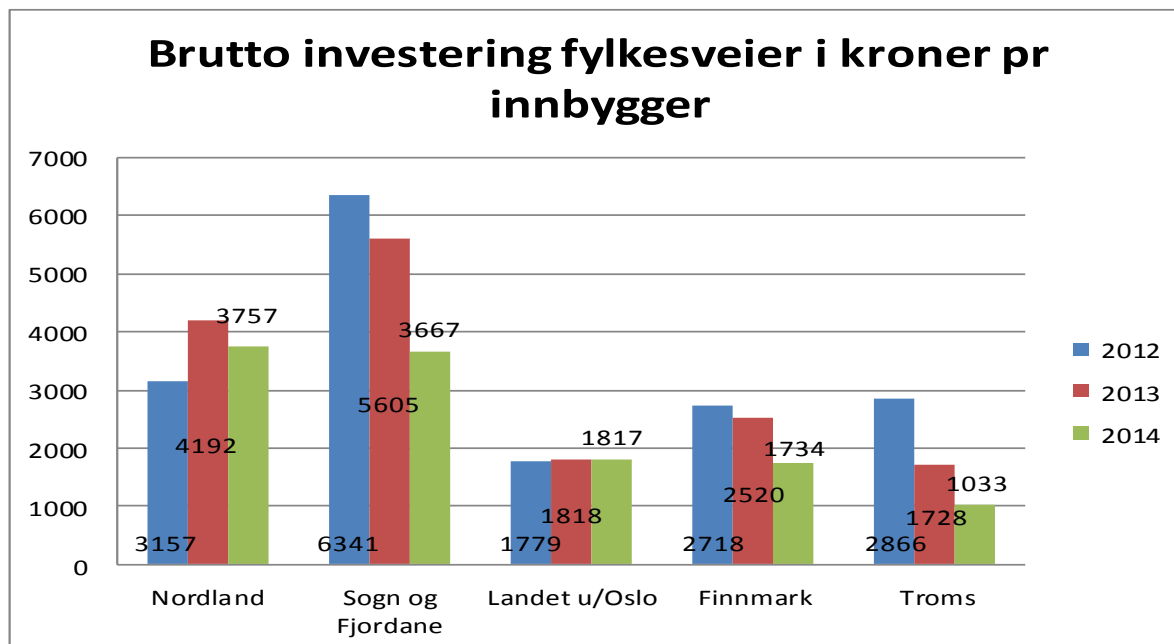
Det er et stort etterslep på vedlikeholdssiden og i Troms brukes mye midler på opprusting av de dårligste veiene, slik at man ikke klarer å holde et jevnt godt vedlikehold på det øvrige veinettet. Når veiene slites ned vil forfallet på et visst punkt eskalere, og istandsetting av de verste veiene vil ha en mye høyere meterpris enn ved jevnlig vedlikehold.

Investeringer i fylkesveier

Troms fylkeskommune brukte vel 206 mill. kroner i investeringer på fylkesveier i 2014. Per innbygger utgjorde brutto investering 1.033 kroner. Til sammenligning brukte Nordland

fylkeskommune 3.757, Sogn og Fjordane 3.667 og Finnmark fylkeskommune 1.734 kroner per innbygger. Gjennomsnittet for landet utenom Oslo var 1.817 kroner.

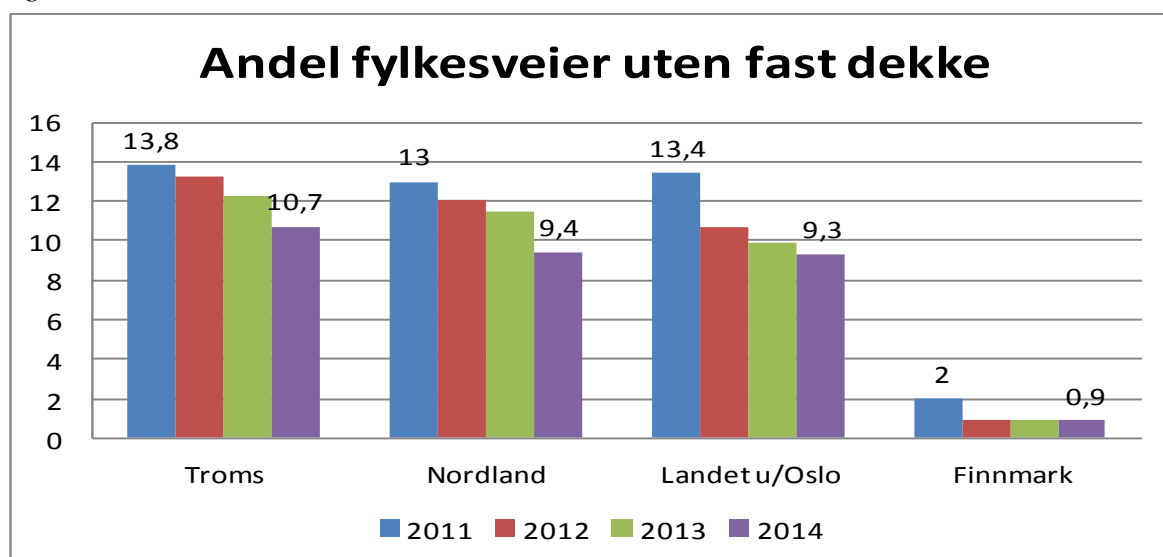
Figur 8.10

Investeringsnivået i Troms var nede i en bølgedal i 2014. Vi var da på slutten av de store investeringene til rassikringsprosjektene Ballesvikskaret og Gryllefjordbotn, men ennå ikke kommet i gang med de store investeringene til Bjarkøyforbindelsen og Langsundforbindelsen. Det forventes derfor at beløpet per innbygger vil øke igjen fra 2015.

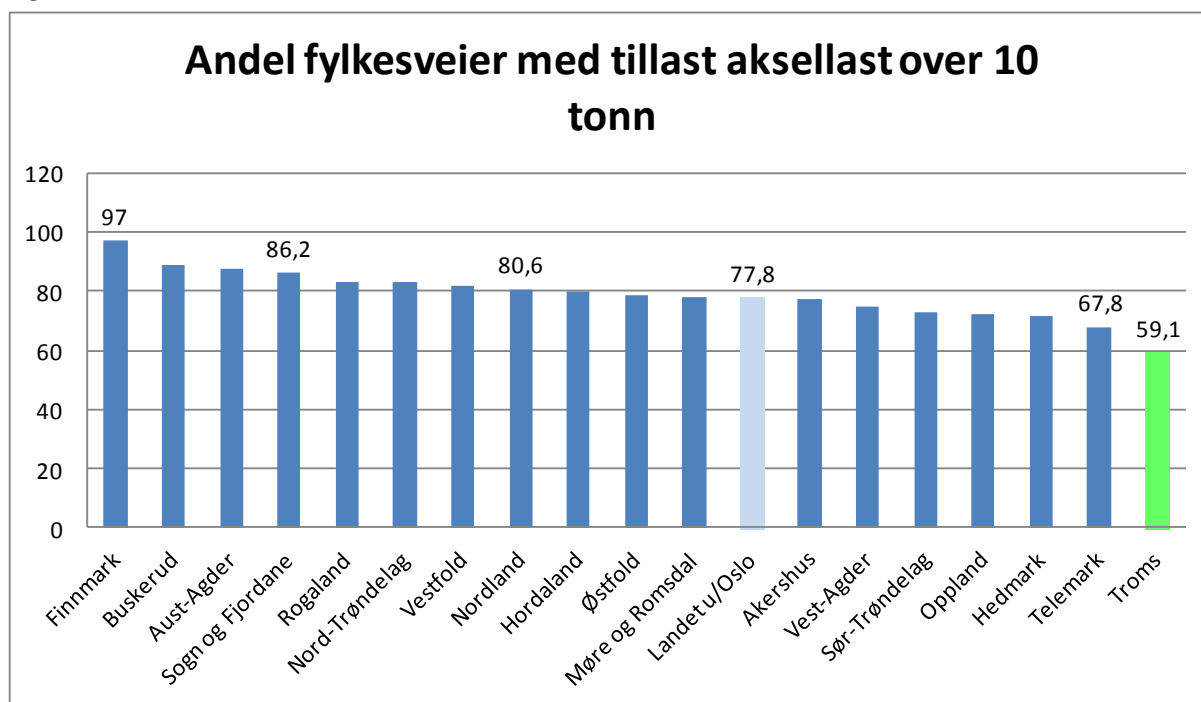
Nedenfor vises et par figurer som illustrerer forskjellige kvalitetsindikatorer som sier noe om anleggsstandarden på fylkesveiene.

Figur 8.11

Figur 8.11 viser at både Troms, Nordland og gjennomsnittet utenom Oslo hadde om lag 13 prosent andel fylkesvei uten fast dekke i 2011. I henhold til KOSTRA har Sogn og Fjordane 0 km fylkesvei uten fast dekke i hele perioden. Det har vært årlige reduksjoner både for Troms, Nordland og landet under ett, men forskjellen har økt litt ettersom Troms har hatt en reduksjon på 3,1 prosentpoeng i perioden mens Nordland har redusert andelen med 3,6 prosentpoeng og gjennomsnittet med 4,1 prosentpoeng. Ett prosentpoeng større forskjell til landsgjennomsnittet tilsvarer 29 km vei.

Figur 8.12

Troms ligger fortsatt langt etter både de andre nordnorske fylkene og gjennomsnittet for fylkeskommunene utenom Oslo når det gjelder andelen fylkesveier med tillatt aksellast 10 tonn. Fra 2011 til 2014 har Troms bare økt andelen med 1 prosentpoeng, mens Nordland har økt med 2,4 prosentpoeng og landet utenom Oslo med 1,6 prosentpoeng. For å illustrere forskjellen krever det utbedring av 545 km vei for å komme opp på landsgjennomsnittet.

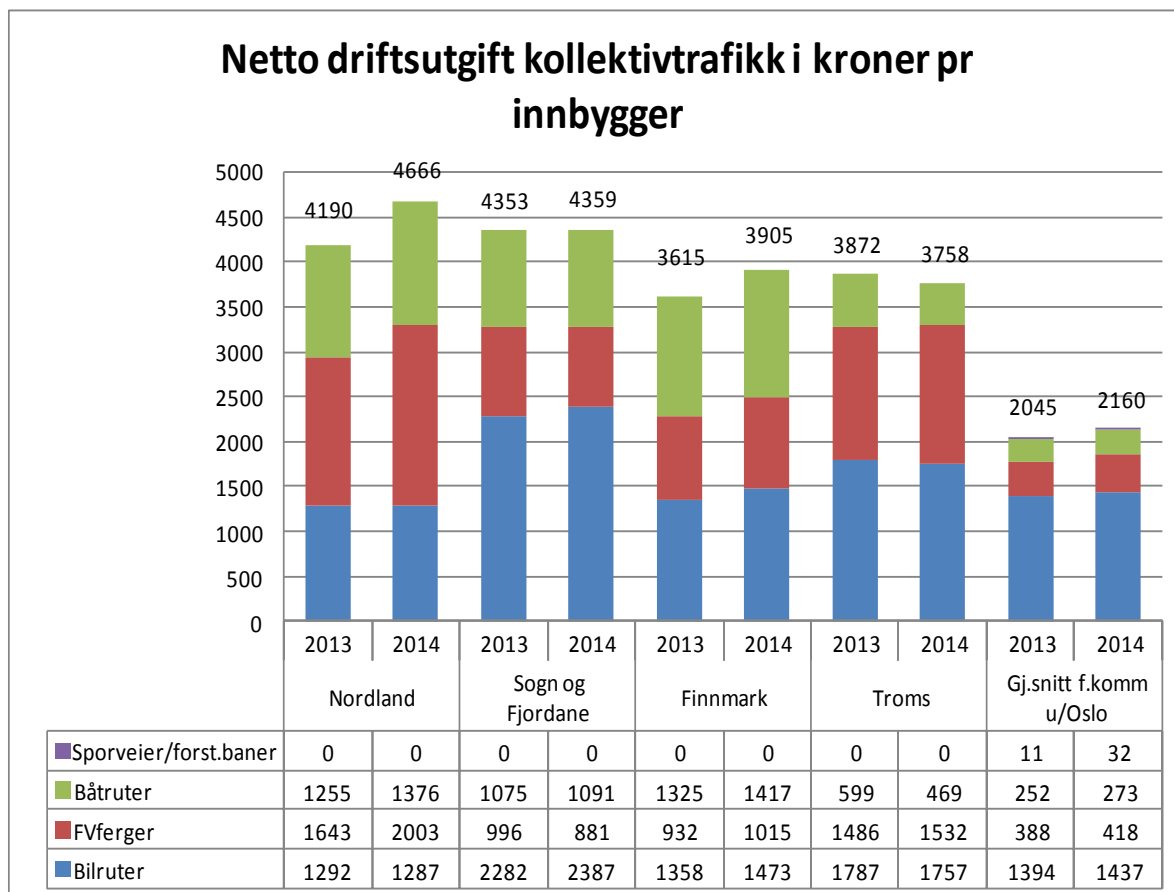
Kollektivtrafikk

For kollektivtrafikk er sammenligning med andre fylker i hovedsak bare interessant for bilruter og samlede driftsutgifter. Det sier seg selv at for områdene fylkesveiferger og båtruter blir det litt meningsløst å sammenligne seg med alle fylker og gjennomsnitt for landet, da det i hovedsak er geografisk betinget om slike ruter blir opprettet.

I figuren nedenfor ser vi at Troms fylkeskommune brukte 3.758 kroner per innbygger til kollektivtrafikk i 2014, mens Nordland fylkeskommune brukte 4.666, Sogn og Fjordane kr

4.359 og Finnmark fylkeskommune 3.905 kroner. Gjennomsnitt for fylkeskommuner utenom Oslo var 2.160 kroner. Figuren nedenfor viser også beløpene per område⁵.

Figur 8.13

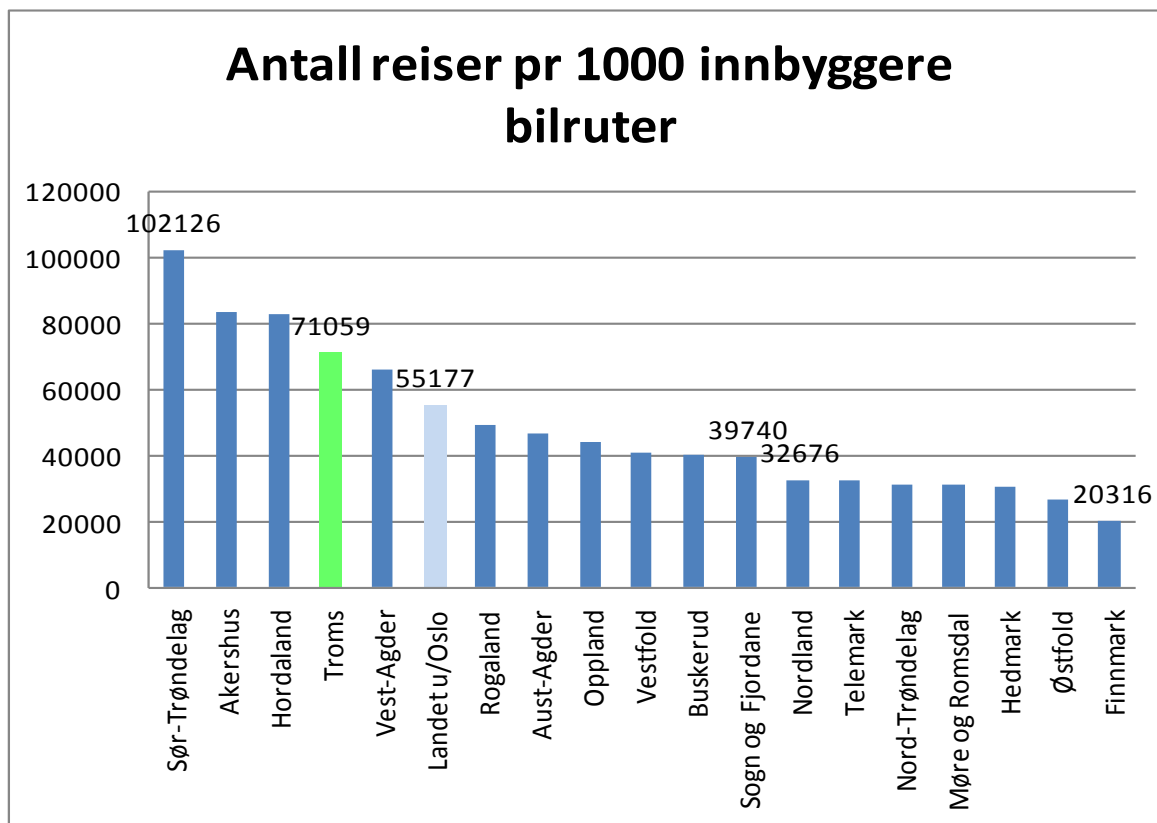
Av figur 8.13 ovenfor ser vi at Sogn og Fjordane bruker mest til bilruter per innbygger, mens Troms bruker nest mest. Nordland bruker mest per innbygger til fergedrift med Troms på 2. plass og Finnmark bruker mest til båtruter tett fulgt av Nordland.

I Troms er utgiftene både til bilruter og båtruter redusert fra 2013 til 2014. På begge områdene er det foretatt rutereduksjoner og justeringer av takstene. I tillegg var det en ekstraordinær utgift på om lag 16 mill. kroner til båtruter i 2013.

Av figur 8.14 nedenfor ser vi at befolkningen i Troms bruker buss langt hyppigere enn innbyggerne i Nordland, Finnmark og Sogn og Fjordane. Troms ligger på 4. plass totalt i landet når det gjelder antall bussreiser i forhold til innbyggertallet.

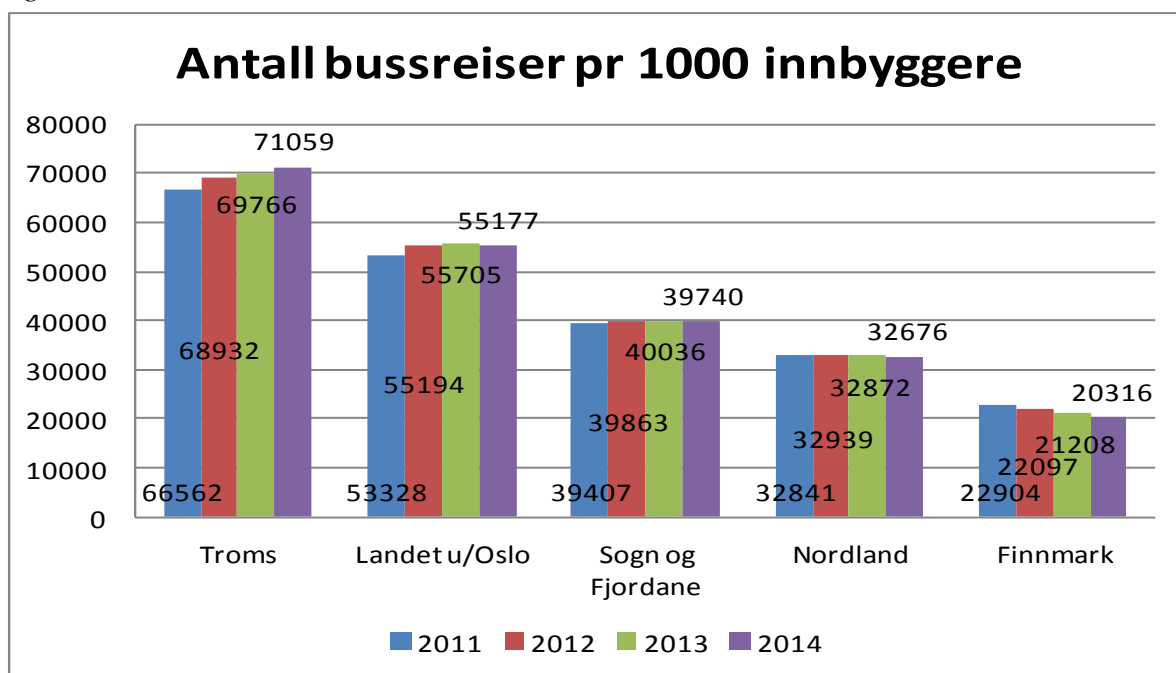
⁵ Utgiftene til Transportordning for funksjonshemmede er ikke inkludert i tallene og utgjør differansen til sum utgifter kollektivtrafikk i figur 3. Se egen oversikt over utgifter til Transportordning for funksjonshemmede i figur 17.

Figur 8.14

Nedenfor vises utviklingen i antall bussreiser i perioden 2011-2014.

Figur 8.15

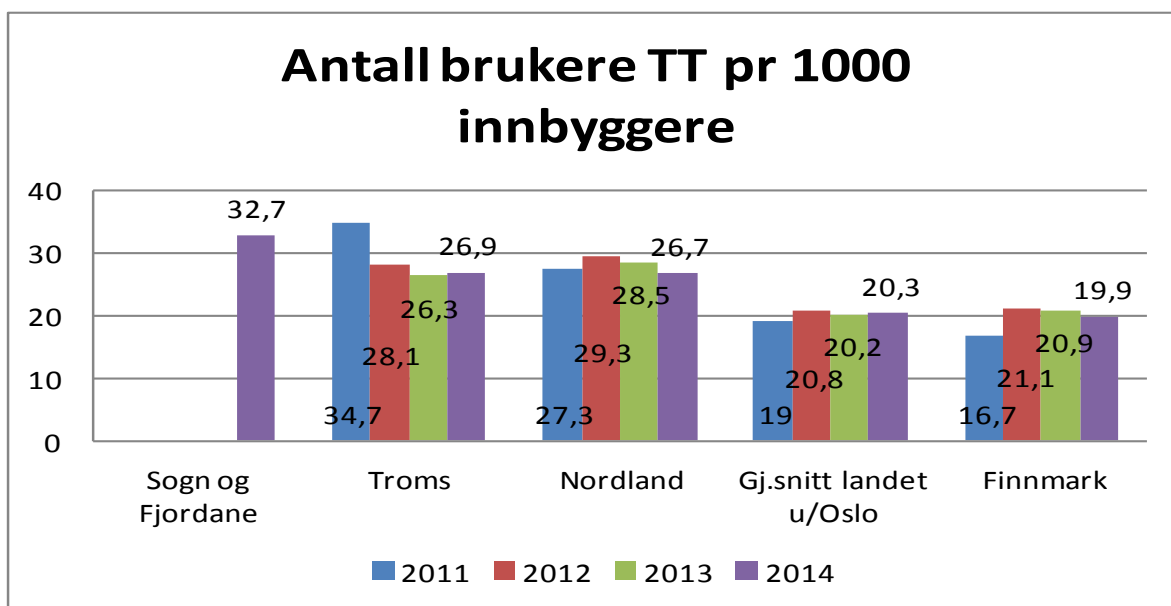

Antall bussreiser per innbygger i Troms har økt årlig i hele perioden. Til tross for rutekutt økte antall reiser fra 2013 til 2014 med 1,3 reiser og fra 2011 til 2014 med 4,5 reiser per innbygger. Dette er langt bedre enn gjennomsnittet for landet u/Oslo, der vi kan se at det har vært en reduksjon på 0,5 reise fra 2013 til 2014, men en økning på 1,8 reise per innbygger fra 2011 til 2014. Både i Sogn og Fjordane og Nordland har antall bussreiser vært ganske stabilt i perioden mens vi ser at antall reiser i Finnmark årlig har hatt en svak reduksjon.

Transport(ordning) for funksjonshemmede

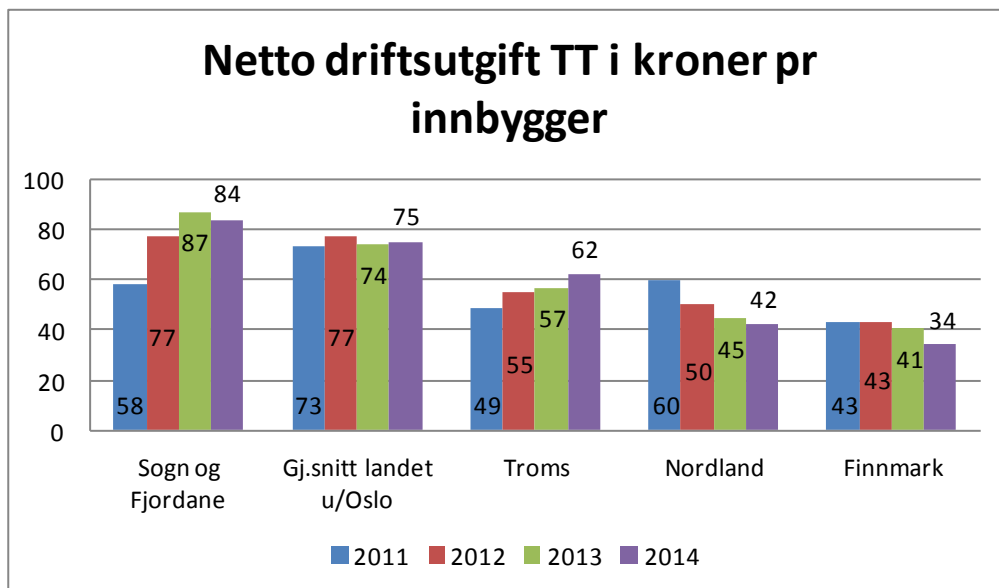
Troms fylkeskommune oppnådde i 2010 målsetningen som ble vedtatt i Fylkestingets sak 91/09 om å begrense antall brukere av transportordningen for funksjonshemmede til 3 prosent. I 2011 økte imidlertid andelen brukere noe igjen, men i 2012 var den igjen under 3 prosent og har holdt seg på et noenlunde stabilt nivå siden da. Nordland fylkeskommune har omtrent samme andel brukere, mens Finnmark fylkeskommune og gjennomsnittet av fylkeskommunene utenom Oslo begge ligger rundt 2 prosent andel brukere. Sogn og Fjordane har ikke oppgitt antall brukere i perioden 2011-2013, men i 2014 ligger de høyere enn Troms og Nordland med 3,27 prosent brukere.

Figur 8.16

Kostnadene til transportordningen for funksjonshemmede ligger på et moderat nivå sammenlignet med andre fylkeskommuner og gjennomsnittet for landet u/Oslo.

Figur 8.17

Selv om Nordland og Troms ligger på omtrent samme andel brukere ser vi at kostnadene har gått opp i Troms, mens de er redusert i Nordland. Dette kan ha sammenheng med uttak av antall reiser pr. bruker og reiselengde. Økningen fra 2013 til 2014 i Troms samsvarer godt med økningen i antall brukere og ordinær prisvekst.